

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXIX. • August 2021 • Číslo 8

**Veliteľské zhromaždenie
Železný muž 2021
Vojenský LetoFest**

**Rozhovor s náčelníkom generálneho štábu
generálom Danielom Zmekom**

Veteránsky výstup na Ďumbier

Na treťom ročníku Veteránskeho výstupu na Ďumbier a Chatu M. R. Štefánika, ktorý zorganizovala sekcia ľudských zdrojov ministerstva obrany, sa 26. júna zúčastnili tri stovky turistov. „Sme tu, aby sme vzdali úctu a česť tým, ktorí svoje sily, energiu a často aj to najcennejšie - vlastný život, obetovali v prospech druhých. Naša úcta patrí veteránom. Nielen tým z čias prvej a druhej svetovej vojny, ale aj novodobým,“ povedal minister obrany Jaroslav Nad' počas pietneho aktu pri pamätníku padlých bojovníkov proti fašizmu neďaleko Chaty M. R. Štefánika. Na podujatí sa zúčastnili aj minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský, štátny tajomník MO SR Marian Majer, náčelník Strategického centra krízového manažmentu GŠ OS SR brigádny generál Tibor Králik či vojenský diplomati z Nemecka, Maďarska, Ruskej federácie a Číny. Nechýbali príslušníci VŠC Dukla a viacerí novodobí vojnoví veteráni prišli aj so svojimi rodinami. Vzhľadom na výstrahu pred búrkami síce na vrchol vystúpila len časť turistov, ale posolstvo podujatia, ktorým je úcta k vojnovým veteránom, si odnášal každý.

(pv) • Foto: autor a OS SR

Milé čitateľky, milí čitatelia,

podobne ako v Slovenskom národnom povstaní, aj počas boja proti Covid-19 je veľmi cenený ten, kto je disciplinovaný a kto vie svojou disciplínou prekonať prvky dezorganizácie alebo hroziaceho chaosu. Z môjho pohľadu dôchodcu a bývalého účastníka SNP vyplývajú disciplína, poslušnosť

prikazom a akcieschopnosť zo samotnej podstaty armády. Pravda, ak za niečo stojí. Tá naša sa osvedčila.

Dejiny sa síce nikdy neopakujú, ale určité podobné momenty sú veľmi nebezpečné. Vnímam ich tým viac, že som mal možnosť sa s nimi stretnúť osobne. Hitlerov alebo aj Stalinov totalitný systém mali v sebe prvky, ktoré boli pre množstvo ľudí veľmi príťažlivé. Nie je to len slovenský prípad, tento jav sa teraz vyskytuje i v demokratických krajinách západnej Európy, pričom ideologicky vychádza z rovnakých či podobných postulátov ako za nacistu. Niektorí to už robia otvorene a zároveň prefíkane, iní sú uletení blázni. V každom prípade si treba dávať veľký pozor.

Skutočnosť, že žijem v republike, kde armáda je na tej správnej strane, vo mne vyvoláva dobrý pocit. Tiež ma teší, že dnešné ozbrojené sily sú dobrovoľné, že v nich slúžia ľudia, ktorí vo svojej práci nachádzajú zmysel a majú k tomuto druhu povolania vzťah. No a do tretice sa veľmi teším, že sme na Slovensku orientovaní prozápadne. Zo začiatku som bol presvedčený komunistu, vo vojne som mal výborného ruského veliteľa a pomoc Sovietskeho zväzu nášmu Slovenskému národnému povstaniu aj zásluhy Červenej armády pri porážke fašizmu vrátane môjho osobného oslobodenia si nesmierne vážim. No veľmi skoro u mňa prišlo vytriezvenie, už v päťdesiatych rokoch. Dnes som veľmi rád, že sme v NATO aj v Európskej únii. No a vojakom ďakujem za ich službu, aj za to, že Slovenské národné povstanie sa stalo súčasťou ich histórie, na ktorej stavajú svoju budúcnosť.

Otto Šimko

účastník SNP, partizán, vojnový veterán a novinár

ČÍSLA MESIACA

Slovenská republika mala v roku 1944 rozlohu **38 055 km²**
a **2 660 000** obyvateľov.

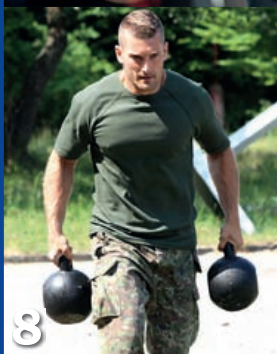

Hlinkova slovenská ľudová strana mala v roku 1943 vyše **300 000** členov. Hlinkova mládež mala v roku 1942 viac než **200 000** členov. Hlinkova garda mala po auguste 1939 **100 000** členov a **70 000** čakateľov.

Slovenské národné povstanie zasiahlo **50 percent** územia Slovenska, na ktorom žili **dve tretiny** obyvateľov. Zapojilo sa doň **47 000**, neskôr až **60 000** vojakov pravidelnej armády a **18 000** partizánov.

4

8

14

17

28

31

38

- 4 Rozhovor s lídrom skupiny Heľenine oči Martinom Mihalčinom
- 7 Víťazi súťaže Vojaci očami detí
- 8 Železný muž 2021
- 10 OSN zdokumentovala mučenie
- 12 Veliteľské zhromaždenie náčelníka generálneho štábu
- 14 Rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom
- 17 Téma: cvičenie Slovenský štít 2021
- 24 Nemecká šelma Leopard 1
- 27 Prvá loď s prvkami stealth

- 28 Účastník SNP plk. v. v. Ján Svitek
- 31 Spoločná strelecká príprava slovenských a českých vojenských policajtov
- 32 Prológ slovenského povstania v roku 1848
- 34 Slovenské národné povstanie a jeho účastníci
- 37 VŠC Dukla v Tokiu
- 38 Kam kráčaš, Afganistan?
- 40 Bezpečná domáca sieť
- 41 MILITARY ENGLISH: Withdrawing from Afghanistan
- 42 IB News
- 44 Letné horúčavy a zdravie
- 46 Boje v Slovenskom národnom povstaní
- 47 Rad Slovenského národného povstania

NA TITULNEJ STRANE: V Lešti vyvrcholilo komplexné cvičenie Slovenský štít 2021

• Foto: Ivan Kelement

NA ZADNEJ OBÁLKE: Víťazom súťaže Železný muž 2021 sa opäť stal desiatnik Tomáš Dzurilla • Foto: Jozef Žiak

He'lenine oči sú zelené!

Za dvadsať rokov existencie skupina He'lenine oči už dávno prekročila hranice lokálneho prešovského fenoménu. Jej vtipné texty, nápaditú hudbu plnú neskrotnej energie a živelnú koncertnú javiskovú šou poznajú všetci. A práve He'lenine oči, spolu s ďalšími účinkujúcimi, putujú slovenskými regiónmi v rámci Vojenského LetoFestu. Možnosť porozprávať sa s lídrom kapely Martinom Mihalčínom sme si nenechali ujsť.

He'lenine oči a Ozbrojené sily Slovenskej republiky. Ako to ide dohromady?

Možno je to prekvapivé, ale len na prvý pohľad. Séria vojenských letných festivalov, na ktorých vystupujeme, je zacielená na študentov stredných a vysokých škôl, čo je presne naša cieľová skupina. Takže keď ministerstvo obrany chce mladým ľuďom predstaviť slovenské ozbrojené sily a vojenskú profesiu, je vlastne zákonité, že oslovilo aj nás.

Vaša skupina je už desaťročia synonymom živelnej zábavy. Má bližšie k radostnej punkovej anarchii ako k hierarchii, predpisom a rozkazom. Je Vojenský LetoFest potvrdením toho, že protiklady sa priťahujú?

He'lenine oči vznikli v roku 1999, takže máme aktuálne dvadsaťjeden rokov. Aby sme mohli celý ten čas fungovať, museli sme si v kapele vytvoriť určitý poriadok a osvojiť si disciplínu. Zásady, podľa ktorých pracujeme, aby sme dokázali odohrať okolo sto koncertov za rok, väčšinou počas letnej sezóny. Niekedy hrávame aj tri alebo štyri koncerty v priebehu jedného dňa. Bez istej hierarchie a bez rešpektovania pravidiel by to nebolo možné, hoci nás je v kapele desať, a nie štrnásťtisíc ako v slovenských ozbrojených silách. Na našich koncertoch chceme ľuďom prinášať radosť. Snažíme sa zostaviť program tak, aby mladých poslucháčov zaujal. Koncert chápeme ako predstavenie. Všetko od technickej skúšky až po pauzy medzi pesničkami máme pripravené tak, aby to diváka zaujalo, pobavilo a nenudilo. Takže by som to vôbec neoznačoval z tohto organizačného a prípravného pohľadu za punk. Je to premyslená produkcia na základe pevných pravidiel. Čiže: nie protiklady, ale paralely.

Poznáme vás ako nenapodobiteľného speváka aj ako televízneho seriálového zbojníka Ilčíka zo seriálu Uhorčík... ale ne-

dokážeme si vás predstaviť vo vojenskej rovnošate. Vy áno?

Neviem si síce predstaviť sám seba v uniforme, ale – ako asi každého chlapca – ma podobné veci od malička lákali. Možno to teraz vyznie smiešne, ale chodil som dokonca hrať aj airsoft, takže asi k tomu mám akosi vnútorne blízko. Aj dnes, keď som počul, že slovenské ozbrojené sily okamžite ponúkli pomoc pri odstraňovaní následkov tornáda na južnej Morave, ma to potešilo, naplnilo hrdosťou na našich vojakov. Uspokojuje ma vedomie, že keby bolo zle, naši vojaci sú vždy pripravení pomôcť.

Pretože je známa vaša záľuba v kiteboardingu, mohli by ste mať blízko k vojenským výsadbárom.

(Smiech) To možno áno, ale... asi pred desiatimi rokmi na jednom podujatí, kde sme hrali, bola aj veštkyňa a chalani ma

k nej pre zábavu dotiahli. A tá pani mi vyveštila, že zomriem pri skydivingu. Takže manželka mi zakázala všetky športy spojené so skákaním, padákováním a podobnými vecami. Teda nezakázala, len ma požiadala, aby som nezomrel. Jediná adrenalínová zábava, pri ktorej teraz používam padák, je kiteboarding, ale pri ňom vyletím maximálne do výšky desiatich metrov, a to je ešte znesiteľné. No priznávam úprimne: keby bola taká možnosť, skúsil by som to.

Hrávali ste sa v detstve viac na vojakov alebo na indiánov?
Fúha, tak to je ťažká úloha pre moje pamäťové bunky, rozmýšľam... Som ročník 1978, v škôlke sme ešte hrali prestrelky, viedli sme vojny s gumipuškami, takže indiáni to asi neboli.

Na vojakov ste sa vlastne – vďaka historickému šermu – hrávali aj neskôr...

Historický šerm si ma našiel na začiatku strednej školy a veľmi ma bavil, držal ma možno osem – deväť rokov. Robili sme to veľmi zodpovedne, takmer profesionálne, vystupovali sme kade-tade po svete, začínali chodiť ponuky na komparzy do historických filmov, ale to sa už rozbiehala moja hudobná kariéra a ono to nešlo sklbiť. Vystúpenia i koncerty bývajú najmä v lete, cez víkendy, cez prázdniny a ja som si musel vybrať. Hudba ma začínala baviť čoraz viac – a tak je to až dodnes. Vybral som si správne.

Šermovali ste, hrali airsoft, robíte adrenalínové športy. Trúfli by ste si na vojenský výcvik?

Svojím spôsobom som vlastne istý špecifický druh vojenského výcviku podstúpil. Mám veľmi rád sebazdokonaľovanie prostredníctvom rôznych kurzov a jeden z tých, čo som absolvoval, bol zameraný na vodné záchranárstvo. Aby som vedel reagovať, ak by nastali problémy, keď už robím kiteboarding, surfing, wakeboarding a podobné veci. Kurzy si vyberám veľmi zodpovedne, aby to nebol zabitý čas, ale aby som sa skutočne niečo naučil. A tak som sa dostal na záchranársky kurz, ktorý organizovala Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Chlapci ma tam tak príjemne pritopili, brali to naozaj vážne a mal som čo robiť, aby som ho celý dokončil. Potom ma ešte volali aj na druhý kurz záchranárstva, na otvorenej vode, ale musel som si priznať, že mi bude stačiť jeden. Na druhej strane, výcvik na rôznych rambo dráhach by ma naozaj lákal.

Veríte, že chlap musí vedieť ochrániť svojich najbližších vlastnými silami?

Možno to v dnešnom svete už nie je nevyhnutné tak doslova, ako ešte pred zopár storočiami. V civilizovanej súčasnej spoločnosti máme pravidlá, zákony i sily, ktoré zabezpečujú ich dodržiavanie, ale napriek tomu každý chlap kdesi vnútri podvedome vie, že by mal byť schopný postaviť sa pred svoju ženu, deti a ochrániť ich pred ohrozením akéhokoľvek druhu. Je to esenciálne pre vnútornú pohodu a pokoj mňa ako partnera a otca.

Čo pre to robíte?

Športujem. Udržiavam sa v kondícii, chránim a upevňujem si zdravie. Dúfam, že ak by to bolo treba, dokázal by som svojich blízkych ochrániť. Moja manželka však trénuje viac ako ja, takže predpokladám, že by to zvládla.

Ako by ste reagovali, ak by vám vaša dcéra jedného dňa oznámila, že chce byť vojačkou?

Asi by som s tým nemal najmenší problém, ak by som vedel, že je to skutočne to povolanie, ten spôsob života, ktorý jej vyhovuje, ktorému sa chce venovať. Lebo povolanie vojaka nepovažujem len za profesiu, podľa mňa je to jedna z možných životných ciest. Dokonca viem priznať, že v nejakom paralelnom svete by som sa na ňu mohol vydať aj ja... Len sa obávam, či by som nemal určitý problém s autoritami.

K televíznemu seriálu Uhorčik ste spravili titulnú pieseň. Môžu sa teraz tešiť aj slovenskí vojaci?

Veru. Začiatkom roka sme uviedli novú pesničku NAKA, ktorá v spoločnosti rezonovala, a možno by bolo načas, keď už budeme hrať na letných vojenských festivaloch, aby sme zložili niečo aj pre našich vojakov. Rozhodne by si to zaslúžili, najmä svojím nasadením v boji pri prírodných katastrofách, požiaroch a nehodách, ale aj proti covidovej pandémie. Nie náhodou sú Ozbrojené sily Slovenskej republiky a ich veliteľka – prezidentka Slovenskej republiky – tými, ktorým u nás dôveruje najviac občanov.

Zhovárал sa: Miloš Ščepka

Foto: Stanka Topol'ská

Laureátka si prevzala ocenenie

Minister obrany Jaroslav Nad' prijal 12. júla historicky prvú laureátku ankety Vojenský čin roka v kategórii Služba vlasti rotnú Ivanu Krivošovú. Odovzdal jej ocenenie, ktoré získala v roku 2020, no pre pôsobenie v zahraničnej operácii si ho neprevzala. Rotná Krivošová je zdravotníčkou Úradu hlavného lekára OS SR. Počas pandémie poskytovala zdravotnú starostlivosť v karanténizovaných rómskych komunitách. Počas nasadenia zvrátila fatálne zhoršenie zdravotného stavu dieťaťa, ktoré bojovalo s podvýživou a ďalšími ochoreniami, čím pomohla zachrániť jeho život. Cieľom ankety Vojenský čin roka je oceniť a predstaviť výnimočné skutky a činy profesionálnych vojakov pri záchrane života, pomoci v núdzi, ako aj priateľov armády z radov verejnosti.

Minister v Beladiciach

Minister obrany Jaroslav Nad' sa 2. júla v Beladiciach zúčastnil na šiestej výročnej konferencii bezpečnostnej a obrannej komunity s názvom Spoločne o bezpečnosti a obrane, ktorú zorganizoval Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku. V rámci samostatného vystúpenia a tiež panelovej diskusie hovoril o roku v obrannej politike. Uplynulý rok hodnotili aj predseda vlády Eduard Heger a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Ivan Korčok. Účastníkmi boli tiež minister zdravotníctva SR Vladimír Lengvarský, minister dopravy a výstavby SR Andrej Doležal, predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Juraj Krúpa a viacerí poslanci Národnej rady SR.

► Certifikát NATO

Úrad vojenského letectva Ministerstva obrany SR získal certifikát Medzinárodného štábu (IS) Severoatlantickej aliancie, ktorým ho NATO uznáva ako národnú

autoritu Slovenskej republiky zodpovednú za vydávanie a overovanie certifikátov letovej spôsobilosti štátnych lietadiel SR. Slovensko sa tak stalo šestnástou členskou krajinou NATO, ktorej sa toto osvedčenie podarilo získať.

► V Polomke spomínali

Štátny tajomník Marian Majer v obci Polomka vzdal 30. júna hold americkým a britským vojakom, ktorí prišli o život pri oslobodzovaní Slovenska

počas SNP. Pri pamätníku obetí USA a Spojeného kráľovstva v SNP vyzdvihol ich hrdinstvo. Na pietnej spomienke sa zúčastnili aj zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR gen. Ľubomír Svoboda a zástupcovia amerického a britského veľvyslanectva.

► Vojenské lesy efektívnejšie

Štátny podnik Vojenské lesy a majetky SR využíva pri obhospodarovaní lesa systém komplexnej evidencie vyťaženého dreva a nasledujúcich pohybov drevnej hmoty. Ten umožňuje efektívnu správu a zároveň poskytuje detailný prehľad o všetkých pohyboch dreva od momentu vyťaženia cez uskladnenie až po expedíciu k jednotlivým odberateľom. Na jeho fungovanie sa 7. júla prišli pozrieť minister obrany SR Jaroslav Nad' a minister životného prostredia SR Ján Budaj.

► Rozlúčka s generálom

Prezidentka Zuzana Čaputová ako hlavná veliteľka ozbrojených síl 8. júla poďakovala brigádnemu generálovi Karlovi Navrátilovi za jeho službu

v ozbrojených silách. Odovzdala mu ďakovný list a vyzdvihla, že na jeho hodnotný príspevok pri vypracovaní plánov pozemných síl budú môcť nadviazať jeho nasledovníci.

Ministerstvo obrany SR prehľbí spoluprácu s Trenčianskym samosprávnym krajom, vo výhľade je aj spolupráca s prešovskou župou. Cieľom iniciatívy je koordinácia rozvoja a zefektívnenie čerpania európskych štrukturálnych a investičných fondov. Memorandum obsahujúce rámec budúcej spolupráce s trenčianskou samosprávou podpísal minister obrany SR Jaroslav Naď s predsedom kraja Jaroslavom Baškom.

Zintenzívňujeme spoluprácu

„Samosprávy členských krajín EÚ identifikovali nedostatok koordinácie medzi jednotlivými sektormi štátu pri snahe o čerpanie zdrojov z investičných stratégií a balíčkov ako jednu z hlavných výziev. Prehĺbenie spolupráce rezortu obrany a samosprávnych krajov preto môže pomôcť spoločnému rozvoju,“ priblížil minister obrany SR Jaroslav Naď.

Cieľom memoránd je zefektívniť čerpanie zdrojov, iniciovať a koordinovať verejno-súkromnú spoluprácu a zabezpečiť súčinnosť pri tvorbe rôznych podporných finančných mechanizmov. Oba samosprávne kraje v tejto súvislosti identifikovali svoje možnosti v rámci čerpania európskych štrukturálnych a investičných fondov. Poukázali tiež na potenciál ministerstva

obransy ako partnera v možných projektoch.

V prípade Trenčianskeho samosprávneho kraja je hlavnou prioritou spolupráce s rezortom obrany vytvorenie spoločnej inovačnej platformy, pričom záujem o participáciu na spoločných výskumno-vývojových projektoch prejavili aj akciové spoločnosti Ministerstva obrany SR Letecké opravovne Trenčín, a. s., a Konštruktúra – Defence, a. s. Prešovský samosprávny kraj v súčasnosti pracuje na identifikácii spoločných projektových prienikov s rezortom obrany. Do rokovaní sa aktívne zapájajú aj súčasť rezortu obrany – Vojenské lesy a majetky SR, š. p., a Vojenský historický ústav, ktorý má na území PSK dislokované jedno zo svojich múzejných pracovísk.

Vyšehradská štvorka o obrane

Vyšehradská skupina má potenciál a takisto záujem rozširovať spoluprácu v oblasti obrany a bezpečnosti. Okrem prípravy spoločnej bojovej skupiny, perspektív spoločného obstarávania či koordinácie postojov v transatlantických štruktúrach chce prehľbiť spoluprácu aj v oblasti strategickej komunikácie. Po rokovaní ministrov obrany V4 21. júna v priestoroch Mnohonárodného divízneho veliteľstva – severovýchod v poľskom Elblagu o tom informoval minister obrany SR Jaroslav Naď.

„Spoločné cvičenia sú najvhodnejšou platformou na zlepšovanie schopností našich ozbrojených síl spoločne operatívne pôsobiť. Aj keď skúsenosti nám uka-

zujú, že hľadanie spoločných projektov vyzbrojovania krajín V4 je náročné, budeme naďalej skúšať identifikovať projekty, ktoré nám môžu priniesť aj ekonomickú úsporu,“ povedal šéf slovenského rezortu obrany. Minister priblížil perspektívu budúcej spolupráce: „Účasť v bojovej skupine V4 Európskej únie a jej príprava k prvému polroku 2023 ostáva jednou z našich priorit. Okrem toho je skvelým výsledkom spoločný projekt na obstaranie munície. Cieľom do budúcnosti je tiež prostredníctvom viacerých takýchto projektov posilniť spoluprácu medzi našimi podnikmi obranného priemyslu.“

Ministri využili rokovanie aj na koordináciu postojov k aktuálnym témam

Severoatlantickej aliancie a Európskej únie. Diskusia o Európskej únii sa sústredila na Strategický kompas. Na záver došlo tiež k formálnemu odovzdaniu predsedníctva V4 Maďarsku.

Najmilšia návšteva

Krátko pred koncom školského roka nás v priestoroch ministerstva obrany navštívili žiaci základných škôl, sprevádzaní rodičmi a učiteľmi. Víťazi 20. ročníka výtvarnej súťaže Vojaci očami detí si prišli po ocenenia. Diplomy,

ceny aj finančné prémie im odovzdali v mene ministra obrany SR štátny tajomník Marian Majer, v mene náčelníka Generálneho štábu OS SR náčelník štábu pre podporu operácií brigády generál Pavol Tököly a šéfredaktor Obrany Pavol Vitko.

Deti z celého Slovenska si s rodičmi a pedagógmi s radosťou prezreli areál Kutuzovových kasární s vystavenou historickou bojovou technikou i Sieň slávy Ozbrojených síl SR. Mnohí z nich návštevu zakončili v neďalekom obchodnom centre, kde bola od 28. júna pre verejnosť sprístupnená výstava víťazných a finálových diel 20. ročníka súťaže Vojaci očami detí.

Foto: Ivan Kelement, Jakub Neubauer

Železný muž je (opäť) z Prešova

Minulý rok sa súťaž Železný muž pre protiepidemické opatrenia v súvislosti s Covid-19 neuskutočnila. V tomto roku jej 15. ročník poznačili doslova tropické teploty. V priestoroch Centra výcviku Lešť sa na nej 7. až 8. júla zúčastnili príslušníci troch silových rezortov: ministerstva obrany, ministerstva vnútra a ministerstva spravodlivosti.

Celkovo tridsať odvážnych mužov, ktorí sa rozhodli popasovať s nástrahami súťaže. Medzi nimi nechýbal ani posledný víťaz, desiatnik Tomáš Dzurilla z prešovského práporu ISTAR.

Kľukatá cesta k obhajobe

„Cítim sa celkom dobre. Aj napriek pandémie som sa pripravoval, ako sa dalo. Ak všetko pôjde, ako má, môžem premýšľať aj o obhajobe,“ povedal pred samotnou súťažou. V úvodnom behu na 5 kilometrov v uniforme, kanadách a so zbraňou sa napriek úmornému teplu dlho držal na čele, napokon skončil druhý. Problémy mu nerobila ani nasledujúca prekážková dráha CIZMA. Po prvom dni súťaže bol preto relatívne spokojný.

Spokojnosť sa skončila hneď pri úvodnej disciplíne nasledujúceho dňa, ktorá sa pre vysoké teploty začínala už o šiestej ráno: ťahanie terénneho vozidla Aktis na vzdialenosť 40 metrov. Priznáva, že aj pred dvoma rokmi bolo preňho najťažšie ťahanie deväťtonového vozidla. „Mal som trochu slabší štart a skončil som šiesty. Ak mám reálne premýšľať o obhajobe prvenstva, tak musím poriadne zabrať a kompenzovať túto stratu v iných disciplínach,“ vyhlásil Tomáš s odhodlaním. O tom, že svoje slová myslí vážne, presvedčil už v nasledujúcich dvoch disciplínach, ktoré vyhral. V predposlednej skončil na druhom mieste a poslednú znova vyhral, podobne ako celú súťaž. „Musím povedať, že obhajoba víťazstva po dvoch rokoch bola náročnejšia,“ povedal šťastný víťaz, keď prevzal putovný pohár. Dvadsaťdeväťročný rodák zo Spišských Vlachov pôsobí v OS SR už jedenásť rokov. V materskom útvare je vodičom BVP a má za sebou aj skúsenosť z plnenia úloh v rámci misie EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine. Tohtoročné víťazstvo bola pre neho celkovo štvrtá účasť na súťaži. Okrem dvoch víťazstiev bol raz štvrtý a raz siedmy. Budúcoročná obhajoba víťazstva nevyzerá celkom reálne, lebo v decembri odchádza na ročnú misiu do Lotyšska.

Zaujímavejšie disciplíny

Jednotlivé súťažné disciplíny má „na svedomí“ inštruktor odboru špeciálneho výcviku Centra výcviku Lešť a hlavný rozhodca súťaže čatár Lukáš Filka. „Všetky tohtoročné disciplíny som osobne pred súťažou vyskúšal, či nie sú príliš náročné. A v tej náročnosti som niečo upravil smerom dole,“ vysvetlil. Na otázku, v čom je tento ročník odlišný od tých predchádzajúcich, odpovedal: „Disciplíny som menil, aby boli zaujímavejšie. Snažil som sa v tomto duchu pospájať viac úloh do jednej disciplíny. Napríklad vo štvrtej musia spraviť 30 zhybov na hrazde nadhmatom, rýchlo prejsť k 200 kg konštrukcii Yoke, ktorú musia preniesť na vzdialenosť 50 metrov, hneď nato si zobrať do rúk tzv. železné kufre s váhou do 80 kg a zvládnuť s nimi rovnakú vzdialenosť. Celkový čas za túto disciplínu sa počíta po splnení všetkých troch spomínaných úloh. Čakal som, ako si s ňou súťažiaci poradia, a som celkom príjemne prekvapený. Lebo disciplína preverila ich úchop, vytrvalosť na hrazde, ale aj silu nôh,“ konštatoval.

Ďalšou obdobnou trojkombináciou bola v poradí piata disciplína. Súťažiaci čakal najskôr šplh na lane bez prirazu, potom šesťnásobné otočenie pneumatiky vážiacej 200 kg a napokon desaťnásobné zdvihnutie nad hlavu 60 kg bremena. Ďalšou združenou disciplínou bol beh s dvoma 32 kg činkami v rukách na vzdialenosť 100 metrov, potom musel každý

účastník súťaže správne nasadiť zranenému vojakovi turniket (škrtidlo) na nohu a vyniesť 40 kg figurínu na piate podlažie. No a poslednou disciplínou bol skok do vody z vrtuľníkového a výsadekového trenažéra Jakub koloseum, nadväzné plávanie v maskáčoch a kanadách k bójke vzdialenej 50 metrov a opätovné vylezenie do vrtuľníka z vodnej hladiny po povrazovom rebríku.

Uvažujú o streľbe

Hlavného rozhodcu sme opáčili otázkou, čo v prípade rovnosti bodov? „Aj na takúto alternatívu sme pripravení. O víťazovi by rozhodla ďalšia úloha: prehadzovanie ťažkého vreca cez konštrukciu Yoke. Celkovo desať ráz a potom 50 úderov 50 kg kladivom – puckou do pneumatiky.“ Podľa neho sa usilovali pri koncipovaní jednotlivých disciplín, aby boli čo najviac vojenské a dokonale preverili všetky silové, ale aj rýchlostné, dynamické schopnosti súťažiacich. Teda v konečnom dôsledku rozhodovala nielen sila, ale aj svižnosť a vytrvalosť. Náročnosť jednotlivých disciplín sa postupne zvyšovala a ešte viac ju znásobovala postupujúca únava súťažiacich. Lahší z nich majú určitú výhodu pri vytrvalostných disciplínach. Silovo zameraní majú zväčša problémy napríklad na prekážkovej dráhe a na hrazde, ale v silových disciplínach zasa oni majú navrch. „Najlepší je taký mix, ako pred dvoma rokmi aj teraz ukázal desiatnik Dzurilla. Možno do budúcnosti ešte budeme uvažovať o zaradení nejakej streleckej disciplíny, ako to robia v zahraničí, uvidíme,“ nahlas uvažoval čatár Filka.

Medzi tromi desiatkami súťažiacich bola len päťka zástupcov nášho rezortu. Česť Vojenskej polície zachraňoval slobodník Jozef Mesiarkin z topoľčianskej skupiny krízového manažmentu. Bola to jeho prvá účasť na súťaži, ku ktorej ho motivoval jeho nadriadený kapitán Urban, ktorý pôsobil predtým v Centre výcviku Lešť. „Je to ešte náročnejšie, ako mi hovoril, ale snažím sa zbierať skúsenosti a uspieť čo najlepšie. Už ten úvodný beh v horúčave mi dal poriadne zabrať. Cítil som, ako v posledných stovkách metrov zo mňa snečné lúče doslova vysávajú silu,“ povedal. Náročnosť súťaže potvrdili aj slová desiatnika Dávida Pinčeka a rotného Mareka Pobiša z útvaru Čestnej stráže prezidenta SR. Pre Dávida to bola premiéra a Marek síce už na súťaži raz bol, ale odvtedy sa disciplíny pomenili. Ako dodal, smerom k ešte väčšej náročnosti. Najmä tie zložené z viacerých úloh.

Vojaci, kde ste?

Rotmajster Tomáš Barborík z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády patril medzi najstarších účastníkov súťaže. Výkonný poddôstojník protiletadlového oddielu Igla súťaž v roku 2013 vyhral. Dvakrát bol tretí, raz druhý. Dovedna má na svojom konte osem úcastí. Aj keď hovorí, že roky nezastaví, ani v tomto roku sa nestratil medzi mladšími pretekármi. Celkovo skončil na peknom deviatom mieste. „Snažil som sa z útvaru prilákať na súťaž aj mladších kolegov, ale každý z nich našiel v programe nejakú disciplínu, ktorá ho nakoniec odradila od účasti,“ smutne poznamenal.

Zástupcu riaditeľa Centra výcviku Lešť podplukovníka Ľuboša Guľáša a riaditeľa odboru špeciálneho výcviku majora Juraja Antola mrzela v posledných rokoch slabá účasť zástupcov rezortu na súťaži. „Napriek tomu som rád, že víťazom sa stal, podobne ako v poslednom ročníku pred dvoma rokmi, desiatnik Tomáš Dzurilla z práporu ISTAR. Pevne dúfam, že v nasledujúcom ročníku sa už na súťaži predstavia zástupcovia viacerých útvarov ozbrojených síl. Vzhľadom na abnormálne teploty, ktoré ešte zvyšovali náročnosť jednotlivých disciplín, si však pochvalu zaslúžia všetci účastníci súťaže,“ konštatoval podplukovník Guľáš. Na druhom a treťom mieste napokon skončili zástupcovia špeciálnych zložiek rezortu vnútra podpráporčík Matej Veselý z PPÚ Žilina a nadpráporčík Peter Ursíny z PPÚ Banská Bystrica.

Text a foto: Jozef Žiak

OSN zdokumentovala mučenie

Začiatkom júla zverejnil Úrad vysokej komisárky OSN pre ľudské práva (OHCHR) správu, v ktorej dokumentoval systematické mučenie, sexuálne násilie a ďalšie formy zlého zaobchádzania s osobami, ktoré počas siedmich rokov zadržali nepriateľské strany konfliktu na východnej Ukrajine. Zlé zaobchádzanie s väzňami bolo obzvlášť rozšírené v počiatočných fázach vojny v Donbase, v rokoch 2014 – 2015, ale pokračuje až do súčasnosti, uvádza sa v správe. „Je neprijateľné, že ani sedem rokov po vypuknutí konfliktu sa toto do očí bijúce porušovanie ľudských práv nijako nerieši... Mučenie nemožno za nijakých okolností ospravedlniť,“ komentovala zistenia správy Matilda Bognerová, vedúca misie OSN pre monitorovanie ľudských práv na Ukrajine. Konflikt na východnej Ukrajine, kde ukrajinská armáda bojuje proti proruským separatistom, si od roku 2014 vyžiadala už viac ako 14 000 životov. Úrad vysokej komisárky odhadol, že od apríla 2014 do apríla 2021 bolo v súvislosti s vojnou v Donbase zadržaných 7 900 až 8 700 ľudí, z toho 3 600 až 4 000 ukrajinskými vládnymi silami či úradmi a ďalších 4 300 až 4 700 separatistami. Podľa správy využívali obe znepriatelené strany tajné detenčné zariadenia, na ktoré nedozeral žiaden prokurátor a do ktorých nemali prístup žiadni pozorovatelia monitorujúci dodržiavanie ľudských práv. Ukrajinská strana prestala tajné väznice využívať v roku 2017, Moskvou podporovaní separatisti ich prevádzkujú dodnes. Väzni sú v nich zadržávaní bez akejkoľvek možnosti komunikácie s vonkajším svetom; návštevy príbuzných ani pozorovateľov nie sú povolené. V rokoch 2014 – 2021 bolo mučeniu a zlému zaobchádzaniu vystavených 1 500 až 4 000 väzňov zadržovaných ukrajinskou stranou a okolo 2 500 osôb väznených separatistami. Odhaduje sa, že medzi nimi bolo aj zhruba 340 obetí sexuálneho násillia. Obe strany využívali rôzne spôsoby mučenia vrátane bitia, dusenia, elektrošokov, znásilňovania, nútenej nahoty, odopierania jedla, vody, spánku a chodenia na toaletu, simulovaných poprav či hrozieb ublížením rodinným príslušníkom, uvádza sa v správe OHCHR.

Švajčiarsko nakúpi F-35 a Patriots

Vláda Švajčiarskej konfederácie schválila nákup 36 stíhačiek typu F-35A americkej spoločnosti Lockheed Martin, ktoré nahradia súčasné stroje švajčiarskeho letectva. Kabinet odobril aj nákup piatich batérií americkeho systému protivzdušnej obrany Patriot od firmy Raytheon. „Švajčiarska federálna vláda je presvedčená, že tieto dva systémy sú najvhodnejšie na ochranu švajčiarskeho obyvateľstva pred budúcimi hrozbami prichádzajúcimi zo vzduchu,“ uviedol kabinet vo vyhlásení. Zaobstaranie nových stíhačiek vyjde na šesť miliárd švajčiarskych frankov. Prevádzkové náklady za 30 rokov sa odhadujú na 15,5 miliardy frankov. Švajčiarsko má dlhodobú tradíciu politickej a vojenskej neutrality, no vojenská služba je povinná.

► Nemecko udeľuje Afgancom víza

Nemecké úrady 5. júla informovali, že udelili 2 400 víz Afgancom, ktorí pracovali pre nemeckú armádu v Afganistane, a ich príbuzným. Hovorca nemeckého ministerstva zahraničných vecí síce pripustil, že procedúry sa skomplikovali stiahnutím vojakov a zatvorením nemeckého generálneho konzulátu v meste Mazáre Šaríf, ale Berlín sa usiluje spolupracovať s partnermi ako Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM). Nemecká ministerka obrany Annegret Krampová-Karrenbauerová uviedla, že Nemecko má povinnosť nezanechať bez ochrany miestnych obyvateľov, ktorí pomáhali nemeckým silám.

► Obvinili českých vojakov

Česká vojenská polícia obvinila štyroch českých vojakov v súvislosti s usmrtením afganského vojaka, ktorý v roku 2018 zastrelil na vojenskej základni v Afganistane českého vojenského kynológa. Podľa týždenníka Respekt dvoch vojakov obvinili z násilného vydierania, neuposlušnosti rozkazu a ďalších dvoch z nedbanlivosti a neplnenia povinností. Vyšetrovať majú aj ôsmich amerických vojakov, proti nim však zatiaľ nevzniesli obvinenia. Afganský vojak Vahidullah Chán spáchal na vojenskej základni v Afganistane atentát v októbri 2018, keď zastrelil českého vojaka Tomáša Procházku. Pri strelbe boli ranení dvaja ďalší vojaci. Chán sa po incidente vzdal a vzali ho do väzby, kde ho vypočúvali afganskí, českí a americkí vojaci. Podľa vyšetrovacej správy americkej vojenskej polície však Chána počas výsluchu surovo zbili a v dôsledku zranení zomrel.

► Egypt má novú námornú základňu

Egyptský prezident Abdal Fattáh Sísí otvoril 3. júla novú strategickú námornú základňu na pobreží Stredozemného mora, ktorá bude slúžiť na zabezpečenie lodných trás. Ide o najnovšiu vojenskú základňu Egypta na pobreží Stredozemného mora. Jej úlohou bude poskytovať bezpečnosť severnému a západnému predpoľiu krajiny. Na slávnostnej ceremónii sa zúčastnil aj korunný princ Abú Zabí v Spojených arabských emirátoch (SAE) šejk Muhammad Zájid Nahján. Základňa sa nachádza približne 255 kilometrov západne od mesta Alexandria, smerom k hraniciam Egypta s Líbyou. Zahŕňa aj vzletovú dráhu a kilometrovú prístavnú hrádzu.

► Čína buduje sieť raketových síl

Čína začala stavať v púšti neďaleko mesta Jü-men na severozápade krajiny viac ako 100 nových síl určených na medzikontinentálne balistické rakety. Intenzívna výstavba môže podľa odborníkov signalizovať výrazné rozšírenie jadrových kapacít Pekingu. Ide o 119 takmer identických objektov, ktoré sa podobajú na už postavené odpaľovacie zariadenia určené na jadrové balistické rakety. Správy o pravdepodobnom novom raketovom komplexe prišli v čase, keď čínsky vodca Si Ťin-pching v nacionalistickom prejave pri príležitosti stého výročia vzniku Čínskej komunistickej strany uviedol, že vzostup Číny je historickou nevyhnutnosťou a už sa nenechá šikanovať a utláčať inými krajinami. Donedávna odborníci predpokladali, že Čína má relatívne skromnú zásobu jadrových zbraní – 250 až 350 hlavíc. Stavba desiatok nových raketových síl môže signalizovať historický posun v zbrojení.

Text a foto: TASR

KÚPEĽNÉ HOTELY GRANIT

GRANIT
HOTEL
***

www.granithotels.sk

**HOREZZA, A. S., MÁ VO SVOJOM PORTFÓLIU
TRI HOTELY SO ŠTATÚTOM KÚPEĽOV:**

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY – KÚPEĽNÝ ÚSTAV

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA – KLIMATICKÉ KÚPELE

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY – KLIMATICKÉ KÚPELE

**SÚČASŤOU KÚPEĽOV V HOTELOCH GRANIT JE ZDRAVOTNÝ ÚSEK POD
DOHL'ADOM VYSOKOŠPECIALIZOVANÉHO PERSONÁLU,
KTORÝ PRISTUPUJE K HOŠŤOM INDIVIDUÁLNE NA ZÁKLADE VSTUPNEJ
LEKÁRSKEJ PREHLIADKY.**

**NAPLÁNUJTE SI SVOJU KÚPEĽNÚ
LIEČBU A UŽ DNES SI REZERVUJTE SVOJ
POBYT – KAPACITY SÚ OBMEDZENÉ.**

**TAKTIEŽ MÔŽETE V HOTELOCH GRANIT
ABSOLVOVAŤ AJ KOMPLEXNÉ LIEČENIE
PO PREKONANÍ OCHORENIA COVID-19.**

CHCETE SA DOZVEDIEŤ VIAC O HOTELOCH GRANIT?

KLIKAJTE NA WEB WWW.GRANITHOTELS.SK

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY *
KÚPEĽNÝ ÚSTAV**
tel.: +421 (0) 33 7983 111
email: recepacia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY *
KLIMATICKÉ KÚPELE**
tel.: +421 (0) 52 4267 123
email: recepacia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA *
KLIMATICKÉ KÚPELE**
tel.: +421 (0) 52 7841 111
email: recepacia.np@granithotels.sk

Veliteľské zhromaždenie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

Vďačnosť, hrdosť, spolupatričnosť a odhodlanie

„Vďačnosť, hrdosť, spolupatričnosť a odhodlanie, to sú štyri slová, ktoré mi prichádzajú na um, keď sa pozriem späť na tých pätnásť mesiacov, ktoré pôsobím v rezorte obrany ako jeho minister,“ povedal minister obrany Jaroslav Naď na úvod svojho vystúpenia na veliteľskom zhromaždení náčelníka Generálneho štábu OS SR.

Veliteľské zhromaždenie, na ktorom bývajú zhrnuté výsledky predchádzajúceho výcvikového roka a prezentované základné výzvy do budúcnosti, bolo tento rok najmä pre boj proti pandémie posunuté o niekoľko mesiacov a uskutočnilo sa 29. júna. Pozvanie generála Daniela Zmeka prijali aj prezidentka a hlavná veliteľka OS SR Zuzana Čaputová, podpredseda NR SR Gábor Grendel, predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Juraj Krúpa, štátny tajomník MO SR Marian Majer, generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák a ďalší hostia.

Spolupatričnosť s vlastťou

„Dovoľte mi začať vyjadrením mojej najhlbšej vďaky a úcty všetkým vám v ozbrojených silách, ako aj celému rezortu obrany. Málokto z nás by si pred rokom a pol povedal, akú zásadnú úlohu budú mať Ozbrojené sily Slovenskej republiky a rezort obrany počas pandémie a aké veľké bude mať pandémia dosahy na náš dennodenný život,“ pokračoval minister Jaroslav Naď. K boju s pandemiou dodal: „Nikto relevantný, snáď okrem pár pomýlených jedincov, nespochybňuje obrovský podiel, ktorý v boji s Covid-19 zohrali náš rezort a naše

ozbrojené sily, ktoré potvrdili, že sú základným pilierom bezpečnosti našej krajiny.“

Minister zdôraznil, že rok 2020 a aj začiatok roka 2021 boli v znamení viacerých míľnikov pre našu obranu: „Podarilo sa po šiestnástich rokoch schváliť nové strategické dokumenty v oblasti obrany a bezpečnosti. Minulý rok sa nám podarilo aj zhodou okolností, aj aktívnou prácou dosiahnuť prvý raz v histórii 2 % z HDP na obranu. Bol to veľmi silný signál a je našou úlohou urobiť všetko preto, aby sme uvedené 2 % dosahovali kontinuálne od roku 2024.“

Jaroslav Naď vysoko ocenil takmer dvadsaťročné pôsobenie príslušníkov OS SR v Afganistane a v ďalších operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Podobne vyslovil vďačnosť za opakované nasadenie vojakov na pomoc obyvateľom našej krajiny, čo označil aj ako prejav spolupatričnosti s vlasťou a jej občanmi. Vyzdvihol tiež vzájomnú spolupatričnosť medzi vojakmi a zamestnancami rezortu vrátane pomoci tým, ktorí ju potrebujú. Dodal: „Vďačnosť občania Slovenskej republiky prejavili aj vám, keď podľa Eurobarometra vzrástla po roku dôvera voči ozbrojeným silám o 14 %, pričom aj predtým boli mimoriadne obľúbené.“

Transparentne, efektívne – a viac

Pri slove hrdosť minister obrany ocenil úspechy, ktoré sú ovocím osobného a profesionálneho nasadenia vojakov a zamestnancov rezortu: „Dokázali ste to napriek tomu, v akom stave, žiaľbohu, sa rezort obrany ešte stále nachádza. Áno, všetci dobre vieme, že je to svedectvo politického nezájmu a chýbajúceho strategického uvažovania viacerých politických generácií. Tiež je to stav, ktorý prišiel po netransparentnom, nehospodárnom a niekedy až korupčnom správaní v predchádzajúcich rokoch.“ Preto minister vzápätí zhrnul niekoľko kľúčových opatrení, ktoré vedenie rezortu prijalo po svojom príchode. Začal s bojom s netransparentnosťou, korupciou a dôrazom na princíp hodnoty za peniaze. Práve preto bolo nevyhnutné pozastaviť niektoré projekty: „Napríklad keď zistíte, že jedno vozidlo 8x8 by bolo predražené o milión eur. Pri 81 vozidlách je to 81 miliónov z daní občanov – a to ja nedovolím!“ V ďalších vetách sa šéf rezortu sústredil na rozvoj: „Do modernizácie išlo minulý rok viac ako 800 miliónov eur. Samozrejme, platili sme za lietadlá F-16, za vrtuľníky UH-60, objednali sme dva nové Black Hawky, vyriešili sme problémy logistickej podpory lietadiel Spartan a zároveň sme obstarali po desiatich rokoch rôznych bojov nové 3D radary. A čuduj sa svete – cez súťaž a o 11 miliónov lacnejšie, ako to za tú istú radarovú techniku chcela zabezpečiť bývalá garnitúra,“ porovnal. Pripustil, že pri pozemných silách rezort nedosiahol z viacerých dôvodov to, čo plánoval. Zároveň avizoval: „Verím, že tento rok bude zlomovú a už čoskoro predložím na rokovanie vlády SR začiatok obstarávania pásovej techniky aj kolesovej techniky v celkovej hodnote približne dve miliardy eur.“

Ministrove slová boli aj o spoločnom odhodlaní vytvárať pre vojakov a zamestnancov podmienky hodné 21. storočia: „Do rozvoja infraštruktúry sme dali minulý rok viac ako sto miliónov eur. Historicky najviac. Na opravy budov išlo tento rok o 60 % viac ako minulý rok. Kvalitné oblečenie pre vojakov? Obuv? Deficit bol obrovský, nie sme v ideálnom stave, ale som spokojný, že po vzájomnej dohode s pánom náčelníkom generálneho štábu sme minulý rok dali na výstrojné súčiastky pre vojakov 18 miliónov eur a rovnako to bude i tento rok, čo je historicky najviac.“

Minister obrany Jaroslav Naď na dôvažok zdôraznil, že je mimoriadne hrdý aj na to, že za pôsobenia súčasnej vlády nevypukla v rezorte jediná kauza, ktorá by spochybnila či podkopala úsilie vojakov a zamestnancov: „Žiadne kauzy, žiadne politikárčenie, ale zodpovedná práca – a ja vám všetkým za to ďakujem a som na vás hrdý,“ zdôraznil Jaroslav Naď, ktorý sa na záver poďakoval za podporu aj prezidentke Zuzane Čaputovej a mimoriadne ocenil osobnú spoluprácu s náčelníkom generálneho štábu generálom Danielom Zmekom.

Plány v súlade so záväzkami

„Svojou činnosťou ste poskytli nielen mne, ale predovšetkým našej verejnosti ďalší dôkaz, že ozbrojené sily, ako aj rezort obrany sú pripravené plniť svoje úlohy za každej situácie,“ uviedla prezidentka SR Zuzana Čaputová. Po tom, ako ocenila najmä boj nášho rezortu proti Covid-19, pokračovala: „Som rada, že po dlhých rokoch bolo aj na aliančnej pôde počuť, že Slovensko má plány, ktoré sú v súlade s našimi záväzkami. Znie to na prvé počutie triviálne, ale žiaľ, doteraz to tak

nebolo. Za to, že táto dlho očakávaná a požadovaná zmena nastala, sa chcem poďakovať vedeniu rezortu aj ozbrojených síl. A chcem vyzdvihnúť, že nové vedenie nerozdeľuje obranu na obranu Slovenska a spoločnú kolektívnu obranu Aliancie. Pretože spoločná obrana je pre Slovensko najlepšia obrana.“ Aj prezidentka zdôraznila, že stále existuje obrovský vnútorný deficit v modernizácii techniky a zabezpečení vojakov: „Je jasné, že veľká časť rozpočtu musí ísť práve do týchto oblastí. Nepovažujem za prijateľné, aby vaše spojenkami vysoko oceňované výkony boli sprevádzané hanbou za to, s akou technikou pracujete a v akých podmienkach cvičíte či slúžite. Dnešné naše stretnutie chcem využiť aj na to, aby som vám ponúkla model našej ďalšej spolupráce. Ako hlavná veliteľka ozbrojených síl budem podporovať váš rozvoj, vaše postavenie v spoločnosti, obhajovať investície do obrany. Od vás budem očakávať, že sa sami postavíte za svoju vec. Že budete vysvetľovať, aké sú vaše skutočné úlohy. A aj to, čo na ich plnenie potrebujete. Vráťme fakt, že slovenské ozbrojené sily nie sú osamotené, ale sú súčasťou spojeneckých síl Aliancie.“

Predmet spoločenskej dohody

S ťažiskovou analýzou stavu a perspektív ozbrojených síl vystúpil ich náčelník generál Daniel Zmeko. Hovoríme s ním aj o tejto téme v aktuálnom rozhovore Obrany. Dodajme, že generál D. Zmeko okrem nevyhnutnosti modernizačie techniky, investícií do infraštruktúry či zabezpečenia vojakov a ďalších požiadaviek definoval aj sedem oblastí na zvýšenie akčioschopnosti ozbrojených síl:

1. Aktualizovať legislatívnu úpravu činnosti ozbrojených síl v stave bezpečnosti a v núdzovom stave.
2. Zvýšiť kapacity ozbrojených síl na zber, spracovanie a bezpečné zdieľanie informácií.
3. Vytvoriť dostatočné zásoby operačne kritického materiálu.
4. Zefektívniť logistiku od centrálnej (rezortnej) úrovne až po spotrebiteľa.
5. Zefektívniť manažment prevádzky útvarov ozbrojených síl.
6. Posilniť väzby prvkov vojenského velenia a civilného krízového manažmentu.
7. Vybudovať kapacity na reakciu ozbrojených síl na hybridné aktivity.

„Verím, že aj doterajšie pôsobenie ozbrojených síl počas pandémie dostatočne

potvrdilo opodstatnenosť požiadavky na odolné, primerane robustné a akčioschopné ozbrojené sily. Malo by byť preto v záujme nás všetkých, aby kľúčové rozvojové projekty nemeškali a aby ich zdrojové krytie bolo dlhodobé zaistené. Preto si vysoko cením iniciatívu pána ministra a vedenia rezortu obrany, aby sa dlhodobé plány rozvoja ozbrojených síl stali predmetom spoločenskej dohody, ktorá im dodá náležitú relevanciu a najmä dlhodobú zdrojovú istotu,“ zdôraznil generál Zmeko.

Veliteľské zhromaždenie potom pokračovalo veliteľskou konferenciou, kde ťažiskoví velitelia ozbrojených síl analyzovali výsledky vojenských cvičení či sa zaoberali aktuálnymi výzvami medzinárodnej vojenskej spolupráce. V panelových diskusiách hovorili o infovojne, operačnom prostredí, ako aj o hlavných výzvach rozvoja systému velenia a riadenia Ozbrojených síl SR.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Daniel Zmeko:

Dobrú stratégiu definujú tri atribúty

Dňa 29. júna sa uskutočnilo veliteľské zhromaždenie náčelníka Generálneho štábu Ozbroyených síl Slovenskej republiky a koncom júna sa končil aj komplex cvičení pod názvom Slovenský štít – Alertex 2021. Obe udalosti sú témou nášho rozhovoru s generálom Danielom Zmekom.

Slovenský štít sa vlni pre pandémiu nemohol uskutočniť, no prečo ste sa rozhodli, že tento rok bude aj pridáním série cvičení Alertex komplexnejší ako po minulé roky?

Po dlhom čase sme organizovali previerkové cvičenie celých Ozbroyených síl SR, ktorého hlavným cieľom bolo preveriť ich spôsobilosť vojensky reagovať na neočakávanú bezpečnostnú krízu. Ďalšie čiastkové ciele boli odvodené z tohto hlavného zámeru. Mali sme záujem predovšetkým preveriť plnenie úloh v oblasti bojovej a mobilizačnej pohotovosti. To znamená, ako rýchlo sú ozbrojené sily schopné prejsť zo stavu bezpečnosti do stavu najvyššieho stupňa bojovej pohotovosti. Tiež ako nám funguje systém v oblasti pohotovosti a mobilizačnej pripravenosti a plnenia opatrení na ochranu síl. Teda či plány, ktoré sú

spracované na jednotlivých stupňoch velenia, sú aktuálne, vykonateľné a smerujú ku konečnému cieľu byť schopný nasadenia v stanovenom čase, prípadne, či sa tento čas dá skrátiť. Celá táto oblasť je veľmi komplexná a komplikovaná. Je to dôležité, pretože len čo vznikne vážna bezpečnostná kríza, ozbrojené sily budú plniť viaceré úlohy súčasne. Okrem plnenia úloh pri uvádzaní do vyšších stupňov bojovej pohotovosti, prijímania opatrení na ochranu síl, sa vykoná odborné a bojové stmelenie jednotiek, úlohy ochrany kritickej infraštruktúry a prípravy operačného priestoru. Aká je naša schopnosť splniť tieto úlohy – to bolo námetom Slovenského štítu. Všetky jeho výcvikové aktivity vrátane veliteľsko-štábného cvičenia či práporného taktického cvičenia v Lešti tvorili komplexný, realistický scenár

na preverenie takmer všetkých útvarov ozbrojených síl. Rovnako tak rozohrané incidenty smerovali k prevereniu opatrení na ochranu síl v jednotlivých posádkach, plnenia asistenčných úloh pri prekrytí štátnej hranice, pomoci policajnému zboru pri eliminácii paramilitantných skupín, rôznych úloh v oblasti logistiky a podobne. Skrátka, toto všetko smerovalo k hlavnej línii úsilia, ktorou bolo dosiahnutie vyššieho stupňa bojovej pohotovosti v rámci celých ozbrojených síl.

Po plošnom a dlhodobom nasadení ozbrojených síl v boji s pandémiou Covid-19 sa však očakávalo, že cvičenie bude prebiehať skôr vo voľnejšom tempe...

Naším sekundárnym cieľom bolo tak trochu šokovou metódou vrátiť ozbrojené sily k ich ťažiskovému poslaniu. Áno, aj ja si uvedomujem, že azda každý očakával, ako po náročnom a z našej strany veľmi dobre zvládnutom protipandemickom období nastane čas na obnovu síl. V aktuálnej bezpečnostnej situácii s tendenciou zhoršovať sa si však ďalšiu prestávku vo výcviku jednoducho nemôžeme dovoliť. Našou povinnosťou je brániť Slovenskú republiku. Súčasťou prípravy na toto poslanie je aj takéto náročné cvičenie.

Aké množstvo vojenských útvarov sa na cvičení podieľalo?

Do najvyššieho stupňa bojovej pohotovosti sme uviedli celé ozbrojené sily okrem dvoch prvkov. Jedným bola protiletadlová raketová brigáda v Nitre, ktorá absolvovala náročné medzinárodné cvičenie dva týždne pred Slovenským štítom pod názvom Combined Effort. No zároveň sme ju využili na zabezpečenie asistencie orgánom štátnej správy a samospráv v boji proti Covid-19. Ďalšia časť vojakov od protiletadlovcov nastúpila k 12. mechanizovanému práporu v Nitre ako povolane zálohy z civilu. Absolvovali s nimi bojové stmelenie a plnili bojové úlohy, takže vlastne cvičili tiež. No a brigáda velenia, riadenia a prieskumu vo Zvo-

lene je v bojovej pohotovosti v podstate nonstop, pretože nepretržite plní úlohy ochrany vzdušného priestoru.

Mohli by ste spomenúť aj zahraničných účastníkov?

V rámci Slovenského štítu bolo jednou z epizód veliteľsko-štábné cvičenie 1. mechanizovanej brigády, na ktorom sa zúčastnili vojaci z Českej republiky a z Ozbrojených síl USA. Na taktickom prápornom cvičení v Centre výcviku Lešť sme mali manévrové jednotky taktického stupňa zo všetkých krajín V4 plus našich amerických partnerov. Veľmi oceňujem, ako prispeli k úspechu cvičenia. Prvý raz sme mali aj pozorovateľov z Ukrajiny. Verím, že budúci rok príde od nich aj cvičiaca jednotka, aby sme tiež takto demonštrovali podporu nášmu východnému susedovi v jeho neľahkej bezpečnostnej situácii.

Aká je výsledná známka celého cvičenia?

Ja osobne považujem zásadné úlohy za splnené. Známkovanie nie je rozhodujúce a nebolo ani cieľom. Pre mňa je omnoho podstatnejšie, že cvičenie prinieslo obrovské množstvo poznatkov, ktoré budú vyžadovať systémové zmeny v oblasti bojovej pohotovosti a mobilizačnej pripravenosti, ako aj ochrany síl našich útvarov a schopnosti plniť viacero úloh súčasne. Nemôžeme stále za sebou ťahať skúsenosti a systém z 80. rokov minulého storočia, keď sme mali útvary doslova preplnené vojakmi základnej služby, keď bolo na všetko dostatok síl, prostriedkov a aj času. Teraz je reakčný čas krátky, sily sú obmedzené, no my musíme vedieť reagovať okamžite a efektívne.

„Musíme spoločne zmeniť mentalitu, tak aby sme cvičenie brali ako boj v cvičných podmienkach.

Teda nie „iba cvičiť“, ale bojovať v cvičnom prostredí. Nemôžeme si dovoliť veci robiť inak na cvičisku, ako ich budeme robiť na bojisku.“

Dá sa hovoriť autonómne o sérii cvičení Alertex?

Nie, nedá – Alertex bol neoddeliteľnou súčasťou Slovenského štítu a jeho hlavná línia úsilia bola pre mňa i celý generálny štáb rozhodujúca. Tohtoročné cvičenie totiž nemalo s pôvodnou koncepciou Slovenského štítu takmer nič spoločné. Opakujem, bol to komplexný prístup k celkovému prevereňiu ozbrojených síl od uvedenia do vyšších stupňov bojovej pohotovosti až po poskytnutie vojenskej reakcie na neočakávanú bezpečnostnú krízu. Scenár cvičenia sa realizoval v stave pred samotným vojnovým konfliktom a mal neskriptovanú rozohru. Tento modus operandi sa tiahol celým cvičením od 2. do 24. júna vrátane prípravných aktivít, ktoré prebiehali od polovice mája.

V rámci cvičenia bola, samozrejme, prevereňá aj technika, pričom vy ste okrem iného na svojom veliteľskom zhromaždení hovorili o nevyhnutnosti modernizácie najmä tej pozemnej...

To, že je nevyhnutné modernizovať pozemné sily, je dnes každému jasné. Som veľmi vďačný, že to tak vníma aj vedenie rezortu obrany. Na druhej strane si musíme uvedomiť, že veľkú časť súčasnej bojovej techniky budeme používať minimálne ešte jednu dekádu, takže musíme hľadať cesty, ako ju udržať v prevádzkyschopnom a bojaskopnom stave. Nemôžeme sa ďalej pozeráť na to, že ak ideme vykonávať štandardné práporné cvičenie, tak sa naň funkčnou technikou vyskladajú pomaly celé pozemné sily. Podobne je to so stanovým materiálom a ostatnými prostriedkami logistickej podpory. O to viac, keď v budúcom dvojročnom výcvikovom cykle máme ambíciu realizovať minimálne štyri práporné cvičenia

každý rok. Preto musíme zabezpečiť, aby bola všetka naša technika pojazdná, aby ju osádka majstrovsky ovládala a aby sa o ňu vedeli starať.

Aké poznatky po pandémii a cvičeniach máte o morálnom stave vojska?

Príslušníci ozbrojených síl dlhodobo preukazujú, že sú vysoko motivovaní a profesionálni v plnení úloh. Zvlášť v oblastiach, kde ide o reálne nasadenie, teda v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, kde odvádzajú úžasnú prácu. Keď sme ich nasadili v operáciách domáceho krízového manažmentu v boji proti Covid-19, za rok a pol sme zaznamenali minimum pochybení. Dali by sa spočítať na prstoch jednej ruky. V štruktúrach medzinárodných štábov je na našich dôstojníkov a poddôstojníkov tak isto spoľahnutie. V čom trochu vidím problém, je, že keď ideme na cvičenie, tak my „len“ cvičíme. Vlastne je to skôr výzva pre nás všetkých. Bol by som nesmierne rád, keby sme spoločne dokázali zmeniť mentalitu a keby sme cvičenie brali ako boj v cvičných podmienkach. Teda nie „iba cvičiť“, ale bojovať v cvičnom prostredí. Nemôžeme si dovoliť veci robiť inak na cvičisku, ako ich budeme robiť na bojisku.

V súvislosti s hybridnými hrozbami ste hovorili o masívnom náraste rôznych foriem dezinformácií, takže otázka znie, ako im čeliť?

Rezort obrany okrem iného urobil kus práce v oblasti hybridných hrozieb. V rámci nášho rezortu bol nedávno vypracovaný aj veľmi zodpovedný dokument: Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám. Vieme teda, čo sú hybridné hrozby, vieme, ako sa koordinovať. Čo nám aktuálne chýba,

je dostatok nástrojov. Tie musíme efektívne budovať. Samozrejme, aj v rámci ozbrojených síl je budovanie spôsobilostí napríklad v oblasti informačných operácií jedna z veľkých výziev. Druhá vec je naučiť sa efektívnej komunikácii a schopnosti kritického myslenia od lídrov po posledného vojaka v našej hierarchii. Každý z nás musí byť schopný kriticky prijímať, posúdiť, prípadne s expertmi skonzultovať zdroje a ich výstupy. Denne si musíme byť vedomí našej všeobecne prijatej hierarchie hodnôt, aké je zahranično-bezpečnostné ukotvenie Slovenskej republiky a aké prostredie okolo seba chceme vytvoriť a chrániť pre naše deti. Zároveň musí byť viditeľný príklad lídrov a ich komunikácia s ľuďmi musí spočívať i v tom, aby vedeli deklarovať, čo je pravda a čo nezmysel.

Čím to je, že sa periodicky opakujú aj dezinformácie, ktoré sa týkajú sociálneho zabezpečenia vojakov?

Ozbrojené sily SR sa ukazujú ako pevná súčasť nášho bezpečnostného systému. Takého, o ktorý sa Slovenská republika a jej ústavní činitelia môžu kedykoľvek oprieť. Možno existujú sily, ktorým to vadí, preto púšťajú informácie, ktoré sa týkajú takýchto citlivých oblastí a majú teda potenciál ak nie viesť k destabilizácii, tak prinajmenšom vyvolať nervozitu. Nečudo – pevný sociálny systém je jedna z hodnôt, pre ktorú občania vstupujú do ozbrojených síl a prečo v nich slúžia. Tu by akékoľvek hazardovanie bolo veľmi neuvážené. Preto aj teraz poviem jasne: o žiadnych krokoch k ohrozeniu aktuálneho sociálneho systému neviem. Pokiaľ by to bolo v diskusii, velenie Ozbrojených síl SR by bolo zásadne proti, ale

neverím tomu, že by sa aktuálne politické vedenie rezortu obrany takouto myšlienkou vôbec zaoberalo. Pravdaže, vždy je tu možnosť zmeniť náš sociálny systém k lepšiemu.

V personálnej oblasti ste hovorili o dlhodobu vysokej nedoplnenosti profesionálnymi vojakmi. Aký stav považujete za optimálny?

Na začiatok 80 až 85 %, v roku 2030 už 95 %. Takže 16- a potom 20-tisíc vojakov. Tak, ako bol schválený zdrojovo udržateľný model ozbrojených síl v kolegiu ministra a ako si vyžaduje náš rozvoj. Treba však zdôrazniť, že momentálne naplnenosť ozbrojených síl nestojí na záujme, ale na takzvaných zaplatiteľných počtoch. Tu by som chcel poďakovať ministrom obrany, že zásadne prispel k zvýšeniu tohto limitu už v budúcom roku, keď sa nám zaplatiteľné počty spoločne podarilo zvýšiť o takmer 900 vojakov, čo už predstavuje naplnenosť na spomínaných 80 %. Toto je začiatok pozitívneho trendu.

Aké ťažiskové úlohy stoja pred OS SR v nasledujúcom plánovacom období, ktoré bude premiérovho dvojročného a začne sa tento rok v októbri?

Hoci ešte nie sú všetky plány finalizované, začínajúc jeseňou to bude minimálne rovnako náročné obdobie, aké máme aktuálne za sebou. Očakávame, že koniec roka 2021 sa opäť ponese v masívnom nasadení ozbrojených síl v boji s pandémiou. Máme pred sebou modernizačné projekty, ktoré si vyžadujú aj dokumentačnú prípravu, výber špecialistov, nastavenie výcviku či budovanie infraštruktúry. Musíme intenzívne cvičiť, a to po novom. Zabudnúť na cvičenia s plánovanou rozohrou

a schematickými postupmi vychádzajúcimi z doktrínálneho prostredia reflektujúceho poznatky a bojisko z 80. rokov. Ďalšia vec – dosahovanie výsledkov vo výcviku bude do budúcnosti základný merateľný ukazovateľ úspešnosti akéhokoľvek profesionálneho vojaka a mal by predurčovať jeho ďalší kariérny rast. Verím tiež, že príde k zásadným zmenám v starostlivosti o infraštruktúru, keď jej časť prejde do rúk ozbrojených síl, čo si vyžiada nové postupy. Chceme, aby viac rástla vnútorná sebaistoť ozbrojených síl. Pozeráme sa dopredu optikou možnej krízy a otázka znie, kto nám v takom prípade pomôže lepšie, ako si pomôžeme sami? No a v súvislosti s tým všetkým nás čakajú viaceré reorganizačné zmeny.

V čom je základný význam novoprijatej vojenskej stratégie?

Dobrá stratégia definujú tri základné atribúty. Sú to ciele, cesty a prostriedky. Ciele sú jasne stanovené. Cesty k stanoveným cieľom boli generované aj na základe rozsiahlej diskusie vo velení ozbrojených síl vrátane vykonaných skupinových cvičení na najvyššej úrovni. No a prostriedky sme definovali tiež v rámci komplexných štábných nácvikov na strategickej a operačnej úrovni, keď sa po ďalších rokovaníach vytvoril požadovaný celkový model. Návrh vojenskej stratégie sme vypracovali tak, aby spĺňal tri základné účely. Nová vojenská stratégia bude jedným z kľúčových východísk pre dlhodobé obranné plánovanie, v rámci ktorého vypracujeme nové modely ozbrojených síl a dlhodobé plány rozvoja ich spôsobilostí. Bude tiež východiskom pre operačné plánovanie. Výstupom bude nový plán použitia ozbrojených síl na obranu štátu, ktorý bude implementovať bezpečnostnú a obrannú stratégiu do konkrétnych operačných plánov na všetkých stupňoch velenia. A zároveň nová vojenská stratégia bude nástrojom na transparentnú komunikáciu ozbrojených síl k všetkým otázkam týkajúcim sa poslania a úloh ozbrojených síl v bezpečnostnom systéme štátu. Doteraz sú na ňu veľmi pozitívne ohlasy a ja využijem túto možnosť, aby som sa poďakoval za prácu nielen nášmu štábu strategického plánovania, celej generácie či všetkým kompetentným vojakom, ktorí sa do jej tvorby zapájali, ale najmä sekcii obrannej politiky ministerstva obrany, ktorá bola pri jej tvorbe našim partnerom. Myslím si, že tento dokument je moderný a má perspektívu do veľkej miery určovať rozvoj ozbrojených síl počas najbližších dvoch dekád.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: pplk. Štefan Zemanovič,
Ivan Kelement a kpt. Peter Poldruhák

TÉMA

Trochu inak

Od 1. do 24. júna v Centre výcviku Lešť vyvrcholilo tohtoročné najväčšie vojenské cvičenie na území Slovenskej republiky – Slovenský štít 2021. Bolo iné ako v minulých rokoch. Konalo sa po ročnej prestávke, zavinenej protiepidemickými opatreniami proti Covid-19, a v jeho rámci sa uskutočnila aj séria cvičení Alertex 2021, vlastne na celom území Slovenska, so zapojením útvarov a zložiek pozemných, vzdušných síl, ako aj síl pre špeciálne operácie.

Tohtoročné cvičenie Slovenský štít bolo jedinečné svojou komplexnosťou. Od 2. júna boli prakticky všetky útvary Ozbrojených síl SR cvične uvedené do najvyššieho stupňa bojovej pohotovosti.

Cvičilo celé Slovensko

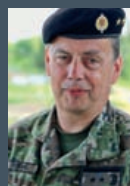
Nadväzne plnili úlohy v troch hlavných líniiach úsilia, ktorými bolo cvičné plnenie mobilizačných opatrení a zabezpečenie ochrany síl s nasledujúcim intenzívnym výcvikom pred nasadením do operácie na obranu Slovenskej republiky. Jednou z dôležitých precvičovaných úloh bola okrem iného aj eliminácia hrozieb za intenzívneho hybridného pôsobenia protivníka. Scenár cvičenia bol teda postavený na obdobie krátko pred vypuknutím ozbrojeného konfliktu, pričom príslušníci ozbrojených síl naďalej plnili aj úlohy v boji s pandémiou. O náročnosti svedčí tiež fakt, že napríklad príslušníci levicekeho mechanizovaného práporu, ktorí tvorili jadro jednotiek cvičiacich v Lešti, ešte 17. mája plnili úlohy v zdravotníckych zariadeniach vo svojom regióne a nasledujúci deň začali presun do výcvikového priestoru.

Na celej sérii cvičení sa na území Slovenska podieľalo dovedna približne 8 000 vojakov s viac ako 650 kusmi techniky. Na praktickej časti cvičenia v priestoroch Centra výcviku Lešť sa

okrem slovenských vojakov podieľali aj príslušníci ozbrojených síl Poľska, Maďarska, Českej republiky a Spojených štátov amerických aj so svojou technikou. Veliteľ pozemných síl generál-major Ivan Pach zdôrazňoval, že hlavným cieľom cvičenia je z jeho pohľadu precvičiť základné bojové zručnosti pri vedení bojových operácií s dôrazom na obranné. „Ide o to, aby sme sa po prestávke zapríčinennej pandémiou znova postupne vrátili do rytmu bojovej činnosti. Tak isto je veľmi potrebné precvičiť aj súčinnosť s ďalšími zložkami OS SR: vzdušnými a špeciálnymi silami, ale významná je aj medzinárodná časť. Spoločný výcvik s krajinami V4 a USA. Cvičenie zďaleka neprebíhalo len v Lešti. Počas jeho trvania napríklad príslušníci seredského ženijného práporu postavili pontónový most či jedna rota martinského mechanizovaného práporu zasa po presune plnila úlohy ochrany a obrany leteckej základne Sliač. Ale takýchto príkladov bolo viac.“

Hlavnú ťarchu úloh priamo v Lešti niesol leviceký mechanizovaný prápor, posilnený o podporné jednotky z iných útvarov, ako aj o mechanizované a motorizované jednotky Poľska, Českej republiky a Maďarska. Veliteľ levicekého práporu podplukovník Richard Király priznal, že pre velenie útvaru to bola úloha, ako čo najefektívnejšie tieto posilové zložky zapracovať do celkového úsilia v rámci plnenia úloh cvičenia. Spomínané

Po ročnej prestávke, zavinenej pandémiou, sa uskutočnilo znova cvičenie Slovenský štít. Tohtoročné bolo trochu iné. Vlastne prebiehalo na celom území Slovenska a jeho hlavná časť vyvrcholila v Centre výcviku Lešť. Účastníkov cvičenia sme sa spýtali, čo im tohtoročný Slovenský štít priniesol?

Generál-major Ivan Pach (veliteľ pozemných síl, riaditeľ cvičenia):

„Viac ako rok sme plnili úlohy v súvislosti s opatreniami proti šíreniu koronavírusu. Plnenie plánovaných úloh prípravy a výcviku išlo bokom. Všetko úsilie, čas a sily sme sústredili na pomoc našej krajiny. O to ťažší bol prechod na plnenie úloh prípravy a výcviku. Ukázal to integračný výcvik v Centre výcviku Lešť pre 13. mpr, veliteľsko-štábné cvičenie pre veliteľstvo pozemných síl a veliteľstvo 1. mb a v závere práporne taktické

cvičenie s bojovými streľbami. Cvičenie prebiehalo so zapojením zložiek vzdušných a špeciálnych síl v mnohých posádkach a výcvikových zariadeniach na Slovensku, ale aj za účasti príslušníkov americkej, poľskej, českej a maďarskej armády. Som nesmierne hrdý na všetkých účastníkov cvičenia, ktorí spomínané výzvy splnili a opäť raz aj so sebazaprením dokázali, že vojak – profesionál je špecifické povolanie a vyžaduje si kvalitného jednotlivca, ako aj silný tím.“

úsilie koordinovalo taktické a operačné centrum topolčianskej mechanizovanej brigády pod velením brigádneho generála Ivana Baloga. Nie nadarmo sa hovorí, že bez spojenia niet velenia. O to sa zaslúžili predovšetkým príslušníci Základne nasadiateľných komunikačných a informačných systémov v Ružomberku, ktorí počas celého cvičenia zabezpečovali nepretržité spojenie. Ich mobilný spojovací uzol pôsobil ako centrálny uzol brigádnych a práporových miest velenia, poskytoval technické prostriedky rádiového spojenia, hardvér a softvér na prácu veliteľstva, brigádnych a práporových miest velenia. Okrem toho mali účastníci na miestach velenia možnosť vymieňať si informácie s účastníkmi z iných miest velenia, stacionárnej komunikačnej, informačnej siete MO SR a spojeneckých operačných a taktických komunikačných sietí.

Spolupráca vo vzduchu

V priestoroch leteckej základne Sliac sa v rámci cvičenia uskutočnil aj dvojtypýždňový integračný výcvik leteckých posádok príslušníkov Vzdušných síl OS SR s vrtuľníkovými jednotkami armády USA, ktorú reprezentovali bojové vrtuľníky AH-64 Apache a multifunkčné vrtuľníky UH-60 Black Hawk v rôznych verziách zo zostavy 1. bojovej leteckej brigády a 1. pešej divízie armády USA.

V prvej fáze sa zahraničné jednotky pod vedením slovenských posádok oboznamovali so vzdušným priestorom SR a s priestorom vyčleneným na cvičenie Slovenský štít 2021. V druhej fáze cvičenia sa uskutočnili spoločné vzdušné operácie na podporu pozemných síl taktickými lietadlami L-39, zatiaľ čo stíhacie lietadlá MiG-29 za podpory taktických lietadiel a vrtuľníkov zabezpečovali ochranu vzdušného priestoru operácie počas dňa aj noci. Dopravné lietadlá C-27J Spartan

„S priebehom cvičenia som spokojný. Príslušníci ozbrojených síl si udržali napriek prestávke vysokú úroveň profesionality v plánovacích procesoch i v obsluhu zbraňových systémov.“

generál Daniel Zmeko

náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

Plukovníčka Zuzana Kraushuberová (zástupkyňa riaditeľa cvičenia pre logistiku):

„Logisti prví prichádzajú na cvičenie a poslední odchádzajú! Do úloh zabezpečenia cvičenia boli zainteresované všetky zložky trenčianskej brigády bojového zabezpečenia. Pre takmer 1 500 vyvedených vojakov piatich krajín sme zabezpečili

kompletnú logistickú podporu. Okrem iného sme poskytli pranie vojenskými prácovňami, varenie v poľných a kontajnerových kuchyniach, sociálne kontajnery, prepravu, koordináciu preprav, presunov, regulovčické služby, ubytovanie, stravovanie. Na cvičení bolo celkovo päť kuchýň, stacionárne i kontajnerové. Samozrejmy bol hygienický štandard ovplyvnený pandemickou situáciou. Okrem výstavby a prevádzkovania jednotlivých táborov sme zabezpečili dva autoparky, sklady zbraní a munície, zdravotnú službu, dezinfekciu osôb, priestorov a techniky. Ale aj dekontamináciu techniky pri príchode i odchode zahraničných účastníkov cvičenia

s technikou, testovanie osôb. Vojenská polícia nám zaistovala poriadkovú službu, sprevádzanie konvojov, prejazdov. Nechýbala počas cvičenia ani duchovná a psychologická služba. Cvičenie preverilo všetky spomínané zložky logistiky. Som rada, že uspeli.“

a vrtuľníky UH-60M Black Hawk taktiež zabezpečovali prepravu materiálu a vysadzovanie jednotiek pozemných síl a síl pre špeciálne operácie.

Sily pre špeciálne operácie tvorené skupinou SOTG (Special Operations Task Group – účelové zoskupenie špeciálnych síl) spolu s partnermi z Poľska a Spojených štátov amerických plnili úlohy v rámci cvičenia. Špeciáli po presune na Sliač vybudovali takticko-operačné centrum (TOC). Zároveň skupiny SOF (sily pre špeciálne operácie) intenzívne plnili úlohy spoločne so svojimi americkými a poľskými partnermi. Výcvik SOF skupín bol zameraný na alternatívne spôsoby nasadenia vrtuľníkom UH-60, navedenie leteckej podpory na cieľ, privolať MEDEVAC a CQB tréning. Na cvičení Slovenský štít 2021 si slovenskí zástupcovia síl pre špeciálne operácie so zahraničnými partnermi dokonale preverili svoju psychickú a fyzickú odolnosť a zúročili precvičené zručnosti, postupy a spoluprácu z integračného výcviku zasadením do vybraných priestorov.

Zázraky na počkanie

Náročné logistické zabezpečenie cvičenia zaisťovali predovšetkým príslušníci útvarov trenčianskej brigády bojového zabezpečenia. Zástupkyňa riaditeľa cvičenia pre logistiku plukovníčku Zuzanu Kraushuberovú zvlášť teší, že sa pri tejto činnosti nestarali ani ženy. „Som rada, že na prácu vyčlenenej opravárenskej jednotky martinského opravárenského práporu, ktorej šéfuje žena, poručička Miroslava Javorková, počúvam z každej strany len slová chvály.“

Vo vyčlenenom priestore autoparku v časti Riečky kraľovali martinskí opravári. Takmer trom desiatkam chlapov velí žena, poverená veliteľka 3. opravárenskej roty poručička Miroslava Javorková. Len tak pre zaujímavosť, okrem iného velí aj svojmu staršiemu bratovi... Ich činnosť na cvičení hádam najlepšie vystihuje nápis, ktorý si dali na logo cvičenia: Zázraky na počkanie, neopraviteľné do 3 dní! A tie zázraky špecialisti robili doslova denne. Najlepšie by o tom vedeli hovoriť veliteľia jednotiek, ktorým opravili techniku a tá sa mohla vrátiť na cvičenie. Opravili niekoľko desiatok kusov kolesovej i pásovej techniky. Medzi ich najlepšie „kúsky“ patrila najmä výmena motora BVP-2 v poľných podmienkach. Ale aj mnohé ďalšie. Napríklad trebišovským tankistom opravili tank, ktorý sa „pokazil“ už po príchode do priestoru cvičenia.

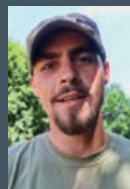
Vodič tanku desiatnik Peter Franko príhodu opísal takto: „Po príchode na Lešť začal unikať olej cez vetrák. Tank sa zastavil, zavolali sme martinských opravárov. Prišli, odtiahli ho do parku techniky a tam zistili, že problém je v kompresore. Všetko utesnili, opravili. Tank nám vrátili a plnohodnotne sa zapojil do úloh cvičenia. Povieť pravdu, také rýchle vyriešenie problému som ani sám nečakal. Klobúk dolu pred opravármi!“ Veliteľka sa pri takýchto a podobných úlohách mohla úplne spoľahnúť na svojich špecialistov. Na cvičení patrili medzi najskúsenejších veliteľ družstva opráv pásovej techniky čatár Ján Bella, veliteľ družstva opráv kolesovej techniky rotmajster Peter Kompiš, špecialista na zväračské práce čatár Dávid Dzurek či elektromechanik špecialista desiatnik Maroš Štuber.

Podplukovník Richard Király (veliteľ levického mechanizovaného práporu):

„V rámci cvičenia sme mali v zostave útvaru aj zahraničné jednotky. Maďarská mechanizovaná čata plnila úlohy v zostave 1. mechanizovanej roty, česká mechanizovaná čata bola priradená spoločne s tankovou čatou k 3. mechanizovanej rote. V rámci práporu bola zaradená aj poľská motorizovaná rota. Ďalej sme okrem už spomínanej tankovej čaty mali k dispozícii

aj ženijnú čatu, čatu PLO a čatu Vojenskej polície. Som rád, že aj takýto medzinárodný celok sa dokázal pomerne rýchlo zladit' a spoločne plniť stanovené úlohy cvičenia. Skúsenosť s pridanými jednotkami sme mali už vlastne z minuloročného cvičenia práporovej skupiny a teraz sa pridali ešte zahraničné jednotky. Pre všetkých veliteľov i štáb práporu to boli cenné skúsenosti.“

Poručík Aleš Dobrovolný (veliteľ českej mechanizovanej čaty, tankový prápor Pířslavice)

„Cvičenie Slovenský štít 2021 bola pre mňa prvá zahraničná skúsenosť a zároveň veľká výzva. Som rád, že sa moje predstavy naplnili. Možno sme očakávali ešte tvrdší výcvik. Veľmi zaujímavé bolo, keď sme plnili špeciálne úlohy. Napríklad

výsadky z vrtuľníka či výcvikové úlohy v Oremlande v zastavanej oblasti. Spolupráca so slovenskými vojakmi bola v rote veľmi dobrá. Mali sme v nej aj tankovú čatu. Spolupráca s ňou a spoločné plnenie úloh je však pre nás bežná vec, keďže sme z tankového útvaru.“

Uznanie od hlavnej veliteľky

Profesionálnych vojakov, ktorí plnili úlohy v Centre výcviku Lešť, navštívila aj prezidentka Slovenskej republiky a zároveň hlavná veliteľka Ozbrojených síl Slovenskej republiky Zuzana Čaputová. S epizódou cvičenia, ktorú mala možnosť vidieť, bola spokojná. „S obdivom som sa prihovarila príslušníkom ozbrojených síl, pretože aj ukážka, ktorú mi predviedli, bola v plnom nasadení. Až pri takomto pohľade si človek uvedomí hodnoty mieru a bezpečia. A aj hodnotu práce všetkých príslušníkov ozbrojených síl,“ povedala prezidentka Zuzana Čaputová.

V Lešti ju sprevádzali minister obrany Jaroslav Nad' a náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko. „Vojaci si v rámci série cvičení a previerok preverili takmer všetky spôsobilosti, ktorými disponujú naše ozbrojené sily. Ide o naozaj výnimočnú príležitosť, ktorá zároveň ukázala, ako sú reálne pripravení na plnenie úloh – od uvádzania do vyšších stupňov pohotovosti až po vedenie operácie na obranu územia Slovenska v mnohonárodnom zoskupení,“ povedal minister obrany Jaroslav Nad'.

Cvičenie Slovenský štít 2021 vyvrcholilo práporovým taktickým cvičením s bojovými streľbami mechanizovaného práporu Levice, v ktorého zostave boli zaradené posilové jednotky z OS SR a zahraniční partneri z Českej republiky, Maďarska a Poľska. „S priebehom cvičenia som spokojný. Príslušníci ozbrojených síl si udržali napriek prestávke vysokú úroveň profesionality v plánovacích procesoch i v obsluhu zbraňových systémov,“ spokojne konštatoval generál Daniel Zmeko.

Počas cvičenia Slovenský štít 2021 si veliteľstvá precvičovali základné postupy riadenia operácií na operačnom a taktickom stupni. Pomáhali tak vytvoriť reálne prostredie na výcvik štábov brigád. Na jednom mieste sa teda stretli odborníci pozemných a vzdušných síl, Vojenskej polície, ako aj síl pre špeciálne operácie s cieľom zosúladiť svoje činnosti počas obrany Slovenskej republiky. Cvičenie Slovenský štít preto aj z tohto pohľadu predstavovalo výnimočnú výcvikovú príležitosť na preverenie a zladenie ich spoločnej činnosti.

Text: Jozef Žiak • Foto: TASR, Ivan Kelement a autor

Poručíčka Miroslava Javorková (poverená veliteľka roty martinského opravárenského práporu):

„Na Slovenskom štíte nie som po prvý raz, ale naposledy som tu bola ešte ako príslušníčka martinského mechanizovaného práporu. Teraz som poverená veliteľka 3. opravárenskej roty. Starali sme sa o udržanie cvičiacej pásovej i kolesovej techniky v prevádzkyschopnom stave. V rote sme mali dielenských špecialistov, mechanikov rôznych odborností. Od

motorových častí až po elektrovybavenie, zbraňové systémy či zväračské práce. Uvoľňovacie družstvo zabezpečovalo odsuny, prepravy nadrozmernej techniky. Celkovo sa nám podarilo opraviť a vrátiť na cvičenie vyše osem desiatok kusov kolesovej a 34 kusov pásovej techniky vrátane jedného tanku. Som veľmi rada, že na prácu mojich ľudí zaznievali počas cvičenia len slová chvály. To je pre mňa najlepšie vysvedčenie.“

Poručík Jozef Turčík (veliteľ tankovej čaty trebišovského práporu):

„Pre mňa to bolo vlastne premiérové cvičenie. Zároveň aj prvá veľká výcviková úloha v mojej funkcii a zoznámenie s Centrom výcviku Lešť. Som vlastne najmladší v čate. Preto mi cvičenie dalo veľa. Získal som množstvo praktických skú-

seností. Vďaka skúseným podriadeným, ktorí už na Lešti plnili úlohy, sme všetky úlohy splnili. A ja som sa po veliteľskej i odbornej stránke zasa posunul o kus ďalej. Veľmi dobrá a podnetná bola pre mňa aj skúsenosť z pôsobenia s českou mechanizovanou čatou.“

Rozohra o obrane štátu

„Uvedenie jednotiek do bojovej pohotovosti, plnenie neočakávaných úloh, ktoré môžu vzniknúť aj v oblasti hybridného pôsobenia či terorizmu, a to všetko naviazané na záverečné cvičenie vojsk v Lešti,“ uviedol tri hlavné línie série cvičení Slovenský štít – Alertex 2021 ich riadiaci generál generálmajor Štefan Kovács, zástupca náčelníka GŠ OS SR.

„**R**ozkaz k presunu na Turecký vrch sme vôbec nepredpokladali. Prišiel v stredu 9. júna, v piatok sme hlásili pohotovosť a v nedeľu sme vyrážali aj so spojovacími prostriedkami, zdravotníckym vybavením či stravou. Pripravení na úlohy, ktoré sme dopredu nepoznali, aj na to, že spať budeme v teréne, hoci napokon časť z nás spala pod strechou,“ ilustroval typickú situáciu v posádkach major Ivan Petrik, zástupca veliteľa 12. mechanizovaného práporu Nitra.

Odhodlanie a dynamika

„Všetky tri spomenuté línie cvičenia boli zaradené do kontextu, kde fiktívny protivník generuje tlak na Slovenskú republiku a naše ozbrojené sily musia reagovať. A to v situácii, keď do krajiny už prenikajú polovojenské jednotky a napätie sa stupňuje. V prvej fáze, ešte skôr, ako sa protivník rozhodne prekročiť

našu hranicu, bolo spoločným menovateľom nášho úsilia preukázať odhodlanie, že Slovenská republika sa ako členský štát NATO bude brániť a urobí všetko preto, aby naša obrana bola úspešná. Môžeme to nazvať aj jedným slovom – odstrašenie,“ vysvetlil generálmajor Kovács.

Veliteľstvo cvičení Slovenský štít – Alertex začalo plniť úlohy 28. mája, už 31. mája boli ozbrojené sily uvedené do vyšších stupňov pohotovosti. „Okrem dlhodobých priprav tomu predchádzala desaťdňová fáza, keď náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko vydal pokyny, aké typy úloh budeme v jednotlivých posádkach rozohrávať. Po ich rozpracovaní a schválení sme scenáre zladili v čase a priestore a vypracovali synchronizačnú maticu. Naša skupina rozohry však rozohrávanie incidentov rozpracovávala kontinuálne ďalej. Úlohy sa dynamicky menili a ani jeden útvar v ozbrojených silách nevedel,

Posolstvá inšpekčného dňa

„**D**nes sme v rámci práporného cvičenia precvičovali v priestoroch Centra výcviku Lešť operáciu na obranu Slovenskej republiky, pričom toto cvičenie je vyvrcholením série cvičení Slovenský štít – Alertex. Som veľmi rád, že sa nám tak trochu šokovou terapiou podarilo naskočiť späť do výcvikového procesu po jedenapoločnom pôsobení v prospech obyvateľov Slovenskej republiky v rámci boja s pandémiou,“ uviedol 23. júna na záver inšpekčného dňa v Lešti náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Daniel Zmeko. Dodal:

„Je veľmi dobré, že sme nestratili spôsobilosti vojenského plánovania, ako aj to, že vojaci dokazujú majstrovstvo v obsluhu zbraňových systémov. Zároveň si z cvičenia odnášame poznatky, ktoré zapracujeme do systémových zmien, čo pomôže zlepšiť našu pripravenosť reagovať na súčasnú, stále komplikovanú bezpečnostnú situáciu v našom záujmovom bezpečnostnom priestore.“

Celkovo sa na cvičení podieľalo približne 8 000 ľudí, v Lešti ich bolo vyvedených asi 1 500 vrátane 160 kusov techniky, dvadsať bolo leteckej.

„Som rád, že naše dlhoročné partnerstvo, ktoré sa začalo pri budovaní Ozbrojených síl Slovenskej republiky pred vstupom vašej krajiny do NATO a pokračovalo spoločnými cvičeniami,

čo bude plniť na ďalší deň. Nasadenie sa zvyšovalo, úlohy sa približovali k realite – a čo je potešiteľné, vojaci boli deň po dni v ich plnení lepší,“ uviedol generálmajor Kovács. „Zámer náčelníka generálneho štábu, aby sa na rôznych úrovniach do rozhodujúcich aktivít zapojili celé ozbrojené sily, bol naplnený. Od uvedenia útvarov do pohotovosti a bojovej pohotovosti cez úlohy boja proti hybridným hrozbám či v oblasti krízového manažmentu až po plnenie úloh pred vyhlásením vojnového stavu či vojny, čo už bolo predmetom cvičenia v Lešti,“ konštatoval zástupca riadiaceho cvičenia brigádny generál Martin Michalko.

Infraštruktúra, hranice, hybridné hrozby

V prvej etape cvičení od 7. do 12. júna prichádzali nečakané a špecifické rozohry cvičenia do všetkých posádok. Uvedme napríklad, že úlohou vyše stovky vojakov už spomenutého majora Ivana Petrika v rámci účelového zoskupenia Pribina bolo vypátrať a eliminovať na Tureckom vrchu nepriateľskú polovojenskú jednotku. S cieľom zamedziť jej prípadnému pôsobeniu proti dôležitým objektom kritickej infraštruktúry. Táto úloha vôbec nebola ľahká, pretože fiktívni nepriatelia, ktorí sa napríklad snažili podmiňovať cesty či preniknúť k neďalekému letisku, boli vyčlenení zo síl pre špeciálne operácie. Vypátrať a „zneškodniť“ ich, hoci aj s pomocou zo vzduchu, naozaj nebolo jednoduché. Inde sa fiktívne polovojenské jednotky usilovali

„Za posledné desaťročia ozbrojené sily ešte tak komplexne necvičili.“

generálmajor Štefan Kovács
riadiaci generál cvičení Slovenský štít – Alertex

ako aj nasadením v operácii ISAF v Afganistane, trvá dodnes a nepochybne bude pokračovať,“ avizoval veliteľ Národnej gardy štátu Indiana brigádny generál Roger Dale Lyles.

„Aj na tomto cvičení sme mohli vidieť, akou technikou disponujú spojenecké vojská či už z Poľska, Maďarska, Českej republiky, o Spojených štátoch ani nehovorím. My tu pritom máme aj techniku, ktorá vo viacerých prípadoch má viac ako štyridsať rokov. Naozaj som preto veľmi rád, že na inšpekčný deň prišli aj viacerí členovia vlády a národnej rady, takže mohli vidieť, že tie peniaze, ktoré žiadam pre rezort obrany na modernizáciu,

sú pre rozvoj ozbrojených síl veľmi dôležité,“ zdôraznil minister obrany Jaroslav Nad'. Avizoval, že ešte v lete bude predkladať na rokovanie vlády materiály týkajúce sa začiatku modernizačných procesov, najmä pozemnej techniky. „Či už pásovej techniky, ktorá by mohla nahradiť bojové vozidlá pechoty, ako aj kolesovej.“ K samotnému Slovenskému štítu uviedol: „Prepojenie cvičenia v Lešti s cvičeniami v posádkach po celej republike bolo mimoriadne dobré. Zaznamenal som pozitívny ohlas aj v rámci Severoatlantickej aliance a tiež musím spomenúť, že rovnako tak na rokovaní ministrov obrany V4,

dostať do areálu vojenských útvarov a spôsobiť ich deštrukciu. Na východe Slovenska smerovali nečakané úlohy na zabezpečenie štátnej hranice voči jednotkám, ktoré sa pokúšali infiltrovať na naše územie a plniť úlohy hybridného charakteru. V Nitre dokonca došlo k mobilizácii záloh, čo sa v takomto formáte necvičilo už dlhé roky. „Do cvičenia sme síce nezapojili civilných občanov, na tento účel sme vygenerovali skupinu figurantov z protiletadlovej raketovej brigády Nitra. No príjem záloh a vecných prostriedkov z civilného prostredia bol precvičený skoro ako v realite,“ konštatoval genmjr. Kovács. Podobné nečakané úlohy na úrovni posádok plnilo v rámci cvičení Slovenský štít – Alertex 2021 zhruba 6 500 vojakov, pol tisícky bolo vyvedených do posádkových cvičísk, 1 500 cvičilo v Lešti. Netreba zabúdať ani na 160 tých, ktorí v tom období ešte stále pomáhali slovenskému zdravotníctvu v rámci boja s pandemiou Covid-19. „Ďalší, pravdaže, museli plniť úlohy súvisiace s nepretržitým zabezpečením vzdušného priestoru a podobne,“ dodal plukovník Ľubomír Podhorec, náčelník štábu cvičení, ktorý sídlil v priestoroch ministerstva obrany.

Od epizód až po systém

Mimochodom, viete rozšírovať význam názvu Alertex? Skrýva v sebe dve slová: alert, čiže poplach, a exercises, čiže cvičenia. „Na Alertexe participovali dokonca aj vojaci, ktorí sa pripravovali na vyslanie do misie UNFICYP na Cyprus. V ich prípade sme sa však v rámci rozohier snažili, aby ich úlohy zapadli do konceptu prípravy pred nasadením,“ poznamenal riadiaci cvičení a sumarizoval: „Taký komplexný spôsob preverenia ozbrojených síl sa v našej krajine nekonal niekoľko desaťročí. Od drobných epizód až po systémové postupy nám priniesol obrovské množstvo poznatkov. Vyhodnocujeme ich a budeme musieť prijať nemalé množstvo opatrení. No a v zmysle zámeru náčelníka generálneho štábu si cvičenie v podobnom rozsahu v budúcnosti zopakujeme.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Ivan Kelement

ktoré sa konalo krátko pred vyvrcholením Slovenského štítu v Poľsku. Skrátka, moje hodnotenie je vynikajúce.“

Nemecká šelma Leopard 1

Počas druhej svetovej vojny Nemecko vyvinulo viacero obávaných typov tankov. Na tento vývoj nadviazalo aj po jej skončení. Prvým nemeckým povojnovým tankom sa stal Leopard 1, ktorý sa dostal do výzbroje pätnástich krajín a vo viacerých slúži dodnes.

V roku 1955 boli pod názvom Bundeswehr obnovené ozbrojené sily západného Nemecka. Do výzbroje dostali americké tanky M47 a M48 Patton. Bolo však jasné, že tie rýchlo zastarávajú, a tak sa už v roku 1956 začal projekt vývoja moderného

tanku pod názvom Standard-Panzer. Občas sa uvádza, že Nemecko v tom čase zvažovalo obnovenie výroby tanku Panther z druhej svetovej vojny, prípadne, že Panther poslužil ako vzor pri vývoji Leoparda. V skutočnosti bol Panther iba akýmsi ideovým predchod-

com. Dokázal totiž vyvážené skĺbiť dobrú výzbroj, pancierovú ochranu aj mobilitu a tohto koktailu sa držali všetci dizajnéri moderných hlavných bojových tankov.

V prípade Leoparda však konštruktéri spravili kompromis. V tom čase prebiehal intenzívny vývoj priepalných kumulatívnych hlavíc protitankových striel a výrobca sa preto domnieval, že hrubý a ťažký pancier bude v budúcnosti zbytočný. Asi netreba dodávať, že táto domnienka bola mylná a neskoršie modernizácie Leoparda sa sústredili práve na zlepšenie pancierovej ochrany.

Na začiatku však kládli dôraz na palebnú silu a dobré jazdné vlastnosti v teréne. To malo namiesto pancierovej ochrany zvyšovať šance na prežitie tanku tým, že by ničil hrozby na väčšiu vzdialenosť, a tým, že by pred nimi dokázal obratne a rýchlo manévrovať. Podľa požadovaných špecifikácií nemala hmotnosť tanku presiahnuť 30 ton a výkon motora mal dávať 30 konských síl na jednu tonu. Pancier mal odolávať projektilom kalibru 20 mm zo všetkých strán. Posádka mala byť tiež chránená

pred účinkami chemických zbraní a rádioaktívneho spádu, čo boli v tom čase očakávané podmienky na bojisku s Varšavskou zmluvou. K tomu, našťastie, nedošlo. Ako výzbroj zvolili nový britský kanón L7 kalibru 105 mm. Túto vynikajúcu zbraň nemeckí konštruktéri ešte zdokonalili.

Do projektu sa zapojili tri nemecké firmy a tiež Francúzsko a Taliansko. Zahraniční partneri však svoju účasť rýchlo zrušili a z troch nemeckých návrhov bol víťazný ten od firmy Porsche. Dnes je známa najmä športovými autami, ale už počas druhej svetovej vojny stavala ťažké obrnené vozidlá. Vojnovú históriu pripomínalo aj meno nového tanku. Okrem Panthera totiž Nemci viaceré tanky pomenovali po šelmách či veľkých zvieratách. Známy je Tiger, ale existovali aj vozidlá Puma, Lynx (Rys), Marder (Kuna), Elephant (Slon) a Nashorn (Nosorožec). A prvý nemecký poľnový tank dostal meno Leopard 1.

Úspech aj v zahraničí

V roku 1961, ešte pred ukončením súťaže, bolo rozhodnuté o výrobe 50 predseriových tankov podľa návrhu Porsche. Víťaza vyhlásili v roku 1963 a po všetkých zlepšeniach, ktoré priniesol vývoj, ale aj predséria, narástla hmotnosť tanku na 40 ton. Sériová výroba sa začala v roku 1964 a Nemecko objednalo 1 500 kusov, ktoré mali byť dodané do roku 1970. Postupne sa pridávali zahraniční zákazníci. V rámci NATO to boli v 60. a 70. rokoch Belgicko, Holandsko, Nórsko, Taliansko, Dánsko a Kanada. V 80. rokoch ho kúpili Turecko a Grécko. Mimo NATO bola prvým používateľom Austrália a neskôr ich z prebytkov iných armád nakúpili Brazília, Čile, Ekvádor, Libanon a Fínsko.

Do ukončenia výroby v roku 1984 vzniklo spolu 4 744 tankov Leopard 1 a 1 741 ďalších vozidiel na jeho podvozku. Išlo najmä o mostné tanky Biber, ženijné a odťahové vozidlá Pionierpanzer 2 Dachs a Bergepanzer 2 a tiež protiletadlový tank Gepard. Ten má upravenú vežu s dvomi rýchlopalnými kanónmi Oerlikon kalibru 35 mm a dvomi radarmi. Prehľadový radar je v zadnej časti veže, sledovací radar a laserový diaľkomer sú v prednej časti medzi kanónmi. Tie majú rýchlosť streľby 550 rán za minútu. Keďže zásoba munície je 680 granátov pre oba kanóny, Gepard je schopný nepretržite strieľať 37 sekúnd.

Gepardy používalo okrem Nemecka aj Belgicko, Holandsko a Čile. Nemecko časť svojich strojov uskladnilo, časť predalo. Tak sa dostali do výzbroje Brazílie a Rumunska, ktoré ich používajú dodnes. Holandské Gepardy zas kúpilo Jordánsko. Zaujímavé je, že Katar objednal pätnásť kusov, ktoré chce použiť

Leopard 1

Dĺžka: 9,54 m (aj s hlavnou)
Šírka: 3,37 m
Výška: 2,7 m
Hmotnosť: 42 t
Posádka: 4
Výzbroj: kanón 105 mm,
2 × 7,62 mm guľomet
Max. hrúbka panciera: 70 mm ocele
Motor: 10 valcov s objemom 37,4 l
Výkon: 830 konských síl
Rýchlosť: 65 km/h

počas MS 2022 na ochranu futbalových štadiónov pred možnými teroristickými útokmi pomocou dronov. Budú to zrejme posledné stroje na podvozku Leoparda 1, ktoré si niektorý štát kúpi.

V boji až na konci kariéry

Popri týchto špecializovaných verziách prechádzal vývojom aj samotný tank. Leopard 1A1 dostal systém stabilizácie hlavne, ktorý umožňoval presnú streľbu aj počas jazdy. Verzie Leopard 1A2 a Leopard 1A3 sa zamerali na zlepšenie pancierovej ochrany veže. Leopard 1A4 mal nový systém riadenia streľby. Definitívnu verziu sa začiatkom 80. rokov stal Leopard 1A5. Ten dostal úplne novú vežu s moderným počítačovým systémom riadenia streľby a prístrojmi na nočné videnie. Veža mala zásobu munície uloženú v zadnej časti. Munícia tiež bola nového, účinnejšieho typu. Tank dostal aj možnosť pridania dodatočného panciera z uhlíkových vlákien. Hmotnosť sa zvýšila o ďalšie dve tony. Leopard 1A5 sa stal štandardnou verziou a väčšina používateľov ho upravovala v podobnom duchu. Nemecko dodávalo záujemcom nové veže vo veľkom počte.

Bojového nasadenia sa Leopard 1 dočkal až po skončení studenej vojny. Dánsko ich nasadilo v Bosne a 29. aprí-

la 1994 boli vyslané na pomoc švédskemu stanovisku, ktoré prepadli jednotky bosnianskych Srbov. Po príchode sa tanky stali cieľom mìnometnej paľby, ktorú odrazili a spôsobili nepriateľovi veľké straty. Bol to vôbec prvý boj pre tanky Leopard 1.

V mierových operáciách na Balkáne nasadilo Leopardy 1 aj Taliansko, ale do boja sa nedostali. Podobne vyslala svoje tanky do Kosova aj Kanada. Tá používala dve vlastné rozsiahle úpravy. Vo verzii Leopard C1 dostali kanadské vozidlá prídavný pancier MEXAS. Vo verzii Leopard C2 zas dostali z Nemecka nové veže v štandarde 1A5. V tejto verzii poslala Kanada 17 tankov do Afganistanu, kde ich 2. decembra 2006 nasadili v Kandaháre a hneď na druhý deň sa zapojili do boja, keď odpovedali streľbou na raketový útok Talibanu. Nasadenie Leopardov 1 v Afganistane viedlo k tomu, že Kanada urýchlene objednala ich nástupcu Leoparda 2 s kvalitnejším pancierom a tiež klimatizáciou.

Väčšina používateľov už verziu 1 tiež nahradila úplne novými Leopardmi 2. Najväčšími používateľmi „jednotiek“ sú dnes Grécko, Turecko a Brazília. Ostatné štáty si ponechali vo výzbroji prevažne len špecializované vozidlá na podvozku Leoparda 1.

Text: Miroslav Barič

Americkému námorníctvu sa podarilo historické prvenstvo. Vôbec prvýkrát bezpilotný prostriedok doplnil počas letu palivo stroju, ktorý pilotoval človek. Hlavnými aktérmi boli dron MQ-25 Stingray firmy Boeing a stíhačka F/A-18 Super Hornet patriaca námorníctvu. Testovací let s dopĺňaním paliva sa odohral v júni a trval 4,5 hodiny. Hornet vzlietol z letiska v Mascoutah v štáte Illinois a priblížil

sa k dronu, ktorý vysunul hadicu. Oba stroje potom leteli vo formácii iba šesť metrov od seba. MQ-25 presunul do nádrží Hornetu 150 kg paliva. Námorníctvo počas testu zozbieralo mnoho dát, ktoré bude analyzovať, aby zistilo, či je potrebné urobiť nejaké úpravy.

MQ-25 má byť prvým bezpilotným lietadlom, ktoré bude operovať z palúb lietadlových lodí. Jeho úlohou je dopĺňať palivo bojovým strojom. Unesie až 6 800 kg paliva, a tým významne predĺži bojový dolet lietadiel z lietadlových lodí. To má viacero výhod. Posádky plavidiel nemusia tak často dopĺňať palivo lietadlám na palube a lietadlové lode budú schopné zaútočiť aj zo vzdialenosti mimo dosah nových rakiet vyvíjaných niektorými štátmi.

Dron doplnil palivo stíhačke

Ukrajina chce vyrábať vrtuľníky UH-1

Text: Miroslav Barič

Ukrajina oznámila zámer vyrábať americké vrtuľníky UH-1 v licencií. Prvé kusy by mali byť hotové už v auguste na 30. výročie nezávislosti. Podrobnosti o licenčnej dohode nie sú

známe a rokovania s výrobcou o detailoch ešte prebiehali. Výrobu prvých kusov by však mala financovať americká vláda. Vrtuľníky budú vyrábať v Odeze, kde sa nachádza jeden z najväčších leteckých opravárenských závodov. Ten sa doteraz špecializoval na opravy a údržbu strojov MiG-21, -23 a -29, L-39 Albatros či rôznych transportných lietadiel Antonov. Má však dostatočné kapacity a vyškolený personál na to, aby zvládol aj licenčnú výrobu.

Vrtuľníky UH-1 prvých verzií slúžili už vo vojne vo Vietname. Súčasná verzia UH-1Y sa líši napríklad počtom motorov – má dva namiesto jedného. Túto verziu objednalo v počte 12 kusov aj Česko. Americká námorná pechota v roku 2017 zvýšila svoju objednávku na 160 kusov UH-1Y. Ide o stroje z novej výroby, nie modernizácie starších helikoptér.

Vietnam modernizuje svoje T-55 sám

Vietnam definitívne odmietol izraelskú ponuku na modernizáciu svojich tankov typu T-55. Vietnam patrí k posledným krajinám, ktoré majú v službe väčšie množstvo týchto tankov. Doposiaľ má približne 900 tankov T-54 a T-55 a ďalších 350 čínskych strojov Typ 59, ktoré z nich vychádzajú. Izrael navrhoval vymeniť kanón kalibru 100 mm za nový kalibru 105 mm s moderným systémom riadenia streľby a tiež nové motory a viaceré možnosti zvýšenia pasívnej ochrany. Dôvodom odmietnutia ponuky bola zrejme cena, ktorú síce nezverejnili, ale podobná izraelská modernizácia starších amerických tankov M60 pre Turecko stála približne 4 milióny dolárov za kus.

Vietnam sa rozhodol modernizovať svoje tanky sám a v obmedzenom rozsahu. Pôvodný kanón kalibru 100 mm ostáva, ale dostal nový španielsky systém riadenia streľby

s laserovým diaľkomerom a termovíziou. Vietnamské T-55 tiež dostávajú prídavný reaktívny pancier ERA. Modernizácia sa čiastočne dotkne aj motora a ovládania veže.

Spoločná britsko-americká plavba

Nová britská lietadlová loď Queen Elizabeth vyplávala na svoju prvú operačnú plavbu. Potrvá sedem mesiacov a počas nej sa objaví v Atlantiku, Stredomorí, Čiernom mori, Indickom oceáne, Juhočínskom mori a napokon pri Japonsku a Južnej Kórei. Je to prvýkrát od roku 2011, čo na more vyplávala britská lietadlová loď s prúdovými lietadlami na palube. Británia však mala k dispozícii len osem lietadiel F-35B. Dôvodom je, že zvyšné objednané stroje buď ešte neboli dodané, alebo zatiaľ nie sú v operačnom stave. Okrem ôsmich britských strojov je teda na palube Queen Elizabeth aj letka F-35B americkej námornej pechoty. Ide o obojstranne výhodnú spoluprácu. Posádka lode môže pri vyššej kapacite lepšie preveriť svoje schopnosti a veľa nových vecí sa tiež naučia Američania. Letky námornej pechoty totiž bežne sídlia na pozemnej základni a iba pri preprave na miesto určenia operujú z lode. Vtedy sa o údržbu lietadiel stará námorníctvo. Teraz si údržbu na mori môžu vyskúšať „mariňáci“ sami. Námorná pechota navyše len nedávno znížila početný stav svojich letiek zo 16 na 10 strojov a teraz majú ideálnu príležitosť vyskúšať si, ako redukovaná zostava funguje v praxi.

Grécke Patriots do Saudskej Arábie

Grécko podpísalo dohodu o vyslaní jednej zo svojich šiestich batérií Patriot do Saudskej Arábie. Púštna krajina, ktorá je vo vlečúcej sa vojne s povstalcami v Jemene, má 24 batérií protiletadlového a protiraketového systému Patriot. To sa však ukazuje ako nedostatočný počet proti raketám, ktoré ju zasahujú z jemenského územia. Preto požiadala o pomoc iné krajiny. USA napríklad poskytnú štyri radary Sentinel na zachytávanie nízko letiacich cieľov. Grécku batériu bude obsluhovať 40 gréckych vojakov. Zvyšok potrebnej stôlennej obsluhy poskytne Saudská Arábia.

Grécko si v regióne hľadá silných spojencov voči dlhodobému rivalovi z Turecka, s ktorým sa sporí o náleziská zemného plynu v Stredozemnom mori.

Prvá loď s prvkami stealth

Ruské námorníctvo by malo na budúci rok získať prvú loď s prvkami stealth, ktoré znižujú možnosť jej zachytenia radarmi nepriateľských plavidiel. Informovali o tom ruské štátne médiá. Podľa nich je trup prvej korvety Projekt 20386 hotový a v priebehu najbližšieho roka by loď mala dostať vybavenie. Či sa tak aj stane, je však otázne. Rusko už v minulosti oznámilo viacero moderných zbrojných projektov, ktoré však neskôr najmä z finančných dôvodov zaviedlo do výzbroje len v malom množstve alebo vôbec.

Korvetu, ktorá dostala meno Merkurij, začali stavať už v roku 2016. Dokončenie trupu trvalo päť rokov, čo je pri 109-metrovom plavidle dosť dlho. Pri výtlaku 3 400 ton má niesť pomerne silnú výzbroj – kanón kalibru 100 mm, dva šesťhlavňové rotačné kanóny kalibru 30 mm na blízku ochranu, osem odpaľovacích šácht pre protiletadlové strely s plochou dráhou letu, 16 odpaľovacích šácht pre protiletadlové rakety a osem vrhačov protiponorkových torpéd. Posádku má tvoriť 80 námorníkov.

Statoční porazia aj strach

Medzi siedmimi vojnovými veteránmi, ktorých minister obrany Jaroslav Nad' osobne ocenil na návrh českého rezortu obrany v rámci júrovej pracovnej návštevy Českej republiky Pamätnou medailou pri príležitosti 75. výročia SNP a skončenia druhej svetovej vojny, bol aj plukovník v. v. Ján Svitek, účastník Slovenského národného povstania, rodák z Veľkého Rovného.

Plukovník Ján Svitek, 29. august 2020, Banská Bystrica

Velmi som chcel lietať, ale predovšetkým som sa musel nejako užiť. Preto som nezamieril najskôr hore k hviezdám, ale pod zem,“ povedal nám v roku 2020 na oslavách SNP pán Svitek, ktorý pricestoval do Banskej Bystrice z obce Kraličky pri Prostějove.

Spod zeme na oblohu

Keď sa uchádzal o prácu v handlovských baniach, nemecký riaditeľ vstal od stola, premeral si ho a povedal: „Mladý – a ty čo chceš u nás robiť?“ Dnes 96-ročný pán Svitek, vtedy malej a vyznajúcej postavy, mu povedal len to, že ešte nikde nepracoval, ale má absolvované štyri roky meštianky. „Vieš čo, keď sa zapracuješ, pošleme ťa študovať baníctvo do priemyselnej školy v Banskej Štiavnici a možno

raz budeš aj banský inžinier,“ padol do oka riaditeľovi a dostal prácu. „Žiť som už mal z čoho, ale mal som ďalšie plány. Snažil som sa, aby ma povolali na vojencinu do Školy leteckého dorastu v Banskej Bystrici,“ pokračoval vo svojom rozprávání. Podarilo sa mu to aj s podporou riaditeľa baní. Jeho sen o lietaní sa začal plniť. Ako pilot sa však v rámci výcviku ešte nestihol poriadne odlepiť od zeme, keď vypuklo Slovenské národné povstanie. „Do SNP sme sa zapojili celá škola. Poslali nás bojovať k Telgártu. Keď sme sa blížili k línii boja, dedičania dohovárali našim veliteľom, že kam vedú tie deti, veď aj tak od strachu hneď pustia do gatí...“ Nepustili. Bojovali.

„Keď sa chlapom dokonca podarilo ukoristiť nemecký guľomet, guľometníkovi Júliusovi Zvarovi z Detvy som robil

pomocníka. Nabíjal a rovnal som mu do guľometu pásy s nábojmi. Nebál sa ani vtedy, keď na nás nacisti páľili delami. Strieľal ako o dušu. Popri ňom som veril, že to prežijeme,“ spomenul na svojho staršieho frontového kamaráta.

Hovoril aj o svojom veliteľovi kapitánovi Michalovi Minkovi. Veď práve v jehorote leteckého dorastu bojoval pri Telgárte, Handlovej, Kremnici či na Skalke. No a cez Povstanie ho 1. októbra 1944 dokonca povýšili na desiatnika. Jeho veliteľ M. Minka bol však 12. októbra 1944 odvelený do Sovietskeho zväzu, aby lietal v 1. čs. zmiešanej leteckej divízii. Zúčastnil sa aj bojov o Ostravu a tragicky zahynul 20. apríla 1945. To však už Ján Svitek dávno bojoval v horách s partizánmi.

„Naša rota Miška Minku bola najlepšia, ale keď nám odvelili veliteľa, tak sme si to vyžrali. Bez neho to už bolo celkom iné, postupne sme sa úplne rozpadli,“ spomenul. On sám tú možnosť odletieť do Sovietskeho zväzu a pridať sa k československým letcom nemal. 1. čs. zmiešaná letecká divízia potrebovala predovšetkým hotových pilotov či technikov. Miest v lietadlách odlietajúcich na východ z Troch Dubov, kde medzitým na sklonku Povstania J. Svitek slúžil, bolo primálo.

Za vlasť

Po potlačení Povstania a ústupe do hôr, keď už aj jeho jednotka bola rozprášaná, sa snažil aj s kamarátom od Myjavy najskôr pridať k elitnej 2. čs. paradesantnej brigáde. „Nechceli nás, vraj sme cudzí, nech sa pridáme k iným alebo nech si zorganizujeme sami svoju odbojovú skupinu.“ To však nebolo také jednoduché. Využili tretiu možnosť. S kamarátom sa pokúsili dostať domov. „Nechceli sme však padnúť do zajatia Nemcom, ktorí chytali povstalcov a deportovali ich do zajateckých táborov v hitlerovskej Tretej ríši. Mali sme šťastie, prešmykli sme sa.“

Rodičia si mysleli, že je mŕtvy. „Ťažko opísať tú radosť, keď ma uvideli. Ale aj strach, aby ma niekto neudal, že som bol v Povstaní.“ Snažil sa skrývať. Front sa síce približoval aj ku Kysuciám, ale ešte stále bol ďaleko – až na východnom Slovensku. „Raz ma otec a krstný otec zobrali k jednému zo susedov. Sedeli tam nejakí traja neznámi chlapi. Už od dverí sa mi zdalo, že ten hlavný má voľačo pod

„Stretnutia s ľuďmi, ktorí pôsobili v národnom odboji, sú pre nás vždy veľkým povzbudením. Hodnoty slobody, pravdy a mieru, za ktoré bojovali, ostávajú nemenné.“

Jaroslav Naď
minister obrany SR

stolom na kolenách. Veruže mal. Bol to samopal.“

Stretli sa v dome gazdu, ktorý už vtedy zásoboval partizánov potravinami. Pri debate sa dozvedel, že tí traja neznámi, Ukrajinec, Rus a Slovák, sú príslušníci partizánskej skupiny. „Volala sa po rusky Za rodinu, čo po slovensky znamená Za vlasť. Ten veliteľ sa ma hneď opýtal, či by som im vedel pomôcť. Vraj sú nový partizánsky oddiel a že či sa k nim pridám. Potrebovali niekoho, kto sa dobre vyzná v našich horách. Nenaliehali. Že ešte prídu, nech sa rozhodnem. Prišli o dva týždne. Myslím, že som sa im veľmi hodil. Hneď ma dali robiť rozviedčika, ubytovateľa, sprievodcu po horách a čokoľvek potrebovali.“

Veliteľom výsadku a partizánskej skupiny Za vlasť, ktorú spočiatku tvorilo sedemnást ľudí, bol Michail Jakovlevič Saveliev. Ich lietadlo odštartovalo z letiska v poľskom Rzeszów v noci z 28. na 29. septembra 1944. Výsadok zosadol do priestoru hory Malý Polom v Beskydách na slovenskej strane hranice s Protektorátom Čechy a Morava. Už v polovici októbra mali približne šesťdesiat príslušníkov. Časti oddielu plnili deštrukčné úlohy na rôznych miestach. Pri bojoch s nemeckými jednotkami utrpeli veľké straty, padol aj náčelník štábu Ivan Nikolajevič Iškov. Postupne bol oddiel v polovici januára 1945 vytlačený z Ky-

Minister obrany Jaroslav Naď a plk. Ján Svitek, 21. jún 2021, Praha

súc na Oravu a v marci 1945 sa spojil s Červenou armádou.

Takmer osudné heslo

Lenže na Kysuce bol vysadený aj ďalší výsadok pod velením Anatolija Akimoviča Garnického a volal sa Vlasť, po rusky Rodina. Miesto dopadu bolo pri osade Vrchriečka pri Vysokej nad Kysucou 21. januára 1945. Vzhľadom na obrovský tlak nacistov a ich kolaborantov bolo jednou z hlavných úloh skupiny odhaľovať, identifikovať a likvidovať agentov infiltrovaných do partizánskeho hnutia. „Pomáhal som tiež veliteľovi Garnickému, až kým sa koncom marca 1945 jeho oddiel presunul na Moravu.“ No to už bola privená späť časť partizánskej skupiny Za vlasť. Mala za úlohu deštrukčnými akciami v tyle nepriateľa pomôcť postupujúcemu frontu vrátane jednotiek 1. čs. armádneho zboru a rumunskej armády pri prechode Javorníkov na Moravu k 4. ukrajinskému frontu.

Ján Svitek spomenul tiež to, ako sám prevádzal ľudí na úteku cez hranicu s protektorátom. Hovoril o likvidácii guľometného hniezda, keď sa predtým

skrýval nad Zákopčím uprostred stáda oviec. No spomenul tiež situáciu, keď ho krátko pred koncom vojny takmer zastrelili vlastní. „Bol som vyslaný na pomoc predsedom jednotky po prekročení Váhu neďaleko Žiliny, čo bolo asi 29. apríla 1945. V tom napätí som si však pomýlil heslo. Nejakou automaticky som namiesto dohodnutých slov odpovedal prvou vetou sovietskej hymny. Hliadku Kirgizov to zrejme predsa len na poslednú chvíľu pribrzdilo. Nestlačili spúšť skôr, ako som zo seba v kritickom momente dostal skutočné heslo, inak už by so mnou bol amen.“

Hodnoty slobody sú nemenné

Ján Svitek ostal po skončení vojny v armáde. V máji 1945 bol prevelený k výcvikovému práporu Martin, o pár mesiacov už ako čatár slúžil v pomocnej letke v Poprade a v októbri v leteckom pluku 3 v Trenčíne. V hodnosti rotný bol v roku 1947 prijatý na leteckú vojenskú akadémiu a najdlhšie pôsobil na prostějovskom vojenskom leteckom učilišti. V roku 1983 odišiel do zálohy. Hneď po

Guľometné hniezdo slovenských povstaleckých vojakov na línii obrany Hronská Breznica – Jalná, september 1944

vojne bol vyznamenaný čs. medailou Za chrabrosť pred nepriateľom, Radom Slovenského národného povstania a okrem ďalších ocenení bol 8. mája 2017 ocenený Záslužným krížom ministra obrany Českej republiky III. stupňa.

„Stretnutia s týmito inšpiratívnymi ľuďmi, ktorí pôsobili v národnom odboji, sú pre nás vždy veľkým povzbudením. Hodnoty slobody, pravdy a mieru, za ktoré bojovali, ostávajú nemennými aj do dnešných dní,“ povedal v Prahe po júnovom slávnostnom akte aj na adresu plukovníka Jána Sviteka minister obrany Slovenskej republiky Jaroslav Naď. Dodajme, že popri siedmich veteránoch, ktorých minister obrany na Veľvyslanectve SR v Prahe vyznamenal osobne, udelil pamätnú medailu aj sedemnástim ďalším, ktorí sa z viacerých dôvodov na slávnostnom prevzatí zúčastniť nemohli.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Martina Koval' Kakaščíková a archív VHÚ

Hlavná budova letiska Tri Duby po nálete nacistov, 10. september 1944

Slávnostné privítanie v Nitre

Zplnenia úloh v misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu v zahraničí sa na Slovensko vrátilo 258 príslušníkov OS SR. Za nasadenie, reprezentáciu a službu vlasti im v priestoroch 12. mechanizovaného práporu v Nitre poďakovali minister obrany SR Jaroslav Naď s náčelníkom Generálneho štábu OS SR gen. Danielom Zmekom. Vojaci sa vrátili v rôznych termínoch počas roka v rámci rotácií Posilnenej predsunutej prítomnosti NATO v Lotyšsku, operácie NMI v Iraku, mierovej pozorovateľskej misie UNTSO v Sýrii, námornej operácie EUNAVFOR MED Irini, operácie EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine, misie UNFICYP na Cypre a tiež z ukončeného pôsobenia OS SR v Afganistane v rámci operácie Resolute Support. Náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko vyzdvihol výsledky profesionálnych vojakov z nasadenia v zahraničí. Poďakoval im a ich rodinám za rozvahu a odolnosť v náročných situáciách. „Mnohým z vás pôsobenie v zahraničí neočakávane predĺžila pandémia. Tu patrí vďačnosť nielen vám, ale najmä vašim blízkym, ktorí vás podporovali a pochopili, že povolanie vojaka nie je len ‚povolanie‘, ale najmä poslaním a na splnenie stanovených úloh je potrebné prinášať obete, často aj v osobnom živote,“ povedal generál Zmeko.

Foto: Ivan Kelement

Nový generálny duchovný

V priestoroch evanjelického chrámu Sv. Trojice v Petržalke bol slávnostne uvedený do funkcie nový generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby Ozborených síl SR a ozbrojených zborov SR plk. Viktor Sabo. Na slávnostnej ceremónii sa zúčastnili aj minister obrany Jaroslav Naď, minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský, štátny tajomník rezortu obrany Marian Majer, poslanci NR SR a ďalší. Šéf rezortu zaželel plk. Sabovi veľa síl a úspechov v jeho ďalšej profesionálnej kariére. Zároveň upriamil pozornosť na dôležitosť samotnej existencie Ústredia ekumenickej pastoračnej služby a tiež ordinariátu, ako aj na skutočnosť, že na Slovensku sa duchovná služba v ozbrojených zboroch a ozbrojených silách aktívne využíva.

Foto: Ivan Kelement

■ Slávnostnými promóciami v Akadémii ozbrojených síl generála M. R. Štefánika úspešne ukončilo štúdium 68 študentov inžinierskeho a magisterského štúdia v štyroch študijných programoch. Počas slávnostného ceremoniálu boli uvedení do prvej dôstojníckej hodnosti poručík. Súčasťou slávnosti bolo aj ocenenie najlepšieho absolventa, udelenie mimoriadneho štipendia za vynikajúce študijné výsledky a tiež vecného daru ministra obrany za úspešné absolvovanie vojenského kurzu vo Francúzsku.

■ Veliteľ Síl pre špeciálne operácie Ozborených síl SR brig. gen. Branislav Benka poveril vedením 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline doterajšieho zástupcu veliteľa pplk. Miroslava Modrockého. Dôvodom je odchod veliteľa pluku plukovníka Pavla Šebíka na jednoročný kurz do USA.

■ Obsluhy protiletadlového oddielu plrb Nitra sa 26. júna - 2. júla s príslušníkmi 25. protiletadlového raketového pluku Strakonice zúčastnili na cvičení Tobruq Arrows 2021 v českom výcvikovom priestore Hradišče. Vykonali denné aj nočné streľby prenosných protiletadlových raketových kompletov 9K38 Igla z OT-90.

■ Po takmer tridsiatich siedmich rokoch ukončil vojenskú kariéru veliteľ brigády bojového zabezpečenia plukovník Ján Bujňák. Pri tejto príležitosti sa 28. júna v trenčianskych Kasárňach SNP uskutočnil slávnostný nástup, na ktorom plk. Bujňák odovzdal velenie do rúk zástupcu veliteľa brigády plukovníka Maroša Murárika.

■ V hlohovskom prápore logistiky sa 30. júna konal slávnostný nástup pri príležitosti ukončenia pôsobenia majora Petra Matyáša vo funkcii zástupcu veliteľa práporu.

■ Od 1. júla je zástupcom veliteľa Veliteľstva posádky Bratislava pplk. Branislav Fraňo. Vo funkcii náčelníka štábu ho nahradil mjr. Ján Mlynárik.

■ Do funkcie riaditeľa Základne nepotrebného majetku Nemecká bol vymenovaný Ing. Juraj Črepp, do funkcie riaditeľa odboru vnútorného riadenia a podpory bol ustanovený pplk. Radoslav Štulrajter a do funkcie vedúceho oddelenia vnútorného riadenia mjr. Martin Doba.

■ V dňoch 28. - 29. júna sa vo výcvikovom stredisku VŠC Dukla Králiky konalo odborné zhromaždenie oddelenia odhaľovania a dokumentovania trestnej činnosti, zamerané na edukáciu vyšetrovateľov a kriminalistických technikov Vojenskej polície.

■ 22. júna privítal veliteľ vzdušných síl brigádny generál Róbert Tóth v priestoroch taktického krídla Sliač veliteľa Národnej gardy štátu Indiana brigádneho generála R. Dalea Lylesa. Popoludní sa generál Lyles stretol s ministrom obrany Jaroslavom Naďom a náčelníkom generálneho štábu generálom Danielom Zmekom.

■ Ministerstvo obrany vydalo dočasný zákaz vstupu do lesov na území Vojenského obvodu Záhorie a Vojenského obvodu Valaškovce s platnosťou do odvolania. Dôvodom sú pretrvávajúce vysoké teploty, suché počasie a zvýšené riziko vzniku požiarov.

■ 30. júna skončil pôsobenie v ozbrojených silách veliaci poddôstojník práporu podpory velenia Pozemných síl OS SR nadrotmajster Maroš Fraňo. Pri tejto príležitosti prevzal Pamätný kríž náčelníka Generálneho štábu OS SR III. stupňa.

■ V Martine sa uskutočnil výcvik tankových jednotiek s cieľom zdokonaľiť posádky pri prekonávaní vodných prekážok brodením a jazdou tanku pod vodou s použitím záchranného prístroja ZP-10.

Delia sa o skúsenosti

V posledný júnový týždeň sa v priestoroch Centra výcviku Lešť uskutočnilo spoločné zamestnanie slovenských a českých vojenských policajtov, zamerané na streleckú prípravu. Zúčastnili sa na ňom aj príslušníci Úradu na ochranu ústavných činiteľov MV SR.

Riadiaci zamestnania major Marek Kostúrik, ktorý je vedúcim oddelenia špeciálneho výcviku odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie VP Vlkánová, pripomína, že cieľom bolo okrem iného vysvetliť a ukázať použitie služobnej zbrane pri rôznych druhoch činností. „Nielen na klasickú bojovú činnosť, ale aj pri služobnom zákroku a pri úlohách spojených s ochranou síl, aby vedeli plniť úlohy efektívne aj v stiesnenom priestore, napríklad na lodi.“

Vedúci starší dôstojník oddelenia špeciálneho výcviku nadrotmajster Štefan Tršo s uspokojením konštatuje, že takéto spoločné zamestnania prebiehajú s českými kolegami už niekoľko rokov. Na Slovensku i v Česku. Ide o zdokonalenie streleckej prípravy, jej začlenenie do činností vojenských policajtov. Poznamenáva, že súčasťou služobného zákroku býva aj použitie zbrane. Preto v Lešti preverili ich schopnosti v ovládaní krátkej guľovej zbrane, ale aj primárnej zbrane. Čo je v našich podmienkach samopal vz. 58 a u českých kolegov Bren.

Vojenski policajti plnili strelecké úlohy z krátkej guľovej zbrane na ultrakrátkej vzdialenosti (do dvoch metrov), strednej vzdialenosti (5 – 7 metrov) a z dlhej guľovej zbrane na vzdialenosti až 50 metrov. Pri streleckých úlohách išlo o čas a presnosť. Zaujímavé boli aj zamestnania z prehľadávania miestností. Pri služobnej činnosti sa stáva, že dvojica vojenských policajtov musí prepátrať určitý priestor, prípadne sa z neho bezpečne dostať. Vojenských policajtov oboch krajín čakalo aj zlaňovanie z tréningu. Nadrotmajster Tršo bol v operácii Sophia v Stredozemnom mori zástupcom veliteľa druhej slovenskej rotácie, preto má bohaté skúsenosti z reálneho zlaňovania z vrtuľníka na plavidlo.

Vojenski policajti oboch krajín dlhodobu spoločne úspešne pôsobia v rámci mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO MNMPBAT. Zdôraznil to aj vedúci českej strany nadporučík Jan Říha z oddelenia ochrany objektov VP Armády ČR Praha. „Spoločné zamestnania sú veľmi prospešné pre príslušníkov oboch vojenských polícií. Okrem praktickej výmeny skúseností z plnenia streleckých úloh sa vďaka nim dokážeme vyvarovať aj niektorých chýb a omylov. Som rád, že sme získali nové zaujímavé poznatky.“ Nadporučík Říha sa zasa mohol podeliť o svoje bohaté skúsenosti z pôsobenia v medzinárodných operáciách v Iraku a Afganistane.

Podľa majora Kostúrika majú vojenski policajti s českými kolegami naplánované ďalšie spoločné zamestnania.

Text a foto: Jozef Žiak

Prápor podpory velenia Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky

Prápor podpory velenia patrí medzi taktické útvary Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Je podriadený veliteľstvu pozemných síl s predurčením plniť úlohy zabezpečenia činnosti v prospech Veliteľstva Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky, tak aby boli schopné plniť úlohy obrany a ochrany životných záujmov Slovenskej republiky, ako aj jej spojencov v rámci Aliancie NATO pred vojenským a nevojenským nebezpečenstvom.

Príslušníci práporu podpory velenia sa hlásia k tradíciám 71. pešieho pluku Rakúsko-uhorskej (c. a k.) armády, v ktorom mužstvo tvorili väčšinou Slováci. Jednotka sa stala známa svojimi bojovými úspechmi na frontoch počas prvej svetovej vojny, ako aj vzburou v srbskom Kragujevci. Pluk mal aj pomenovanie: 71. trenčiansky drotársky pluk. Po prvej svetovej vojne v rámci československej armády bol pluk premenovaný na 17. peší pluk a v rokoch 1921 – 1939 bol dislokovaný v Trenčíne. Po rozbití ČSR v roku 1939 bol pluk zrušený, ale niektoré jeho časti boli včlenené do Armády Slovenského štátu. Po druhej svetovej vojne bol pluk koncom mája 1945 obnovený, no k 1. októbru 1949 opäť zrušený.

V rámci bývalej ČSA bol v októbri 1963 vytvorený 2. prevádzkový prápor, 1. januára 1992 bol premenovaný na 3. prevádzkový prápor a k 1. januáru 1993 reorganizovaný na 3. prevádzkový pluk. Od 1. októbra 2000 sa stal organizačnou štruktúrou veliteľstva pozemných síl a v apríli 2004 zmenil názov z práporu zabezpečenia velenia na prápor podpory velenia Pozemných síl OS SR. V období od 31. decembra 2005 do 31. októbra 2007 bol dislokovaný v Novom Meste nad Váhom a od 1. novembra 2007 sa opäť vrátil do posádky Trenčín.

Popis znaku: Znak má tvar gotického štítu s čiernou bordúrou. Na zelenom poli je prekrížená šabľa s puškou, obidve strieborné, obrúbené čiernou farbou, ktoré predstavujú hlavné symboly pešieho vojska, predchodcu pozemných síl. V päte strieborno-červeného, raz štiepaného a raz deleného znaku je motív vlajky mesta Trenčín. V hlave štítu na zelenej ploche je strieborným písmom názov útvaru v skratke „prpv“ a majuskulným písmom miesto jeho dislokácie TREŇČÍN.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Prológ slovenského povstania v roku 1848

Uhorská vláda v meruôsmom roku aj po prijatí marcových zákonov, ktoré znamenali zásadný krok k likvidácii feudalizmu v Uhorsku, odmietala záruky národných práv pre nemaďarské národy v krajine.

Slovenskí dobrovoľníci prekračujú moravsko-slovenské hranice, olejomalba Martina Benku

Na vyhlásenie mikulášskych Žiadostí slovenského národa z 28. marca 1848, ktoré boli vyvrcholením programového vyjadrenia slovenského hnutia, vláda odpovedala vydaním zatykača na Jozefa Hurba, Michala Hodžu a Ľudovíta Štúra. Priestor na dohodu s maďarskou politickou mocou sa zužoval. Za tejto situácie sa slovenskí národní vodcovia čoraz viac orientovali na spoluprácu s južnými susedmi, najmä na srbský a chorvátsky odboj, a rozhodli sa pre samostatné bojové vystúpenie na území slovenských stolíc.

Centrom organizačných príprav na ozbrojené vystúpenie Slovákov sa stala Viedeň. Tu sa od leta 1848 schádzali poprední činitelia slovenského národného hnutia a českí vojenský odborníci, ktorých Štúr, Hurban a Hodža získali pre plán vojenského ťaženia. Vo Viedni v predvečer odchodu na Slovensko sa 16. septembra 1848 aj formálne utvoril najvyšší národný revolučný a vojenský orgán slovenského národného hnutia – Slovenská národná rada. V metropole monarchie sa zriadila aj náborová kancelária, ktorá najímala budúcich účastníkov výpravy. Nábor dobrovoľní-

kov na vojenskú výpravu však sprevádzali ťažkosti.

Viedenská vláda vedela o slovenskej akcii, ale ju nepodporovala, takže získavanie dobrovoľníkov prebiehalo za neoficiálnych až poloilegálnych podmienok. Napriek tomu SNR vysvetlila svoje zámery aj formou zvláštneho vyhlásenia na plagátoch v uliciach Viedne. Pri samotnej realizácii náboru sa – v snahe získať čo najskôr a čo najväčší počet dobrovoľníkov – prejavili aj nedo-

statky, ktoré nepriaznivo ovplyvnili zloženie a kvalitu dobrovoľníckeho zboru, lebo niektorí jednotlivci sa hlásili len zo zisťných dôvodov.

Popri verbovaní vo Viedni získali organizátori výpravy časť dobrovoľníkov osobnými kontaktmi, najmä z kruhov českého a moravského študentstva, prevažne z radov bývalých účastníkov bojov na pražských barikádach v júni 1848. Práve oni tvorili najhodnotnejšiu a najspoľahlivejšiu zložku dobrovoľníckeho zboru a z ich radov vyšla aj väčšina tých, ktorí suplovali miesta dôstojníkov a poddôstojníkov slovenského septembrového povstania.

Jadro vojenských síl výpravy teda tvorili dobrovoľníci naverbovaní a získaní agitáciou vo Viedni, v Čechách a na Morave, ako aj dobrovoľníci z radov Slovákov, najmä študenti a národovci, ktorí prišli z podjavorinského kraja za Hurbanom. Medzi účastníkmi výpravy boli okrem Slovákov a Čechov aj Srbi, Chorváti, Poliaci a relatívne značný počet viedenských Nemcov. Na území Slovenska sa zbor potom dopĺňal z miestneho obyvateľstva, ktoré sa pridávalo k povstalcovi a prichádzalo k nim aj zo vzdialenejších dedín. Prevládali malo-

Pečať Slovenskej národnej rady z roku 1848

roľníci a kopaničiari, ktorých sa výdobytky marcových agrárnych reforiem dotýkali najmenej. Tvorili skutočnú masovú základňu povstania.

Problém financií a výzbroje

Pri príprave ozbrojeného povstania museli štúrovci vyvinúť nemalé úsilie na získanie finančných prostriedkov nevyhnutných na organizovanie takejto akcie. Pomerne veľkú sumu – podľa svedectva aktívneho účastníka povstania Samuela Štefanoviča – 40- až 60-tisíc zlatých poskytol vodcom povstania srbský knieža Michal Obrenovič.

Počas celého septembrového ťaženia bolo veľkým problémom vyzbrojovanie dobrovoľníkov. Poukaz na prídel 900 armádnych pušiek pre nepochopiteľný neskorý príchod Štúra do Viedne prepadol. Samuel Štefanovič za to Štúra otvorene ostro kritizoval. A tak boli dobrovoľníci odkázaní na ručné palné zbrane, často poľovnícke, neistej kvality, nakúpené zväčša vo Viedni. Zbor bol vyzbrojený najmä týmito nevhodnými puškami; spolu so zbraňami ukoristenými v septembrových bojových akciách nepresahoval počet palných zbraní, ktorými povstalci disponovali, 1 200 kusov.

Niektorí dobrovoľníci, najmä dôstojníci, mali kone a okrem pušiek boli vyzbrojení ešte pištolami a šablami. Prevažná väčšina narukovaných roľníkov bola vyzbrojená iba kosami, sekerami, cepmi, vidlami a inými poľnohospodárskymi nástrojmi, len menšia časť vlastnila zastarané pušky. Dobrovoľníci vôbec nedisponovali delostrelectvom.

Trojazyčný zatykač na Hurbana, Hodzu a Štúra s prísľubom odmeny 100 zlatých tomu, kto ich chyť a odovzdá úradom

Pokiaľ sa pohybovali v hornatom teréne Nitrianskej stolice, povstalci nepociťovali nevýhodu absencie jazdeckva.

Malá skúsenosť v organizovaní vojenského vystúpenia sa odrazila aj v nedocenení zaobstarávania vhodného výstroja. Dobrovoľníci nastupovali vo vlastných, často úplne nevyhovujúcich odevoch. Je pozoruhodné, ako výstižne túto skutočnosť znázornil Martin Benka na obraze slovenských dobrovoľníkov. Pokusy získať pre jadro výpravy čo i len vhodnú obuv stroskotali. Aspoň čiastočne doplniť výstroj a obuv sa podarilo až na Myjave. Podcenenie tejto otázky sa potom nepriaznivo odrazilo najmä v pohyblivosti zboru.

Pre nedostatok financií nebolo možné dodržať často prehnané sľuby, ktoré niektorí činitelia dávali pri nábore vo veci vyplácania a výšky žoldu. Žold dobrovoľníkom sa vyplácal pravdepodobne zo sumy, ktorú poskytol knieža Obrenovič. Jeho výšku možno usudzovať zo Štefanovičovho svedectva; radi ví povstalci dostávali päť grajciarov na deň, veliteľ stotiny, čiže kapitán, mal 50 zlatých mesačne.

Sporadický výcvik

Rýchly spád udalostí, ktoré viedli k organizovaniu prvej slovenskej výpravy na Slovensko, ako aj nahromadenie problémov s tým spojených, ktoré museli riešiť v zásade tí istí organizátori hnutia, neumožnili vykonať vojenský výcvik dobrovoľníkov v širšom meradle. Výcvik sa uskutočňoval iba sporadicky a závisel zväčša od vôle či iniciatívy veliteľov. Najväčšiu iniciatívu v tomto smere prejavoval Josef Václav Frič, ktorý sa aj počas výpravy na Slovensku usiloval zdokonaľovať vojenský výcvik svojej stotiny. Je zaujímavé, že ešte v auguste 1848 neskorší vojenský veliteľ Bedřich Bloudek a Bernard Janeček precestovali západné a stredné Slovensko s účelom rekonštrukcie terénu budúcich bojov.

Celý dobrovoľnícky zbor bol ešte na moravskej strane pred hranicami dočasne rozdelený do ôsmich stotín, s rámcovým stavom mužstva. Za ich veliteľov boli vymenovaní vzdelanejší a národnostne zapálení členovia výpravy, najmä z radov bývalých českých barikádnikov a slovenských vzdelancov. Stotiny pozostávali z družstiev, ktorým velili kapráli. Kaprálom a veliteľom družstva s dvanástimi mužmi a jedným bubeníkom bol spočiatku aj Samuel Štefanovič, ktorý sa však zakrátko stal kapitánom a veliteľom stotiny.

Prísaha vernosti

Dobrovoľníci slovenského povstaleckého zboru prisahali vernosť panovníkovi a slovenskému národu. Prvýkrát slávnostne zložili prisahu hneď na začiatku

Predseda prvej Slovenskej národnej rady Jozef Miloslav Hurban, litografia Anastaza Jovanoviča

ku septembrovej výpravy. Slávnostný ceremoniál sa uskutočnil popoludní 18. septembra 1848, vľavo od cesty za poslednou moravskou osadou Javorník. Osem stotín dobrovoľníkov bolo rozostavených v dvoch radoch do štvorhranu, uprostred ktorého pod vejúcou novou slovenskou zástavou a menšou čierno-žltou zástavou stáli vodcovia výpravy – politickí a vojenski činníci Slovenskej národnej rady.

Zástavu, na ktorú dobrovoľníci prisahali, venovali výprave slovenské ženy. Hodvábná zástava bola trojfarebná, pravdepodobne bez nápisov, zrejme len s uhorským svätostefanským znakom, na ktorom tri vršky boli modré. Slávnostnú reč predniesol Jozef Hurban a potom Ľudovít Štúr, ktorý svoj prejav zakončil výzvou k prítomným, aby prisahali na rozvinutú zástavu, že za slobodu slovenskú chcú mužne bojovať, a ak treba, aj muže zomrieť. Vyzval dobrovoľníkov, aby svoje zástavy neopustili v žiadnom boji, v žiadnom nebezpečenstve.

V prisaha sa bojovníci zaväzovali k vernosti cisárovi a kráľovi Ferdinandovi V., Slovenskej národnej rade, k poslušnosti voči vojenským veliteľom, ako aj k mužnému boju proti nepriateľovi s cieľom znovuzískania krajiny Cyryla, Metoda a Svätopluka. Prisaha bola zakončená zvolaním: „Za slobodu, za kráľa, za národ slovenský! Do boja, do boja, Pán Boh je s nami!“ Samotný akt prisahy bol vykonaný najprv v slovenčine a vzápätí v nemčine. Slávnosť bola zakončená zborovým zaspievaním slovenských, českých a chorvátskych vojenských a náboženských piesní.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Piesne o mladých partizánoch

„Mesiachik nám ožiari / zákopy na Močiari / mladým partizánom / svieti do tváří!“ spieval za sprievodu svojej harmoniky 25. júna v areáli pamätníka v Krpáčove priamy účastník partizánskych bojov Vladimír Strmeň.

„**S**me na mieste, ktoré pripomína pamiatku slávnych a výnimočných mužov. Som rád, že práve tu môžem dnes medzi nami osobne privítať aj priamych účastníkov odboja z oblasti Horehronia,“ povedal v úvode pietneho aktu pri krpáčovskom pamätníku II. československej paradesantnej brigády štátny tajomník MO SR Marian Majer.

Padáky nad Krpáčovom

„Do československej vojenskej histórie sa II. čs. paradesantná brigáda výnimočným spôsobom zapísala tým, že sa ako jediná zúčastnila nielen na bojoch na fronte v rámci Karpatsko-duklianskej operácie, ale bola zapojená aj do bojov počas SNP. Zároveň v ranných hodinách 27. októbra 1944 bola poslednou jednotkou z vojsk I. čs. armády na Slovensku, ktorá organizovane ustúpila z obranných pozícií v priestore Banskej Bystrice a po porážke SNP prešla na partizánsky spôsob boja,“ uviedol o elitnej povstaleckej jednotke M. Majer. A prečo má pamätník, ktorý symbolizuje tri padáky po dopade výsadkárov na zem, práve v chotári obce Dolná Lehota, v časti Krpáčovo? Práve tu si totiž brigáda na neskorú jeseň 1944 zriadila svoj štáb. Jej príslušníci boli dobre vycvičení, disciplinovaní a organizovaní. Podstatnú časť z nich

tvorili Slováci, ktorí na východnom fronte prebehli k Sovietom a absolvovali špeciálny výcvik v Jefremove. Boli medzi nimi aj Česi či Sovieti. Bojovali v horách, až kým sa 19. februára 1945 spojili s Červenou armádou, pričom časť jej vojakov doslova „za chodu“ hneď nasadili do bojov o Kežmarok. A to i napriek tomu, že štáb pôvodne dvojtisícovej parabrigády už 20. novembra 1944 práve nad Krpáčovom prepadli špeciálne protipartizánske jednotky. „Mohol za to ich podlý spolujoovník Schmidt, ktorý zradil svojich a skoro ráno k taboru povstalcov priviedol špeciálne protipartizánske nemecké komando. Zahynulo 16 povstaleckých vojakov a päť partizánov. Všetci sú pochovaní v našej obci v spoločnom hrobe,“ uviedla starostka Dol-

nej Lehoty Viera Hudíková. Dodala, že tamojší občania spolupracovali s partizánmi celé Povstanie. „Bol medzi nimi aj môj vtedajší predchodca na čele dediny Eduard Opaterný, ktorý mal najužšie vzťahy s politickým komisárom parabrigády Michalom Mojsjevičom Glíderom, ktorý je čestným občanom obce.“

Krvavé cesty hrdinov

„Z nepriateľských línií / vrhajú na nás míny / čakáme len na tú chvíľu / keď dostaneme posilu / a pôjdeme dopredu,“ spieval a hral ďalej Vladimír Strmeň. Okrem štátneho tajomníka Mariana Majera ho počúval aj náčelník Strategického centra krízového manažmentu GŠ OS SR brigádny generál Tibor Králik, generálny tajomník

„Dnes žijeme v časoch,
keď nám hrozí, a najmä
medzi našimi mladými,
že hodnoty slobody
a demokracie
budeme brať ako
samozrejmosť.“

Marian Majer

štátny tajomník MO SR

sa ku mne ďalší dvaja, aby ma odviekli ku konskému povozu. Do Dúbravy, kde bola poľná ošetrovňa, to bola poriadne krvavá cesta...”

„Dnes žijeme v časoch, keď nám hrozí, a najmä medzi našimi mladými, že hodnoty slobody a demokracie budeme brať ako samozrejmosť. O to silnejší je príbeh týchto mužov, ktorí vo svojom mladom veku neváhali pre svoje presvedčenie riskovať,“ povedal Marian Majer pred tým, ako odovzdal Pamätný kríž vojnového veterána Jurajovi Peničkovi a v zastúpení aj Klementovi Balcovi, Jozefovi Kubíkovi a Františkovi Tlučákovi. Bronzovú Pamätnú medailu ministra obrany SR III. stupňa udelil v mene ministra Jaroslava Naďa Vladimírovi Strmeňovi a v zastúpení tiež Jánovi Šulejovi.

„Tie slovenské hory / žalostne plakali / keď na partizánov / granáty padali. Tie slovenské hory / tie nás ukrývali / keď sme im korene / krvou polievali...” spieval naostatok Vladimír Strmeň.

sekcie ľudských zdrojov MO SR Martin Jakál či riaditeľ Vojenského historického ústavu plukovník Miloslav Čaplovič. Počúvali aj jeho príbeh o tom, ako nepľoletého študenta Vojenskej hudby v Banskej Bystrici poslali po vypuknutí Povstania „k mame“, ale on sa hneď 1. septembra 1944 pripojil doma na Starých Horách k partizánom. Bol aj zranený a jeho mama len zázrakom za pomoc partizánom unikla smrti. No a tie jeho pesničky vznikli rovno za Povstania, alebo boli inšpirované partizánskymi bojmi.

Keď Vladko Strmeň, ako ho všetci volajú, spieval o Močiari a o mìnometnej

palbe protivníka, najviac sa to dotýkalo ďalšieho z prítomných bojovníkov, pána Juraja Peničku. Veď práve v bojoch o Močiar ho 16. októbra 1944 počas mìnometného útoku ťažko zranilo a dvaja kamaráti ostali mŕtvi. Účasť v bojoch má uznanú od prvého dňa Povstania, neskôr ho prideliť do prieskumného družstva 2. čs. paradesantnej brigády, bojoval v lokalitách Hronská Dúbrava, Banská Štiavnica a Močiar. „Najskôr som zacítil v boku premokajúcu krv, až potom silnú bolesť. Volal som do hory o pomoc. Zbehol ku mne jeden chlapec, ale nemal obväzy, aby mi zastavil krvácanie. Utekal pre posilu, doplazili

Povstanci Vladimír Strmeň a Juraj Penička so štátnym tajomníkom Marianom Majerom a generálnym riaditeľom sekcie ľudských zdrojov Martinom Jakálom

Partizáni po 77 rokoch

Čo nám odkazujú priami účastníci Slovenského národného povstania a bojovníci proti fašizmu v roku 2021?

Anna Bergerová,
91 rokov, rodáčka z Habury, ako zdravotníčka sa zúčastnila aj so svojou mamou a sestrou na protifašistických bojoch v partizánskych jednotkách na severovýchodnom Slovensku:

Mladým ľuďom by som chcela povedať, aby boli ako dobrí vlastenci hrdí na Slovenské národné povstanie, na svojich predkov, ktorí sa spojili v boji proti fašizmu a vyhrali vojnu. Aby si všímali pamätníky, porozmýšľali pri nich a aby sa tiež preto proti podobným zlým myšlienkam spojili aj teraz.

Otto Šimko,
97 rokov, Topoľčany, podarilo sa mu uniknúť deportáciám do vyhladzovacích koncentračných táborov, účastník partizánskych bojov na Liptove:

Je nebezpečné, že nielen blázni, ale niekedy už aj neblázni propagujú či presadzujú myšlienky, ktoré majú korene v nacistom

a vo fašizme. Prosím, dávajte si pozor na demokraciu a na slobodu.

Anton Lovásko,
97 rokov, Báhoň, príslušník 2. čs. paradesantnej brigády, počas bojov v Karpatsko-duklianskej operácii bol zranený, v Povstaní sa zúčastnil bojov pri Žiari nad Hronom, Močiari či Brezne:

S mladými som kedysi mával veľa besied, ale teraz už neviem, či sa dokážem vžiť do ich mentality.

No mrzelo by ma, keby stratili svoju národnú hrdosť, ku ktorej patrí aj náš boj proti fašizmu.

Juraj Penička,
97 rokov, Pliešovce, ako povstalecký vojak bojoval pri Kremnici, Handlovej, Hronskej Dúbrave či Močiari:

Kamaráta z ľavej strany len prehodilo horeznačky a bol mŕtvy. Tomu druhému akoby pritíslo hlavu k zemi a zabitý bol tiež. Nemci náš guľomet zamerali

dobre, ich míny boli presné. Mňa zachránil opasok, inak by mi črepina vytrhla bok. No aj tak mi prenikla do brucha, vyoperovali mi ju z pečene zaživa. Keď si na to spomeniem, tak chcem len povedať, aby si ľudia vážili slobodu, za ktorú sme bojovali. Aby nezažili na tých, ktorí za ňu položili svoje životy, aby si vychádzali v ústrety, aby bolo dobre.

Karol Kuna,
93 rokov, Bobrovec, v partizánskej skupine Za slobodu Slovanov pôsobil na Liptove ako spojka, s otcom ukrývali židovských občanov a pomáhali im prežiť: Želal by som si, aby mladí nezažili, za čo sme my starí bojovali, že sme im pomohli vydobýť slobodu a že môžu žiť šťastne

a v mieri. A tiež aby v sebe aj vďaka SNP pestovali kus vlastenectva a národnú hrdosť, či sú doma, alebo kdekoľvek na svete.

Jozef Kubík,
96 rokov, Závadka nad Hronom, pomocník partizánov na Horehroní:

Ťažko bolo, chudoba a bieda bola, ale pomôcť sme chceli, tak sme to cítili, tak to bolo dobré. Aby už nikdy tak zle nebolo, ako vtedy bolo, to všetkým želim.

Vladimír Strmeň,
93 rokov, Staré Hory, pridal sa k partizánom v horách v okolí svojho rodiska, bol zranený, s postupujúcim 1. čs. armádnym zborom sa ich jednotka spojila v Poprade:

Povstanie je historickým medzníkom našej novodobej histórie. Aj tým, že sa dokázali zomknúť

v boji proti fašizmu katolíci, evanjelici, komunisti či demokrati, keď všetci pochopili, že proti zlu sa možno postaviť len spoločne. Vážme si to. Zásady, za ktoré sme v SNP bojovali, platia doteraz.

Patrikova paráda

Ak si strelec VŠC Dukla Banská Bystrica Patrik Jány na olympiáde stanovil za cieľ prebojovať sa aspoň do jedného finále, 25. júla v Tokiu svoj cieľ splnil a v streľbe zo vzduchovej pušky na 10 metrov získal veľmi cenné siedme miesto.

Ani nie 24-ročný reprezentant, ktorý je v Dukle od decembra 2016 a viac obľubuje malokalibrovku, veľmi príjemne prekvapil. Do finále postúpil zo štvrtého miesta. V konkurencii svetovej top osmičky začínal najlepším výstrelom. Potom mu však dve strely ušli tesne mimo desiatky. „Mal som dobrú stabilitu, ale pred výstrelom som zareagoval nesprávne. Byť siedmy pri premiére na olympiáde je však skvelé. Naozaj som veľmi spokojný,“ povedal po pretekoch. Zlato si v novom olympijskom rekorde vybojoval Američan William Shaner. Jány je

prítom iba druhým slovenským vzduchovkárom, ktorý sa prebojoval do olympijského finále. Prvým bol Jozef Gönci, ktorý v tejto disciplíne na OH 2004 v Aténach získal bronz. „Paťo je ako športovec veľmi cieľavedomý a pracovitý. Vie, čo chce dosiahnuť a má zdravé sebavedomie,“ predpovedal mu ďalšiu skvelú budúcnosť spokojný tréner Zoltán Baláz, bývalý dlhoročný výborný strelec Dukly, ktorý bol vo vzduchove v roku 2005 majstrom Európy.

Do finále vzduchovej pištole na 10 metrov sa neprebojoval reprezentant VŠC Juraj Tužinský, ktorý 27. miestom

zaostal za očakávaniami. Plavec Richard Naď skončil v polohových pretekoch na 400 metrov dvadsiaty tretí. Andrea Podmaniková si na 100 metrov prsia vyplávala v národnom rekorde 28. miesto. V pretekoch cyklistov s hromadným štartom dostal namiesto zraneného Petra Sagana šancu iba 21-ročný Lukáš Kubiš z Dukly. Viac ako 130 kilometrov sa držal hlavnej skupiny favoritov, ale preteky nedokončil. Už po našej uzávierke ho čakala individuálna časovka, podobne ako v ďalších disciplínach nastúpili naši strelci a ostatní športovci VŠC.

Foto: TASR

Železný Michal

Rotmajster Michal Ivančo by na svojich prvých armádnych majstrovstvách sveta v dlhom triatlone skončil oveľa vyššie ako na 28. mieste, ak by mu letecká spoločnosť nezabudla začiatkom júla odoslať z Viedne na Kanárske ostrovy bicykel a kufor so športovou obuvou, neoprénom aj výživovými doplnkami.

2017 prebojoval bez rozdielu veku na úžasné desiate miesto. Pred posledným štartom na Kanárskych ostrovoch si

však musel požičať okrem dresu v podstate všetko. Už 50-ročný Michal to však nevzdal, i keď: „... plávať v cudzom neopréne, vyšliapať na bicykli, s ktorým nie ste zrastený, prevýšenie 2 900 metrov a bežať v prudkom vetre v nových maratónkach bolo utrpenie. Skončil som v polovici štartovného poľa medzi vojakmi a o čosi lepšie v rámci celkového poradia, no i tak to po úmornom dlhodobom tréningu vnímam ako svoju malú športovú tragédiu.“

Tých 3,8 km vo vode, 180 km na bicykli a 42,185 km v maratónkach dal za 12 hodín 28 minút 18 sekúnd. Pretekalo sa bez rozdielu veku a víťazný vojak Slovinec Jaroslav Kovačič, inak profesionál, mal čas 8 hodín 54 minút 50 sekúnd. No a mohol by byť Michalovým synom – má len 25 rokov.

„V tejto sezóne už žiadne veľké ciele nemám, lebo z Kanárskych ostrovov

som si doniesol aj svalové zranenie,“ poznával. „Budúci rok sa chcem opäť presadiť vo svetovom pohári, aby som sa už druhý raz nominoval na majstrovstvá sveta v Ironmane na Havaji,“ dodal rotmajster Ivančo, ktorý sa do mekky železných mužov prebojoval už v roku 2019.

Stranu pripravil: Pavol Vitko

Foto: SITA a archív M. I.

Afganistan: vojna bez konca

Po takmer 20 rokoch sa vojská USA a NATO sťahujú z Afganistanu. Dosah dlhotrvajúceho konfliktu na život v krajine je rozporuplný. Stiahnutie jednotiek v súčasnej forme bude mať pravdepodobne dlhodobé negatívne dôsledky na bežný život v krajine a bezpečnosť v regióne.

Po útokoch na USA z 11. septembra 2001 bol Taliban vyzvaný, aby vydal Usámu bin Ládina, lídra teroristickej organizácie al-Káidy operujúcej z Afganistanu, ktorý bol podľa dostupných informácií za útoky zodpovedný. Po nevyhovení požiadavke USA spolu s Veľkou Britániou 7. októbra 2001 začali operáciu Trvalá sloboda, do ktorej sa neskôr zapojili aj slovenskí vojaci. Jej cieľom bolo zatie Usámu bin Ládina, zničenie základní al-Káidy v Afganistane a odstavenie Talibanu od moci. V novembri 2001 bol Kábul dobytý koalíčnými jednotkami v spolupráci so Severnou alianciou (militantná skupina aktívne vystupujúca proti Talibanu). Týmto sa skončila prvá fáza operácie.

Misia ISAF

V decembri bol do vedenia Afganistanu dočasnou vládou tvorenou prevažne ľuďmi zo Severnej aliance zvolený Hámíd Karzaj, ktorý bol v roku 2004 potvrdený za prezidenta aj v oficiálnych afganských voľbách. V roku 2002 sa vytvorila misia ISAF na asistenciu pri povojnovej rekonštrukcii Afganistanu a výcvik afganských bezpečnostných síl. V roku 2013 mali podľa plánu jednotky ISAF odovzdať vedenie všetkých bojových misií do rúk afganských jednotiek. V tomto období sa al-Káida stiahla do pohraničných oblastí v Pakistane a odtiaľ vykonávala sporadické útoky. Hlavnou silou bo-

jujúcou proti koalíčným jednotkám bol Taliban. Ten bol spočiatku v defenzíve vzhľadom na aktivitu koalíčných síl. Aktivita Talibanu však narástla v roku 2003 a začali mať systematický charakter. Neobmedzovali sa pritom iba na partizánsky spôsob boja, ale postupne si začali v krajine budovať malé základne. Tento spôsob boja bol aplikovaný dlhodobo najmä vzhľadom na to, že koalíčné jednotky v Afganistane stále zvyšovali svoje počty. Tie Taliban konfrontoval asymetrickou formou, partizánskym spôsobom boja.

Mierové procesy

Vojenská prítomnosť v Afganistane dlhodobo odčerpávala prostriedky krajín. Vzhľadom na stagnujúcu situáciu v kontexte bezpečnosti a síl Talibanu by však predčasný odchod z krajiny pravdepodobne zvrátil rekonštrukčné procesy a vrhol krajinu do nestability. Prvé seriózne pokusy o začatie mierového procesu nastali v roku 2009, keď Kar-

zaj vyzval na zmierenie s Talibanom. Jeho spojenec, USA, však zvýšil počet svojich jednotiek v krajine, čo mierové procesy výrazne oslabilo. Kritizovaná bola tiež nedostatočná inklúzia všetkých zúčastnených strán.

V roku 2013 došlo k výrazným posunom, keď sa zdalo, že Taliban je ochotný k rokovaniam pristupovať seriózne. Rokovania zrušil Karzaj, lebo Taliban nedodrжал dohodu a počas tlačovej konferencie, ktorá mala otvoriť rozhovory v Dauhe, vyvesil vlajku Islamského emirátu Afganistanu. V roku 2016 sa usiloval mierový proces naštartovať Pakistan v spolupráci s USA a Čínou, úspešný však nebol.

V roku 2018, po zvyšujúcej sa intenzite útokov Talibanu, afganský prezident Ašraf Ghání vyzval Taliban na účasť na mierových procesoch. Situácia sa začala mierne zlepšovať, Taliban napríklad akceptoval dohodu o „pokoji zbrani“ počas sviatku Íd al-Fitr. Po jeho skončení afganská vláda vyzvala Taliban na pokračovanie, Taliban však opäť zintenzívnil útoky. Do procesu sa aktívne zapojili aj USA. Jedným z problémových bodov mierového procesu od jeho začiatku bol postoj Talibanu k afganskej vláde. Taliban ju neuznáva z dôvodu jej sekularity a taktiež ju považuje za bábkovú vládu USA. Dohovory boli dočasne prerušené počas zintenzívnenia útokov Talibanu, v roku 2020 však boli obnovené a začali mať konkrétnu podobu.

Počas mierových rozhovorov útoky voči koalíčným jednotkám sporadicky klesali, čo bola pravdepodobne taktika, ako pokračovať v rozhovoroch a ukázať vôľu Talibanu byť racionálnym partnerom. Mierové procesy vedené USA však boli plné ústupkov voči Talibanu. USA sa týmto dostávali do pozície slabšieho partnera a práve Taliban si diktoval podmienky. O neserióznosti Talibanu svedčí aj príklad výmeny väzňov, keď Taliban prisľúbil, že prepustení väzni nebudú zapojení do bojov proti koalíčným jednotkám, pričom mnohí tak učinili. Tieto debaty pritom trvali mesiace, keďže Taliban bol stále nespokojný s podmienkami. Napriek uzavretej zmluve útoky v Afganistane pokračovali a boli najintenzívnejšie za posledné roky.

Súčasná mierová zmluva s Talibanom je primárne zmluvou medzi USA a Talibanom, nie afganskou vládou a Talibanom. Plnenie podmienok je podmienené stiahnutím amerických vojsk a vojsk NATO z Afganistanu. Na druhej strane USA požadujú, aby Taliban zabránil teroristickým skupinám, ako napr. al-Káida, vo využívaní Afganistanu ako základne na regrutáciu, výcvik a iné aktivity, ktoré by mohli ohroziť USA a spojencov.

Dôsledky stiahnutia

Rozhodnutie NATO v apríli 2021 o ukončení svojej misie v Afganistane do septembra 2021 bolo výhradne politické a nevyhnutné po tom, ako sa Spojené štáty ako primárny aktér misie rozhodli ukončiť vojenské pôsobenie na území Afganistanu. Kampaň v Afganistane sa ukázala ako finančne nákladná s malými pozitívnymi dôsledkami, no v širšom kontexte a kontexte vynaložených nákladov, času a stratených životov ide o malé pokroky, ktorých udržateľnosť je otázna. V medzinárodných indexoch sa Afganistan naďalej zaraďuje medzi najnebezpečnejšie krajiny na svete. V indexe Global Peace sa nachádza na poslednom mieste za Jemenom a Sýriou, čo je pokles o päť miest v porovnaní s rokom 2020.

Počet aktívnych príslušníkov Talibanu sa odhaduje na približne 60 000. Po začatí sťahovania amerických a koalíčných jednotiek narastajú útoky Talibanu a získavanie afganských oblastí pod vlastnú kontrolu. Politický systém Afganistanu je roztrieštený. Súčasný prezident Gháni nemá dostatočnú podporu a popularitu. Afganské kmene, ktoré sa vyhradzujú voči Talibanu, stoja pred dilemou, či podporovať fragmentované štátne zriadenie, alebo vytvoriť aliancie s inými kmeňmi a klásť Talibanu odpor po tom, ako zvrhne súčasnú vládu, čo je reálna možnosť. Afganská vláda sa v záujme vytvárania silného imidžu krajiny usiluje dekonštruovať obraz svojich jednotiek závislých od americkej podpory. Z krajiny sa

Od roku 2001 sa očakávaná dĺžka života v Afganistane zvýšila z 56 na 64 rokov. Úmrtnosť matiek sa znížila o viac ako polovicu. Narástli možnosti vzdelávania. Gramotnosť vzrástla z 8 % na 43 %. Život v mestách sa výrazne zlepšil. Až 85 % obyvateľov má prístup k čistej vode, v porovnaní so 16 % pred vojnou. Miera chudoby fluktuuje, v súčasnosti dosahuje hodnotu 47 %, oproti 36 % v roku 2007.

avšak ozývajú hlasy, ktoré tvrdia, že afganské ozbrojené zložky po pár mesiacoch nebudú schopné vykonávať operácie bez americkej finančnej podpory.

Ofenzíva Talibanu môže okrem vytvorenia nestability viesť k odstráneniu reforiem vykonaných za posledných takmer 20 rokov. Podľa toho, ako krajina fungovala pod vládou Talibanu pred rokom 2001, je možné predpokladať, že budú výrazne limitované možnosti výučby a práva žien, ktoré nastolenie islamského práva zasiahne najviac.

Sťahovanie jednotiek v kombinácii s potenciálnymi zníženiami finančnými

dotáciami Afganistanu vytvoria veľmi nestabilné prostredie, ktoré sa môže stať účiskom teroristickej organizácie Islamský štát, ktorý je v súčasnosti v krajine prítomný. Nedostatok spojeneckých jednotiek oslabí spravodajské schopnosti koalície a schopnosť vykonávať operácie voči hrozbám ako al-Káida a Islamský štát.

Jednou z podmienok dohody medzi USA a Talibanom bolo zamedzenie aktivít teroristických skupín, menovite al-Káidy. Podľa informácií však prepojenie medzi Talibanom a al-Káidou stále existuje. Al-Káida sa len v súčasnosti snaží minimalizovať svoju komunikáciu s vedením Talibanu, aby neohrozila diplomatickú pozíciu Talibanu.

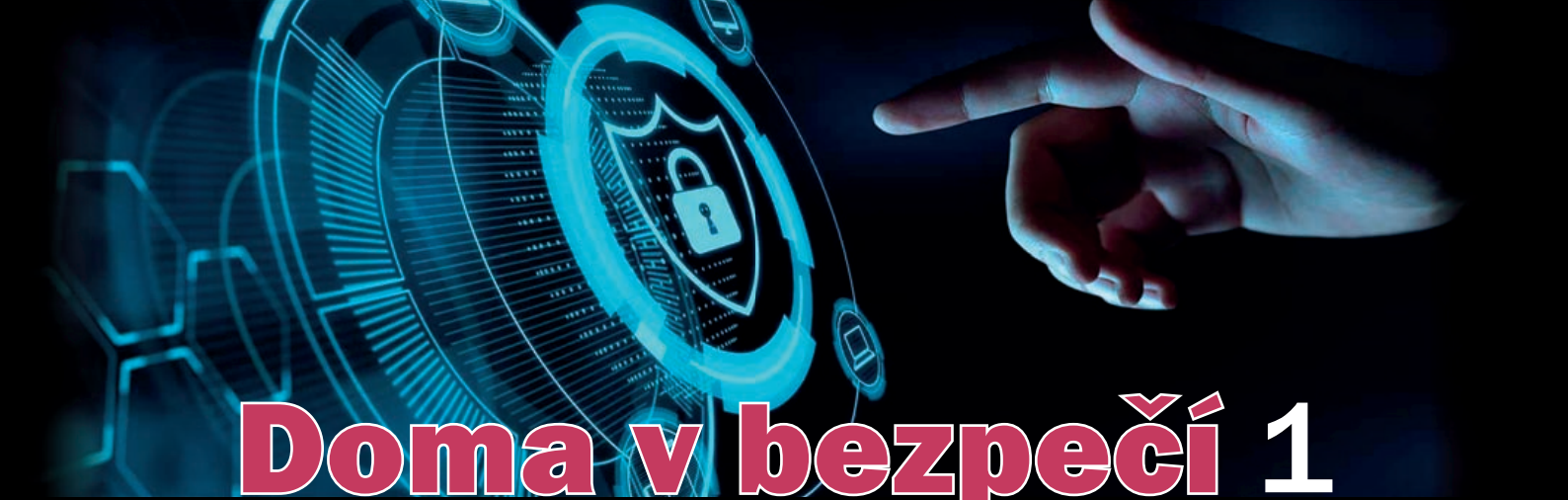
Geopolitickí aktéri

Americká prítomnosť v krajine mala pozitívny vplyv na bezpečnosť v regióne. Je pravdepodobné, že po jej odchode budú musieť okolité mocnosti prehodnotiť svoju bezpečnostnú situáciu a investovať do toho, aby sa nestabilita nepreliala k ich oblastiam záujmu. Mocenské vákuum po odchode koalíčných jednotiek budú chcieť zaplniť Čína, Rusko a Irán. Čína a Rusko sa tiež zúčastňovali na mierových dohodách s USA.

Rusko a Irán svoju limitovanú prítomnosť v Afganistane ospravedlňovali bojom proti teroristickým bunkám. Iránske záujmy v Afganistane majú primárne bezpečnostný charakter. Ako jeho sused má Afganistan a jeho bezpečnosť priamy vplyv na iránsku bezpečnosť. Čínsky záujem o zvýšenie vplyvu v krajine je ekonomický a bezpečnostný. Čína má obavy z rozširovania terorizmu v prípade talibanskej vlády, čo môže mať výrazný vplyv na čínsku bezpečnosť prostredníctvom prevažne moslimskej čínskej menšiny Ujgurov, ktorú Čína aktívne utláča. Rusko považuje za svoju sféru vplyvu krajiny Strednej Ázie, ako Kazachstan, Kirgizsko a Tadžikistan, do ktorých vo veľkom dodáva zbrane a v ktorých má aj svoje vojenské základne. Bude v ruskom záujme, aby sa zabránilo prelievaniu destabilizujúcich aktivít do tohto regiónu. Významným aktérom je aj Pakistan, ktorý či už priamo, alebo nepriamo vplyva na Afganistan desiatky rokov prostredníctvom svojej spravodajskej služby a väzieb na rôzne kmeňové zoskupenia.

Od začiatku operácií sa v Afganistane vystriedalo viac ako 4 300 príslušníkov Ozbrojených síl SR. Pôsobili na rôznych pozíciách od asistencie a poradenstva pri budovaní infraštruktúry, ochrany objektov, výcviku afganských bezpečnostných síl až po bojové operácie špeciálnych jednotiek. Počas výkonu služby prišli o život aj traja slovenskí vojaci, a to počas incidentov v roku 2013.

Text: Dominik Štepanovič
Analytický útvar MO SR

Doma v bezpečí 1

Aby tu nebola len samá teória, skúsme si povedať, ako by asi mala vyzeráť primerane zabezpečená domáca sieť.

Predpokladaný scenár je takýto: jeden internetový prístupový bod (modem, router alebo niečo podobné), štvorčlenná rodina (mama, tata, syn, dcéra), nejaké „smart“ zariadenia (smart TV, práčka s WiFi, termostat, herná konzola). Každý člen domácnosti má mobil, jeden dospelý a jedno dieťa majú stolový počítač, ostatní majú notebook. Dovedna okolo desať až pätnásť zariadení.

Pripojenie na internet vyzerá ako najjednoduchšia časť. Ale nie je. Ideálne je, ak od vášho poskytovateľa dostanete len IP adresu. Zariadenie na pripojenie by ste si mali kúpiť sami. Poskytovatelia väčšinou volia cestu najlacnejšieho zariadenia, a práve to je najzraniteľnejší článok domácej siete. Dôležité je, aby zariadenie malo podporu. To znamená, že výrobca nie je garážová firma, aktívne hľadá a opravuje chyby v zariadení. Potom máme záruku, že zariadenie nie je „jednorazovka“, ktorú v lepšom prípade vymeníte každý rok. V horšom prípade nikdy – a ani neviete, čo všetko vlastne vaše zariadenie umožňuje bez vášho súhlasu a vedomia. Môže vám to byť jedno, no nie je nič horšie, ako keď vám zavolá niekto z CERT-u a povie, že vinou vášho zariadenia nejde nemocnica kdesi v cudzej krajine.

Kábel verzus WiFi

Hoci WiFi je moderné a je všade, sú tu tri proti: rýchlosť, stabilita a zdravie. WiFi nie je rýchle ako kábel. Samozrejme, WiFi 6 (spisovne IEEE 802.11ax) je rýchle. No ak na WiFi visí viac ako jedno zariadenie, rýchlosť klesá. Ak máte v dome zrkadlá, rýchlosť klesá. Ak má WiFi aj sused, rýchlosť klesá. Preto je ideálne mať na WiFi len nevyhnutné zariadenia a zvyšok pripojiť pomocou kábla.

Stabilita ide ruka v ruku s rýchlosťou. Ak sused na proti začne zväčšať alebo ak si viacerí susedia kúpia nové WiFi boxy, WiFi sa môže stratiť alebo jeho kvalita bude kolísať (najmä čas Vianoc je tým povestný). Možno syn začne pozerať YouTube na mobile, dcéra videá K-pop na notebooku a otcovi zrazu nepôjde meeting v MS Teams, hoci internet nie je zafarbený ani na 50 percent. Toto sa vám s káblom nestane.

Zdravie je kontroverzná téma, no drvivá väčšina našich spojárov pracujúcich na radaroch má najmä dcéry. Klasik by sa spýtal: náhoda? Nemyslím! Preto kábel. A minimálne CAT 5E. Takýto kábel podporuje rýchlosť do 1 GBit/s. Na porovnanie: kvalitné filmy potrebujú tzv. bitrate okolo 5 Mbitov. To je 0,5 %. Ak holdujete 4K filmom, potrebujete minimálne 30 Mbitov. Aj keby ste pozerali naraz desať filmov v 4K kvalite, kábel to zvládne. WiFi nie.

Štvrté hľadisko – zabezpečenie, nebudem ani otvárať. Vzhľadom na to, že nemáte možnosť zastaviť šírenie signálu, sa k vášmu WiFi môže pripojiť hocikto. Bez ohľadu na to, či máte heslo, alebo nie, či máte WPA, WPA 2 alebo WPA 3. Dôležité totiž nie je, ako funguje štandard, ale ako ho implementuje výrobca zariadenia. A implementácia štandardov je na samostatný smutný článok.

Takže základom je kvalitné zariadenie a pripojenie káblom. Na WiFi len mobilné zariadenia, na kábli všetko ostatné. Toto je základná vrstva domácej siete. Ak je urobená dobre, dá sa na ňu spoľahnúť.

A nabudúce sa môžeme posunúť ďalej.

Text: mjr. Peter Garaj

odbor bezpečnostnej prevádzky, technická sekcia NBÚ

MILITARY ENGLISH

WITHDRAWING FROM AFGHANISTAN

Priprava: Nadežda Kochmanová • Foto: Staff Sgt. Michael L. Casteel, U.S. Army

After almost 20 years, NATO's military operations in Afghanistan are coming to an end. This has been reconfirmed and underlined at the recent NATO summit in Brussels. For close to two decades, NATO has been helping government in Afghanistan to build its security institutions, and has trained, advised, and assisted the Afghan National Defense and Security Forces. The last Western troops – as of 2021, NATO countries had nearly 10,000 troops deployed in Afghanistan – will likely leave the country weeks before the September 11 deadline, possibly as soon as August of this year. NATO's **involvement** in Afghanistan has been directly tied to the terrorist attacks of September 11, 2001 in New York and Washington, D.C., **whereupon** it became clear that Afghanistan served as a **safe haven** for terrorists. From August 2003 to December 2014, NATO led the UN-mandated International Security Assistance Force (ISAF) mission, which soon became NATO's longest and most challenging mission to date, with 50 NATO and partner countries contributing troops.

The transition that gradually handed over the responsibility for security into the hands of Afghan national defense and security forces started in 2011 and was completed in December 2014, when the ISAF operation ended. Thereafter, in January 2015, NATO launched the **non-combat** Resolute Support Mission (RSM) to train, advise and assist Afghan security forces and institutions. Six years later, in April 2021, the Allies and their RSM partners decided to start the withdrawal of troops, to be completed within a few months.

Security experts urge caution: they fear that the upcoming months will bring a **show of force** by Taliban who – some sources claim – now control almost 50 % of the country. If they decide to **fiercely** go against those who had worked alongside Western forces to punish them for engaging in activities that amount to "a threat against Islam and the country", it might lead to another huge wave of migrants **fleeing** the country seeking **refuge** elsewhere. That, in turn, might further destabilize the region already **boiling**

with religious fighting and ethnic hatred. Another huge concern is that al Qaeda, the Islamic State and other potential terrorists will re-emerge once U.S. and NATO forces leave the country.

But as NATO leaders **reiterated** in the communiqué from their recent Brussels summit, "withdrawing our troops does not mean ending our relationship with Afghanistan". NATO will continue to provide training and financial support to the local forces, and will support the ongoing Afghan-owned and Afghan-led peace process leading to a political settlement that puts an end to violence; and ensures that Afghanistan never again serves as a safe haven for terrorists.

QUESTIONS:

1. Kedy a prečo sa začala misia ISAF?
2. Aký bol rozdiel medzi ISAF a na ňu nadväzujúcou misiou RSM?
3. Aká je budúcnosť podpory NATO pre Afganistan?

GLOSSARY

- **involvement** /ɪnˈvɒlvmənt/ – angažovanie sa, zapojenie;
- **whereupon** /ˈwɛrəˈpʌn/ – po čom, nadväzne;
- **safe haven** /seɪf ˈheɪvən/ – bezpečný prístav, útočisko;
- **non-combat** /nɒn-ˈkæmbæt/ – nebojový;
- **show of force** /ʃəʊ ɒv fɔːs/ – ukážka sily;
- **fiercely** /ˈfɪəslɪ/ – prudko, urputne;
- **fleeing** /ˈfliːŋ/ – utekať (pred niečím);
- **refuge** /ˈrefjuːdʒ/ – spása, záchrana;
- **boiling** /ˈbɔɪlɪŋ/ – vriaci;
- **reiterated** /riˈɪtəˌreɪtɪd/ – zopakoval.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Bol som profesionálny vojak, odišiel som do civilu – môžem znovu vstúpiť do ozbrojených síl?

Občan, ktorý už v minulosti bol vojakom, môže byť znovu prijatý do dočasnej, stálej alebo krátkodobej štátnej služby. Dočasnú štátnu službu profesionálny vojak vykonáva od jeho prijatia do dočasnej štátnej služby do času uvedeného zákonom č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov (ďalej len „zákon“) v závislosti od maximálneho času štátnej služby alebo vekovej hranice. Stálu štátnu službu vojak vykonáva od jeho prijatia do dosiahnutia vekovej hranice. Krátkodobú štátnu službu vojak vykonáva od jeho prijatia po dohodnutý čas. Podľa druhu štátnej služby, do ktorej bude občan prijatý, definuje zákon podmienky prijatia, ktorými sú napríklad dosiahnutý vek, kvalifikačné požiadavky na výkon budúcej funkcie, dĺžka výkonu štátnej služby, ktorú v minulosti občan vykonával, dosiahnutá vojenská hodnosť a tiež dĺžka výkonu štátnej služby v tejto hodnosti.

Do štátnej služby profesionálneho vojaka môže byť prijatý občan, ktorý si podá žiadosť o prijatie do štátnej služby a absolvue výberové konanie, v ktorom bude posúdené splnenie podmienok na výkon štátnej služby profesionálneho vojaka. Vo výberovom konaní okrem splnenia iných zákonných podmienok občan preukazuje spôsobilosť z hľadiska fyzickej zdatnosti, psychickej a zdravotnej spôsobilosti. Tento proces je rovnaký aj pre bývalých vojakov.

Grófká Ilona a vojna

„Vraciame sa pešo do Stropkova, kde práve vtedy priviezli veľký transport zranených. Rusi potlačili útok. Voz za vozom prichádzal, na nich ranení, je ich toľko, že ležia na sebe, stonajú, plačú, revú. Ani peklo nemôže byť hroznejšie. Slamy už niet, umierajúcich ukladajú na holú zem. Doslovne sa čvachtáme v krvi, topánky, šaty mám ňou presiaknuté. Visiace,

zlomené ruky, nohy, vytekajúce črevá. Jednému vojakovi granát odtrhol spodnú časť tváre, zostali mu len dve vypúlené oči...“ píše o 16. februári 1915 vo svojom vojnovom denníku grófká Ilona Andrassyová. Vnučka významného rakúsko-uhorského politika Júliusa Andrassyho sa v roku 1886 narodila v rodinnom kaštieli v Trebišove. Predtým rozmarná aristokratka vstúpila cez vojnu do Červeného kríža. V časti jedného rodinného kaštiela zriadila sanatórium pre vojakov, v inom domov pre vojnové siroty, pričom sama vo vojne prišla o manžela. Jej vojnový denník, listy a záznamy sa našli v roku 1971. Maďarský historik Lajos Kovács z podkladov vydal štyri knihy. Silný príbeh s väzbami na naše územie spracovala pre slovenských čitateľov Anna Šimkuličová. Vydanie knihy Iloncsi – Z vojnového denníka grófký Ilony Andrassyovej je ďalším z počínov Klubu vojenskej histórie Beskydy. (pv)

Výberová komisia predkladá návrh na prijatie občanov, ktorí uspeli vo výberovom konaní, riaditeľovi Personálneho úradu OS SR. Ďalej je občan oboznámený s výsledkom výberového konania a stanoví sa termín prijatia.

Po úspešnom absolvovaní výberového konania a rozhodnutí o prijatí do štátnej služby je občan prijatý priamo do dočasnej, stálej alebo krátkodobej štátnej služby a ustanovený na určenú funkciu vo vojenskom útvere OS SR bez vykonania základného vojenského výcviku, odborného výcviku alebo dôstojníckeho kurzu absolventov vysokých škôl.

Zákon ustanovuje širšie podrobnosti o podmienkach prijatia v jednotlivých druhoch štátnej služby, ktoré môže byť zložené prehľadne obsiahnuť v krátkom článku. Viac informácií o výberových konaniach a podmienkach na prijatie do štátnej služby môže občan získať priamo na regrutačných skupinách (telefonicky, e-mailom alebo osobne) či na stránke www.regrutacia.sk v sekcii „AKTUÁLNE VÝBEROVÉ A PRIJÍMACIE KONANIA“.

kpt. Júlia Pigulová • náčelníčka regrutačnej skupiny Trnava

IB News

Pribúda podvodných telefonátov

Národné centrum kybernetickej bezpečnosti SK-CERT varuje pred rozsiahlou podvodnou kampaňou, ktorá prebieha prostredníctvom telefonických hovorov (tzv. phishing/vishing) a jej cieľom je vylákať od obete rôzne údaje vrátane osobných a prístupových.

Telefonát od útočníka sa tvári, že pochádza z telefónneho čísla banky, resp. inej dôveryhodnej inštitúcie (napríklad polície), alebo iného pre vás neznámeho čísla.

Pod zámienkou napríklad preverenia podozrivej platby, ponuky úveru alebo inej služby banky sa útočník snaží od vás ako majiteľa účtu získať údaje, ako napríklad číslo platobnej karty, prihlasovacie údaje do internet bankingu alebo overovacie kódy z SMS správ.

Národné centrum kybernetickej bezpečnosti SK-CERT v súvislosti s touto kampaňou, ale aj inými phishingovými kampaňami odporúča dodržiavať nasledujúce zásady:

- ak vám niekto volá z čísla, ktoré nepoznáte, pri zdvihnutí sa nepredstavujte menom;
- do telefónu, e-mailu alebo inej správy nikdy neposkytujete žiadne údaje;
- v prípade, ak vám niekto telefonoval, predstavil sa ako pracovník banky (polície, štátneho úradu, energetickej spoločnosti a pod.) a chcel od vás osobné údaje alebo citlivé informácie, informujte o tom Národné centrum kybernetickej bezpečnosti SK-CERT.

Slováci na sociálnych sieťach

Na Slovensku využíva nejakú sociálnu sieť aspoň raz za mesiac 86 % obyvateľov, denne 61 % ľudí. Na sociálnych sieťach sú takmer všetci tínedžeri, ale aj zhruba polovica dôchodcov. Najvyužívanejšou sociálnou sieťou u nás je Facebook – aspoň raz do mesiaca ho používa 76 % obyvateľov, denne ho používa 55 % ľudí. YouTube aspoň raz do mesiaca využíva 78 % Slovákov. Medzi mladými do 26 rokov využíva Instagram až 80 %. Aspoň raz za mesiac si zapne Twitter 13 % ľudí, TikTok 13 % a Snapchat 9 %. Prieskum bol realizovaný na respondentoch vo veku 15 až 79 rokov, pričom TikTok často používajú deti pod touto hranicou.

Čo sa za mladi naučís...

V najnovšom revidovanom návrhu austrálskych učebných osnov pre základné školy sa navrhuje, aby sa o kybernetickej bezpečnosti učili už deti od piatich rokov. V prvom roku školskej dochádzky by sa naučili nezdieľať osobné informácie, ako sú dátum narodenia a celé mená, s cudzími ľuďmi online. Tiež by pochopili, že je dôležité porozprávať sa s rodičom pred registráciou akýchkoľvek osobných údajov na digitálnych platformách. Šesť- a sedemročné deti by dostali rady v oblasti vyskakovacích okien, spamu a online súťaží.

Pripravil kolektív odboru informačnej bezpečnosti ZaSKIS

Pek(eli)ne po slovensky

Operatér a operátor

Prevzaté podstatné meno operácia má dva základné významy, a to „zložitý mechanický lekársky zákrok“, napr. operácia srdca, operácia žľníka, a význam „riadený postup v zložitých úkonoch“, napr. matematická operácia, bojová operácia. Na pomenovanie osoby, ktorá vykonáva nejakú operáciu, máme dve podoby podstatného mena podľa toho, o akú činnosť ide. Lekár, ktorý vykonáva operácie srdca, žľníka a podobne, sa volá operatér, ale pracovník, ktorý obsluhuje počítačové stroje, rádiolokátory, zamestnanec, ktorý podáva hlásenia podľa daných príkazov, či prevádzkovateľ, resp. poskytovateľ nejakej služby, sa volajú operátor, napr. operátor telekomunikačnej siete, mobilný operátor. (ela)

 PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2021

Kategórie: 1. OS SR vo fotografii
2. Portrét vojaka
3. Voľná tvorba

Galéria MĽ 2021

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzavierka súťažných prehliadok
13. október 2021
osveta.mil.sk personal.mil.sk

 MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 8/2021 • Redakčná uzavierka 26. 7. 2021 • Do výroby zadané 30. 7. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslóvenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ MESSIACA

Hitparáda klamárov 2

■ Tisíce ľudí zdieľali príspevok, podľa ktorého Čína znížila hranicu dôchodkového veku na 55 rokov pre mužov a 50 rokov pre ženy. Informácia je nepravdivá, Čína nič podobné neplánuje, naopak, pre demografickú situáciu sa v Číne už dlhšie hovorí o potrebe zvyšovania veku odchodu do dôchodku.

■ Slovenskí používatelia Facebooku zdieľali príspevok s fotografiou, na ktorej vidieť banánové škatule vyzerajúce ako rakvy zakryté vlajkami a ľudí, ktorí pred nimi pietne stoja. Podľa konšpirátorov je to ďalší dôkaz, že pandémie koronavírusu je podvod. Fotografia však s pandemiou či obeťami Covid-19 nijako nesúvisí. Snímka zachytáva januárovú pietnu spomienku na iránskeho generála Kásima Solejmáního.

■ Na sociálnych sieťach sa šíri aj tvrdenie, že zaočkovaní proti koronavírusu sú nebezpeční pre nezaočkovaných, pretože šíria spike proteíny. Nie je to možné – a neexistujú ani dôkazy, že by očkovanie spôsobovalo neplodnosť. Vakcíny mRNA nespôsobujú ani zmeny v ľudskej DNA. To, že vakcína obsahuje kyselinu ribonukleovú, teda RNA, nijakým spôsobom nemôže ovplyvniť ľudskú DNA.

Text: TASR

▷ ▷ SLEDUJTE NA INTERNETE ◁ ◁

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook Ministerstva obrany SR

Facebook Ozbromených síl SR

Youtube kanál Ministerstva obrany SR

Twitter Ministerstva obrany SR

Instagram Ministerstva obrany SR

Instagram Ozbromených síl SR

Nedostali ste Obranu?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

štábný kaplán kpt. Mgr. Pavel Lukáč
duchovný slovenského kontingentu UNFICYP

Najväčší dar

Dnešný človek je v moci reklamy. Kупuje a zariaďuje veci bez premýšľania. Stáva sa otrokom vecí. Ježiš reklamu nepotrebuje. On sa ani dnes nevnučuje, ale dáva ako dar. Dáva sa ako priateľ, brat, ako Boh. Ľudia povedali Ježišovi: „Pane, vždy nám dávaj taký chlieb.“ (Jn 6, 34). Dali sa priviesť k tejto pravde. Uvedomme si, že tento pokrm je skutočne len dar. Nemáme naň právo, a predsa ho môžeme prijať, vlastniť, ale vždy len ako dar.

Človek bez pokrmu a nápoja nevydrží dlho. Rovnako bez eucharistie život milosti nie je možný. Kresťan preto prijíma eucharistiu, lebo si uvedomuje cieľ svojho života, kde má prisľúbený stav bez hladu a smädu, bez starostí.

Polný maršal William Slim bol jedným z obľúbených dôstojníkov britskej armády. Vojaci si ho vážili, pretože sa o nich zaujímal a usiloval sa riešiť ich problémy. Raz sa dozvedel o vojakovi, ktorý dostal z domova veľmi zlé správy. Zavolať si hlavného vojenského kaplána a požiadal ho, aby sa niektorý z kňazov s týmto vojakom porozprával. Na druhý deň si znovu zavolať hlavného vojenského kaplána a s hlasom, ktorý prežrádzal sklamanie, povedal: „Jeden z vašich kaplánov išiel k tomu vojakovi. Bol síce veľmi milý, vypili spolu šálku čaju, ale neukázal tomu mužovi to, čo potreboval vidieť.“ „A čo potreboval vidieť?“ čudoval sa hlavný vojenský kaplán. „Muža na kríži!“ znela odpoveď.

Ježiš povedal: „Ja som chlieb života. Kto prichádza ku mne, nikdy nebude hladovať, a kto verí vo mňa, nikdy nebude žízniť.“ (Jn 6, 35). Neraz sa stretávame s ľuďmi, ktorí prežívajú ťažšie obdobie svojho života. V snahe pomôcť nestačia len súcitné a povzbudzujúce slová. Je dôležité pomôcť týmto ľuďom, aby upreli zrak na Ježiša, ktorý ľuďom dáva odpoveď i riešenie všetkých problémov života. Jedine on môže uspokojiť náš duchovný hlad a smäd, ktorý sa neraz skrýva za ťažkosťami, ktoré vnímame vo svojom živote.

Každý z nás sa môže stať veľkým požehnaním pre druhých, ak im pomôžeme uprieť zrak na „muža na kríži“, s vedomím, že tento muž na kríži zvíťazil nad smrťou a vstal z mŕtvych.

Nebezpečné horúčavy

Vysoké vonkajšie teploty môžu spôsobiť prehriatie organizmu a zdravotné komplikácie – zvýšenie telesnej teploty, malátnosť, ospalosť, bolesti hlavy, závraty, nevoľnosť či zvracanie.

Letné oblečenie by malo byť ľahké, vzdušné, voľnejšieho strihu, skôr svetlých farieb a z prírodných materiálov. Syntetické materiály nie sú vhodné, pretože bránia odparovaniu potu.

Pozor na zvýšenú fyzickú námahu – robievajte si časté prestávky v tieni a v čase medzi 10. až 16. hodinou obmedzte pobyt vonku a nezdržujte sa na slnku. Ak je to možné, fyzicky náročnú aktivitu si v období horúčav plánujte na skoré ranné hodiny (ideálne do 7. hodiny ráno).

V horúčavách nepodceňte riziko úpalu a úžehu. Úpal je prehriatie organizmu, ktoré vzniká aj bez priameho slnečného žiarenia. Úžeh je prehriatie organizmu vplyvom slnečného žiarenia. Prejavujú sa bolesťami hlavy, nevoľnosťou, mdlobami až závratmi, povrchným a zrýchleným dýchaním, rýchlym pulzom, zvýšenou telesnou teplotou, zvracaním. Postihnutého treba premiestniť do chladného prostredia, najlepšie chladnej miestnosti s vetraním, a uložiť ho do stabilizovanej polohy. Postupne ho ochladzujte, a to obkladmi, nie sprchou alebo kúpeľom. Tekutiny mu podávajte po malých množstvách, najlepšie lyžičkou. Väčšie množstvo vody naraz sa neodporúča. Pri zhoršení stavu je dôležité privolať pomoc (volať 155 alebo 112).

Deti mladšie ako jeden rok by sa vôbec nemali vystavovať slnečnému žiareniu a pobyt vonku treba obmedziť na skoré ranné a podvečerné hodiny. Deti do 6 mesiacov nenatierajte krémami s ochranným faktorom (SPF), keďže tieto deti na slnko vôbec nepatria. Chránime ich slnečníkom alebo clonou, nie plienkou prehodenou cez striešku kočíka, pretože hrozí prehriatie. Staršie deti treba pri pobyte vonku opakovane natierať vhodnými krémami a vhodne obliekať.

Počas leta je potrebné chrániť sa v exteriéri vhodnou pokrývkou hlavy, slnečnými okuliarmi a ochranným krémom s vysokým ochranným faktorom proti UV žiareniu. Neodporúčame opakované vystavovanie sa slnečnému žiareniu, ktoré negatívne vplýva na kožu.

Nikdy nenechávajte deti a zvieratá čakať v zaparkovanom vozidle – ani ak ste presvedčení, že sa vzdialíte iba na chvíľu. Nespoliehajte sa na pootvorené okná vozidla, k prehriatiu organizmu dochádza rýchlo a môže mať smrteľné následky.

PRAKTICKÉ RADY

- Skontrolujte, či máte lieky uskladnené podľa inštrukcií na obale – zvýšenými teplotami sa môže znižovať ich účinnosť. Väčšinu liekov je potrebné skladovať pri izbovej teplote, teda do 25 °C.
- Opaľovací krém s ochranným faktorom SPF je vhodné na každú sezónu použiť nový. Po ich otvorení dochádza k postupnému znehodnocovaniu a v nasledujúcej sezóne už nemusia poskytovať dostatočnú ochranu.
- Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) odporúča udržiavať v interiéri teplotu pod 32 °C počas dňa, v noci by izbová teplota nemala prekročiť 24 °C. Regulácia teploty je zvlášť dôležitá v prítomnosti detí, seniorov nad 65 rokov a chronicky chorých.
- Ak sa rozhodnete používať ventilátory, treba ich umiestniť a nasmerovať mimo prítomných osôb. Prúd vzduchu dlhší čas nasmerovaný do tváre prispieva k zápalom očí, uší, dutín, k bolestiam zubov a ďalším zdravotným problémom. Pri teplotách nad 35 °C ventilátory nedokážu znižovať riziko zdravotných komplikácií v dôsledku horúčav.
- Pri prechode z chladného do horúceho prostredia môže prísť k tzv. teplotnému šoku, ktorý dokáže celkovo oslabiť organizmus. Klimatizáciu je preto vhodné nastaviť tak, aby rozdiel teplôt medzi vonkajším a vnútorným prostredím nebol vyšší ako päť, maximálne sedem stupňov Celzia.
- Nesprávne používaná klimatizácia môže uškodiť a spôsobiť zdravotné problémy aj v aute, najmä pri dlhších cestách. Klimatizáciu v aute odporúčame časovo regulovať, na 10 až 15 minút za hodinu. Prúd chladného vzduchu smerujte tak, aby nefúkal priamo na posádku – najlepšie je viesť ho na čelné sklo, prípadne k nohám. Aj v aute platí ideálny rozdiel teploty vonku a vnútri 5 až 7 stupňov Celzia, dodržte ho aj v najväčších horúčavách. Ak z auta často vystupujete a nastupujete, rozdiel teplôt by mal byť ešte nižší.

Text: Úrad verejného zdravotníctva SR

Ako extrémne horúčavy ovplyvňujú zdravie

úpal, nevoľnosť či hnačky, svalové kŕče a bolesti, dezorientácia, závraty, búšenie srdca

nárast hospitalizácií, zvýšený počet výjazdov môže predĺžiť čas dojazdu záchranárov

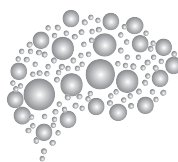
nárast počtu nehôd v zamestnaní, prípadov topenia, úrazov a otráv

zhoršený stav pacientov s cukrovkou či ochoreniami obličiek, respiračnými, obehovými či duševnými ochoreniami

nárast infekcií z potravín a vody, na vodných hladinách narastá výskyt tzv. vodného kvetu

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Nikoleta Vodová
psychologička práporu RCHBO Rožňava

Digitálny detox

Aktuálna pandemická situácia za uplynulé mesiace nás priviedla k tomu, že digitálne médiá sa stali ešte výraznejšou súčasťou našich životov. Nie je deň, aby sme nechtyli do rúk mobil či nezapli televízor a neskontrolovali to, čo sa deje vo svete. Chceme byť skutočne o všetkom informovaní, alebo toto konanie je len zvykom, priam závislosťou a získané informácie ani nevnímame? Alebo je digitálny svet priateľnejší než ten skutočný? Skúste sa teraz na chvíľu zastaviť a zamyslieť nad tým, kedy naposledy ste len tak sedeli a rozprávali sa s ľuďmi vo svojom okolí, a pritom nikto z vás nedržal telefón v ruke alebo nesledoval obrazovku televízora. Kedy naposledy ste išli na výlet s rodinou či priateľmi a všetci ste prežívali ten okamih „tu a teraz“ bez toho, aby hocikto z vás mal potrebu sa o to podeliť na sociálnej sieti? Prečo venujeme hodiny tomu, čo s realitou nemá veľa spoločného, a zanedbávame dlhé rozhovory, výbuchy smiechu či nezabudnuteľné chvíle, na ktoré budeme spomínať?

Digitálne médiá boli vytvorené na to, aby slúžili ľuďom. No dnes sa práve my stávame otrokmi tejto techniky. Veľakrát si to ani sami neuvedomujeme. Hovoríme, že nestíhame, a pritom pozeráme dobrovoľne do obrazoviek od rána do večera. Nazývame to synonymom oddychu a relaxu. Už nejedna štúdia poukazuje na to, že práve modré svetlo z obrazoviek zabráňuje kvalitnému oddychu. Takže možno hovoriť o zvyku? V dnešných časoch sa často stretávame so slovným spojením digitálny detox. Ide o obmedzovanie digitálnych médií, čo už za krátky čas pozitívne vplyva na náš výkon, vnútornú pohodu, ba dokonca na sociálne vzťahy. Takýto digitálny detox sa dá robiť aj čiastočne tak, že si vyhradíte čas alebo miestnosť, kde tieto médiá používať nebudete. Veľmi efektívnym spôsobom je aj vypnutie notifikácií či uprednostnenie telefonického rozhovoru pred dlhými správami. Zostane nám tak čas aj na momenty, ktoré nám inak utekajú pomedzi prsty.

Nástup do pozícií pri Strečne

Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny

Boje v Slovenskom národnom povstaní

Dňa 29. augusta 1944 sa začali na územie Slovenska z Protektorátu Čechy a Morava presúvať prvé nemecké jednotky, ktorým sa postavili na odpor vojaci žilinskej posádky a príslušníci 1. partizánskej brigády M. R. Štefánika.

O 19.00 h večer vystúpil v rozhlase minister národnej obrany gen. Ferdinand Čatloš a okupačné jednotky označil za pomoc v boji proti partizánom. V dôsledku príchodu nemeckých vojsk a Čatlošovho prejavu vydal budúci veliteľ povstaleckých vojsk pplk. Ján Golian heslo na začiatok ozbrojeného odporu. Na druhý deň ráno prišlo v Banskej Bystrici k zriadeniu Veliteľstva čs. armády na Slovensku a k zriadeniu dvoch obranných oblastí. V dôsledku zlyhaní, neúspechov a nedostatočnej komunikácie pri získavaní veliteľov posádok sa do rozohrávajúceho sa Povstania nezapojili nielen najlepšie vyzbrojené dve východoslovenské divízie, ale ani väčšina posádok zo západného Slovenska. Naopak, v noci z 1. na 2. septembra sa početne slabším príslušníkom nemeckej bojovej skupiny Schill podarilo bez boja odzbrojiť aj bratislavskú posádku. Po vypuknutí Povstania mali jeho veliaci dôstojníci k dispozícii približne 18 000 vojakov a dôstojníkov a na povstaleckom území operovalo niekoľko tisíc partizánov.

Už 30. augusta museli vojaci žilinskej posádky pod tlakom nepriateľa ustúpiť do tiesňavy pod hradom Strečno, kde sa v zložitých podmienkach bránili až do 4. septembra. V nasledujúcich dňoch čs. vojaci a partizáni podnikali silné protiútoky z línie Sučany – Košúty – Záturcie s cieľom znovu dobyť Vrútky. Aj keď sa tento cieľ naplniť nepodarilo, front sa v tomto priestore stabilizoval na viac než dva týždne. Nemecká komplikovaná situácia bola na severe, kde sa nemeckým jednotkám podarilo v krátkom čase obsadiť Poprad, Kežmarok, Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Postup okupačných jednotiek obrancovia zastavili až 6. septembra v Bielom Potoku. Nemecké jednotky napredovali aj smerom na Brezno, kde po obsadení Telgártu podnikli slovenskí vojaci a partizáni pod velením kpt. Jána Staneka 5. septembra protiútok. Jeho úspech umožnil stabilizovať front v Telgárte a okolí až do druhej polovice septembra. Na juhozápade Slovenska pokračovali jednotky skupiny Schill v postupe a na vážnejší odpor narazili až 3. septembra. Intenzívnejšie boje prebiehali o dnešné Partizánske. V dôsledku napredovania nemeckých jednotiek a nepružnej organizačnej štruktúry vydal J. Golian rozkaz o zriadení šiestich taktických skupín. 1. tak-

tická skupina bola zodpovedná za obranu Banskej Bystrice a prístupov k nej z Turca, Liptova, Horehronia a od Zvolena. 2. taktická skupina zodpovedala za obranu východných oblastí, 3. taktická skupina za obranu juhozápadného úseku, 4. taktická skupina mala na starosti obranu západných oblastí povstaleckého územia, 5. taktická skupina severné Považie a Turiec a napokon vojaci 6. taktickej skupiny bránili severné oblasti povstaleckého územia. Nezastupiteľnú úlohu plnila samostatná letecká skupina. Početný stav povstaleckej armády rapídne zvýšila mobilizácia z konca septembra 1944 a ďalšie posilnenie znamenalo dopravenie zásob a skúsených vojakov 2. čs. paradestantnej brigády v priebehu prvej polovice októbra 1944.

Ani uvedené opatrenia však nedokázali zastaviť nemecký postup, ktorý opäť zosilnel v druhej polovici septembra. Nový veliteľ gen. SS Hermann Höfle si tak mohol do konca septembra pripísať obsadenie Turca, Banskej Štiavnice či priblíženie k Zvolenu. Nemecké velenie uvoľnilo na boje proti povstaleckému územiu dodatočné sily a v polovici októbra 1944 útočiacie jednotky začali so sústredenými útokmi vo viacerých smeroch. V dôsledku kritickej situácie rozhodol nový veliteľ povstaleckej armády gen. Rudolf Viest o prípravách na pokračovanie boja v horách. K realizácii opatrení v tomto smere príslušníci čs. armády na Slovensku pristúpili od 27. októbra 1944, keď ukončili organizovaný odpor, nemecké vojská obsadili Banskú Bystricu a na severe postúpili jednotky brigády SS Dirlwanger k Liptovskej Osade.

Celkové straty československej armády počas Slovenského národného povstania nie sú presne vyčíslené. Taktické skupiny a letecká skupina neraz v dôsledku hektického vývoja na frontoch svoje straty na veliteľstvo do Banskej Bystrice nehlásili, resp. hlásili nedostatočne. Odhad z roku 1946 uvádza 3 000 padlých a 10- až 11 000 zranených či zajatých. Dobové nemecké pramene konštatujú 4 000 padlých a 15 000 zajatých príslušníkov čs. armády a uvádzajú tiež počty zničenej či ukoristenej techniky.

Text: Mgr. Mateľ Medvecký, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Rad Slovenského národného povstania

Medaila Radu SNP I. triedy, znázornená na obrázku vľavo, bola pod číslom matriky 167 udelená 23. februára 1948 predsedom SNR Karolom Šmidkem nadporučíkovi Vasiľovi Mohoritovi. Do zbierok vtedajšieho Duklianskeho múzea bola prijatá 27. augusta 2001 kúpou od súkromnej osoby.

Medaila Radu SNP II. triedy znázornená na obrázku vpravo bola zase do zbierok múzea prijatá 3. novembra 1981 ako dar od súkromnej osoby, pričom rovnako aj Pamätná medaila Radu SNP znázornená na obrázku dole bola do jeho zbierok prijatá 10. mája 2005 darovaním súkromnou osobou. V druhom prípade pritom ide o pozostalosť po niekdajšom poslancovi Snemovne ľudu Federálneho zhromaždenia ČSSR za volebný obvod č. 198 – Svidník, Východoslovenský kraj (1971 – 1973), plukovníkovi Michalovi Kudzejovi (7. 3. 1923 – 28. 2. 1973).

Dva stupne Radu SNP

V súčasnosti sú zbierkové predmety umiestnené v priestoroch centrálnej expozície múzejného oddelenia Svidník v časti, ktorá v podobe trojrozmerných predmetov, historických fotografií a rôznych dobových písomností dokumentuje udalosti, ktoré sa odohrávali v priebehu druhej svetovej vojny s hlavným dôrazom na priebeh Karpatsko-duklianskej operácie a oslobodzovanie územia dnešného východného Slovenska.

Rad Slovenského národného povstania bol založený nariadením Slovenskej národnej rady č. 102/1945 Zbierky nariadení SNR z 23. augusta 1945. Na základe neho bol určený tým československým občanom, ktorí sa významným spôsobom zúčastnili na odboji proti nemeckým okupantom počas SNP a preukázali vynikajúce bojové, veliteľské a organizačné schopnosti, a to aj za cenu ohrozenia, resp. straty vlastného života. Konkrétne ustanovenia Radu SNP boli definitívne schválené uznesením predsedníctva SNR z 29. januára 1946 a zverejnené boli vyhláškou predsedu SNR č. 912 zo 16. marca 1946. Rad SNP bol najskôr udeľovaný predsedníctvom SNR, a to na návrh jej predsedu, resp. členov jej Zboru povereníkov. Od 15. apríla 1948 ho však na základe zákona č. 55/1948 Zb. prezidenta republiky už prepožičiaval výlučne iba prezident. Dňa 18. januára 1949 bolo pôvodné nariadenie SNR z 23. augusta 1945 doplnené vládny nariadením č. 30/1949 Zb., na základe ktorého bolo možné Rad SNP po splnení ustanovených podmienok udeliť aj cudzím štátnym príslušníkom a tým vojenským jednotkám, ktoré boli nositeľmi historických názvov a bojových tradícií jednotiek bojujúcich v SNP.

Malo ich byť tisíc

Dňa 12. júla 1949 bolo na základe uznesenia vlády Československej republiky udeľovanie Radu SNP ukončené, pričom

pravdepodobnou príčinou bola skutočnosť, že od zriadenia radu uplynulo dostatok času na to, aby bol udelený tým osobám, ktoré naň mali nárok. Pri príležitosti osláv 20. výročia SNP bol rad ešte prepožičaný aj niektorým obciam ako ocenenie ich zásluh v priebehu SNP. Držiteľom sa udeľoval bezplatne, pričom po ich smrti sa nevracal prezidentskej kancelárii, ale ponechával v pietnej úschove pozostalým. V súčasnosti spravuje záležitosti týkajúce sa Radu SNP Slovenský národný archív v Bratislave. Podľa ustanovení bol rad rozdelený na I. triedu, II. triedu a pamätnú medailu.

Rad SNP I. triedy predstavovala strieborná pozlátená medaila kruhového tvaru s priemerom 36 mm. Celkovo bol udelený 1 236 osobám. Pôvodne malo byť udelených iba tisíc medailí, ktoré boli vyrobené v Kremnici. Keď však došlo k zvýšeniu počtu vyznamenaných nad plánovaných tisíc, mincovňa na výrobu ďalších použila medaily Radu SNP II. triedy, z ktorých odstránila jedno „I“ a pozlátila ich. Rad SNP II. triedy tvorila strieborná medaila tvarovo a rozmerovo identická s medailou I. triedy. Okrem československých občanov bol Rad SNP II. triedy udelený aj občanom Francúzska (130), Sovietskeho zväzu (225), USA (31), Bulharska (84), Poľska (16), Rumunska (5) a Juhoslávie (3). Pamätná medaila Radu SNP sa razila z bronzy a spolu ňou bolo vyznamenaných 31 356 osôb.

Výtvarný návrh radu spracoval akademický sochár a medailér Jozef Kostka (1912 – 1996), pričom motív averznej strany všetkých troch medailí bol identický, okrem toho, že na niektorých kusoch bola v spodnej časti vyrazená aj iniciála medailéra v tvare písmena „K“. Na reverznej strane medaily Radu SNP I. triedy bol v piatich riadkoch uvedený nápis: RÁD / SLOVENSKEHO / NÁRODNÉHO / POVSTANIA / I. TRIEDA, pričom pod ním bolo vyrazené matričné číslo. Na reverze medaily Radu SNP II. triedy bolo v piatich riadkoch uvedených: RÁD / SLOVENSKEHO / NÁRODNÉHO / POVSTANIA / II. TRIEDA, a to už bez vyrazeného matričného čísla. Na reverznej strane Pamätnej medaily Radu SNP bol v troch riadkoch uvedený nápis: NA PAMÄŤ / ZA ÚČASŤ / V POVSTANÍ, pričom nad ním a pod ním bol umiestnený lípový list.

Text: Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum,
múzejné oddelenie Svidník

Foto: VHM

Spolu to zvládneme

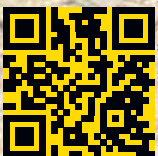

Foto: Jozef Ziač